

UAB „ELBERTA“

**ANYKŠČIŲ MIESTO TERITORIJOS BENDROJO PLANO
KEITIMAS**

KONCEPCIJA

PLANAVIMO ORGANIZATORIUS:

Anykščių rajono savivaldybė

Anykščių rajono savivaldybės
administracijos direktorius

UAB „Elberta“ direktorė

Jolanta Antanaitienė

Projekto vadovas

Evaldas Ramanauskas

KAUNAS 2023

ANYKŠČIŲ MIESTO TERITORIJOS BENDROJO PLANO RENGĖJŲ SĄRAŠAS

Vykdytojai:

PV Arch. dr. Evaldas Ramanauskas (A 1397)

Arch. Nijolė Steponaitytė

Arch. Jelizavieta Karasiova

Arch. Jurga Misiūnė

Inž. Antanas Burkus

GIS inž. Paulina Kulikauskienė

TURINYS

AIŠKINAMASIS RAŠTAS.....	5
ĮVADAS.....	5
ESAMOS BŪKLĖS APIBŪDINIMAS.....	10
1. ANYKŠČIŲ MIESTO TERITORIJOS PANAUDOJIMAS.....	10
1.1. Anykščių miesto planinė-erdvinė struktūra	10
1.2. Anykščių miestas šalies kontekste	13
KONCEPCIJA.....	17
2. ANYKŠČIŲ MIESTO TERITORIJOS VYSTYMO KONCEPCIJAI ĮTAKOS TURINTYS VEIKSNIAI, TERITORIJOS PLANINĖS IR ERDVINĖS STRUKTŪROS VYSTYMO KRYPTYS	17
2.1. Anykščių miesto teritorijos vystymo veiksniai	17
2.1.1. Strateginiai išorės ir vidaus veiksniai.....	17
2.1.2. Anykščių miesto teritorijos funkcinio zonavimo ir urbanistinės plėtros teritorijų vystymo principai	17
2.1.3. Demografinės tendencijos	18
2.1.4. Urbanistinės plėtros poreikis	18
2.2. Anykščių miesto teritorijos vystymo sritys.....	19
2.3. Anykščių miesto planinės-erdvinės struktūros vystymo koncepciniai sprendiniai.....	19
2.3.1. Gyvenamųjų teritorijų plėtra.....	20
2.3.2. Pramonės ir verslo plėtra	21
2.3.3. Aptarnavimo centrų struktūra	21
2.3.4. Rekreacijos, sveikatinimo objektų plėtra	22
2.3.5. Susisiekimo sistemos vystymas	23
2.4. Koncepcijos alternatyvų apibendrinimas	24
3. SOCIALINĖS-KULTŪRINĖS APLINKOS VYSTYMO SIŪLYMAI.....	26
4. REKREACIJOS IR TURIZMO VYSTYMAS	28
5. GAMTINĖ APLINKA.....	29
5.1. Kraštovaizdis	29
5.2. Gamtinis karkasas.....	31
5.3. Želdynai	32
5.4. Saugomos teritorijos ir gamtos objektai	34
6. KULTŪROS PAVELDAS.....	35
6.1. Anykščių miesto istorinės raidos apžvalga	35
6.2. 2008 m. Anykščių miesto Bendrojo plano Nekilnojamojo kultūros paveldo dalies sprendinių charakteristika ir reikšmingiausių Nekilnojamojo kultūros paveldo objektų sklaida miesto teritorijoje.....	37
6.1.1. NKPO - vyraujantis urbanistinis vertingųjų savybių pobūdis	38
6.1.2. NKPO - vyraujantis architektūrinis ir/ar dailės vertingųjų savybių pobūdis.....	39
6.1.3. NKPO - vyraujantis istorinis, memorialinis, kartu su architektūriniu ir/ar dailės vertingųjų savybių pobūdžiai	39
6.1.4. NKPO - vyraujantis archeologinis vertingųjų savybių pobūdis	40
6.2. Kultūros paveldo vertybių pritaikymas.....	40
6.3. 2008 m Bendrojo plano sprendinių įgyvendinimas 2008 – 2023 m. laikotarpyje.....	40
6.4. Anykščių miesto BP NKP koncepcija	41
7. SUSISIEKIMO SISTEMOS VYSTYMAS.....	43
8. INŽINERINĖS INFRASTRUKTŪROS VYSTYMO KONCEPCIJA	43
8.1. Vandens tiekimas.....	44
8.1.1. Geriamojo vandens tiekimas.....	44
8.1.2. Priešgaisrinis vandentiekis	44
8.2. Nuotekų tvarkymas.....	45
8.2.1. Buitinių nuotekų tvarkymas.....	45

8.2.2. Paviršinių (lietaus) nuotekų tvarkymas	45
8.3. Elektros energijos tiekimas	45
8.4. Centralizuotas šilumos energijos tiekimas	46
8.5. Gamtinių dujų tiekimas.....	46
8.6. Ryšiai ir telekomunikacijos.....	47
8.7. Atliekų tvarkymas.....	47
8.8. Inžinerinės infrastruktūros vystymo bendra nuostata	48
8.9. Skyriaus išvados ir apibendrinimai:.....	48
9. SUGRIEŽTINTO NAUDOJIMO TERITORIJOS	48
IŠVADOS, APIBENDRINIMAS.....	50
GRAFINĖ DALIS	52

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

IVADAS

Anykščių miesto teritorijos bendrojo plano (toliau – bendrasis planas) keitimas atliekamas vadovaujantis Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2022 m. birželio 30 d. sprendimu Nr. 1-TS-212 „Dėl Anykščių miesto teritorijos bendrojo plano keitimo pradžios ir planavimo tikslų nustatymo“ ir Anykščių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2022 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. 1-AĮ-632 „Dėl Anykščių miesto teritorijos bendrojo plano keitimo planavimo darbų programos patvirtinimo“.

Bendrojo plano keitimu yra keičiamas Anykščių miesto teritorijos bendrasis planas, patvirtintas Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2010 m. balandžio 13 d. sprendimu Nr. TS-142 „Dėl Anykščių miesto teritorijos bendrojo plano patvirtinimo“ (bendrojo plano rengėjas – UAB „Urbanistika“).

Bendrojo plano keitimas atliekamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos (LR) įstatymais, LR Vyriausybės nutarimais, taisyklėmis ir kitais norminiais dokumentais, reglamentuojančiais teritorijų planavimą: LR teritorijų planavimo įstatymo pakeitimo įstatymu (Žin. 2013-07-16, Nr. 76-3824 (galiojanti suvestinė redakcija nuo 2016-05-25)), LR žemės įstatymu (Žin. 1994-05-06, Nr. 34-620 (galiojanti suvestinė redakcija nuo 2023-04-01 iki 2023-05-31)), Visuomenės informavimo, konsultavimo ir dalyvavimo priimančios sprendimus dėl teritorijų planavimo nuostatais (Žin. 1996-09-25, Nr. 90-2099 (galiojanti suvestinė redakcija nuo 2022-03-15)), Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklėmis (TAR, 2014-01-06, Nr. 25 (galiojanti suvestinė redakcija nuo 2023-04-01)), Teritorijų planavimo normomis (TAR, 2014-01-08, Nr. 91 (galiojanti suvestinė redakcija nuo 2016-01-01)), Urbanizuotų teritorijų susisiekimo sistemų planavimo normomis (TAR, 2016-09-07, Nr. 23314 (galiojanti suvestinė redakcija nuo 2016-01-01)), Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašu (Žin. 2004-08-21, Nr. 130-4650 (galiojanti suvestinė redakcija nuo 2014-12-31)) ir kt.

Bendrojo plano tikslai:

1. Sudaryti sąlygas darniai Miesto teritorijos raidai, nuosekliai erdvinės ir funkcinės integracijos politikai įgyvendinti, teritorijų sanglaudai, kompleksiškai spręsti socialinius, ekonominius, ekologinius uždavinius;
2. Keisti veiklos reglamentavimą atsižvelgiant į pasikeitusias Miesto teritorijos raidos tendencijas, nustatyti plėtros prioritetus ir jų įgyvendinimo eiliškumą;
3. Nustatyti Miesto teritorijos gyvenamųjų vietovių, inžinerinės ir socialinės infrastruktūros, kitų savivaldybei svarbių socialinės ekonominės veiklos sričių vystymo ir įgyvendinimo gaires, numatyti plėtrai reikalingas teritorijas;
4. Numatyti Miesto teritorijos gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio savitumo, gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimą, tikslingą naudojimą ir pažinimą, ekologiškai pusiausvyrai būtino gamtinio karkaso formavimą;
5. Kurti sveiką, saugią, darnią gyvenamąją aplinką ir visavertės gyvenimo sąlygas;
6. Sudaryti sąlygas privačioms investicijoms, kuriančioms socialinę ir ekonominę gerovę, tinkamos kokybės gyvenimo sąlygas;
7. Derinti fizinių ir juridinių asmenų ar jų grupių, savivaldybės ir valstybės interesus dėl teritorijos naudojimo ir veiklos plėtojimo teritorijoje sąlygų;
8. Sudaryti sąlygas racionaliam žemės naudojimui.

Bendrojo plano pagrindiniai uždaviniai:

1. Suformuoti planavimo lygmenį atitinkančias teritorijos funkcinio ir erdvinio vystymo kryptis;
2. Optimizuoti planuojamos teritorijos urbanistinę struktūrą, socialinę ir inžinerinę infrastruktūrą, numatyti jų atsparumo ekstremaliems klimato reiškiniams stiprinimo priemones;
3. Numatyti racionalaus žemės gelmių išteklių, žemės ūkio naudmenų, miškų, kitų gamtos išteklių išsaugojimo ir naudojimo, klimato kaitos poveikio švelninimo, gamtinio karkaso formavimo, gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės išsaugojimo priemones, optimalią kraštovaizdžio struktūrą;
4. Detalizuoti atitinkamų aukštesnio lygmens kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinius.

Bendrojo plano papildomi uždaviniai:

1. Patikslinti ir sukonkretinti žemės naudojimo reglamentavimą pagal galiojančius teisės aktus, susiejant su teritorijų funkciniu formavimu;
2. Suplanuoti urbanistinę struktūrą, nustatant urbanistinės erdvės formavimo principus, urbanistinės erdvės ir ją formuojančius užstatymo sprendimus;
3. Patikslinti ir sukonkretinti Bendrajame plane numatytą socialinės, rekreacinės, susisiekimo ir inžinerinės, želdinių ir želdynų infrastruktūros plėtros ir atnaujinimo poreikį, nustatyti prioritetus;
4. Peržiūrėti Bendrojo plano dalių sprendinių aktualumą, esant reikalui sprendinius tikslinti arba parengti naujus, vadovaujantis atliktų Bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo stebėsenos ataskaitų išvadomis;
5. Patikslinti Bendrajame plane numatytų urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų plėtros kryptis, numatyti daugiafunkcines žemės naudojimo galimybes, išlaikant planuojamos veiklos reikalingą aplinkos kokybę, darnų teritorijos vystymą (-si) ir optimalų teritorijos plotą;
6. Numatyti priemones ir apribojimus, užtikrinančius kurortinės teritorijos perėjimo į kurortą gamtos gydomųjų išteklių racionalų naudojimą, kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, gamtinio karkaso formavimą, gamtos ir kultūros paveldo vertybių išsaugojimą;
7. Pažymėti rengiamame Bendrajame plane miesto administracinės ribas, kurioms siekiama kurorto statuso;
8. Numatyti tikslinti Anykščių miesto ir gyvenamųjų vietovių ribas;
9. Detalizuoti Miesto teritorijos kraštovaizdžio savitumui svarbias teritorijas, antropogeninius ir gamtinius elementus, apžvalgos vietas ir iš jų atsiveriančias panoramas, numatyti jų vizualinę apsaugą, numatyti vertingo kraštovaizdžio išsaugojimo sprendinius, numatyti saugomų teritorijų ir kraštovaizdžio apsaugos reikalavimus;
10. Patikslinti gamtinio karkaso sistemą, papildant ją vietinės reikšmės gamtiniu karkasu su į jo sudėtį įeinančiu ekologiniu tinklu ir atskiraisiais želdynais;
11. Sukonkretinti Miesto teritorijoje esančių miškų bei atskiriesiems želdynams priskirtinas teritorijas;
12. Numatyti siūlomų miesto miškų konversijos į želdinių ir želdynų teritorijų išdėstymą;
13. Numatyti kraštovaizdžio tvarkymo reglamentavimo kryptis, siūlomas priemones ir apribojimus, užtikrinančius kraštovaizdžio bendrąją ekologinę pusiausvyrą, gamtinio karkaso formavimą, gamtinių, kultūrinių vertybių, kraštovaizdžio kompleksų išsaugojimą, gamtinio karkaso ir kraštovaizdžio tvarkymo zonų įtaką urbanizuotoms ir urbanizuojamoms teritorijoms;
14. Suplanuoti turistinių trasų, rekreacinių zonų išdėstymą, tylių zonų išdėstymą;
15. Integruoti patvirtintų specialiojo teritorijų planavimo dokumentų sprendinius į Bendrąjį planą, įvertinti valstybės ir savivaldybės lygmens teritorijų planavimo dokumentų sprendinius;
16. Išnagrinėti Anykščių miesto aplinkkelio, numatyto Anykščių miesto teritorijos bendrojo plano, patvirtinto Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2010 m. balandžio 13 d. sprendimu Nr. TS-142 „Dėl Anykščių miesto teritorijos bendrojo plano patvirtinimo“, sprendiniuose aktualumą, koreguoti sprendinius atsižvelgiant į situaciją;
17. Patikslinti turistinių trasų, rekreacinių zonų, turistus aptarnaujančių objektų išdėstymą, numatyti naujas vietas kurti kurorto rekreacinei ir turistinei infrastruktūrai;
18. Tikslinti kolektyvinių sodų konversijos į gyvenamuosius rajonus galimybes, nustatyti specifinius reglamentus, mokesčių politiką, skatinti konsoliduoti teritorijas;
19. Patikslinti žemės ūkio paskirties teritorijų vystymo bei formavimo kryptis;
20. Identifikuoti ekologiškai jautrių Šventosios upės slėnio erozinių šlaitų teritorijos ribas, numatyti bendrąją teritorijų apsaugos nuo erozijos reglamentavimą, atlikti Šventosios upės užliejamų teritorijų Miesto teritorijoje analizę, apsaugojimų nuo potvynių priemonių tyrimą; prie visų esamų ir planuojamų vidaus vandenų prieplaukų nurodyti prieplaukų akvatorijas (teritorijas);
21. Nustatyti teritorijas, kurioms rekomenduojama parengti ar keisti teritorijų planavimo dokumentus;
22. Suplanuoti savivaldybės infrastruktūros plėtros teritorijas;
23. Nustatyti savivaldybės infrastruktūros vystymo principus ir (ar) jos išdėstymo reikalavimus, inžinerinių komunikacijų koridorius ir (ar) inžinerinių komunikacinių koridorių ribas ir prioritetinės savivaldybės infrastruktūros vystymo etapus;
24. Nustatyti ir suplanuoti susisiekimo infrastruktūros vystymo kryptis ir galimybes, įvertinti susisiekimą sausuma, vandeniu ir oru (esant poreikiui);
25. Numatyti efektyvios susisiekimo sistemos plėtrą, paremtą darnaus judumo principais, naudotojų poreikiais, miesto planinei struktūrai svarbių gatvių ir kelių, dviračių takų trasų ir kt. struktūros išdėstymo tikslinimą, nustatyti gatvių kategorijas, raudonąsias linijas;

26. Išnagrinėti alternatyvių atsinaujinančių energijos šaltinių panaudojimo galimybes ir jiems reikalingas teritorijas;
27. Planuojant sprendinius įvertinti planavimo organizatoriaus pateiktus, planavimo metu teikiamus fizinių ir juridinių asmenų, jų grupių, pasiūlymus, bei pasiūlymus jau anksčiau teiktus Bendrojo plano koregavimo metu;
28. Tikslinti Miesto teritorijos funkcinę struktūrą formuojančias prioritetines teritorijų funkcines zonų ribas ir jų pagrindines žemės naudojimo paskirtis, o esant reikalui, tiksliai įvardinti veiklos plėtojimo ir apribojimų reikalavimus, nustatant teritorijos naudojimo tipus;
29. Siekiant racionalesnės žemėnaudos, numatyti priemones teritorijų konsolidacijai.

Anykščių miesto teritorijos bendrojo plano keitimo sąsaja su kitais planais ir teisės aktais

Anykščių miesto teritorijos bendrojo plano keitimo dokumentas siejasi su šiais planais:

Bendrąsiais planais:

1. Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. rugsėjo 29 d. nutarimu Nr. 789;
2. Anykščių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimas (patvirtintas Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2016 m. gruodžio 22 d. sprendimu Nr. 1-TS-322);
3. Anykščių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo sprendinių įgyvendinimo stebėsenos už 2020–2021 metus ataskaita (patvirtinta Anykščių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2022 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. 1-AĮ-1012);
4. Anykščių miesto teritorijos bendrasis planas (patvirtintas Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2010 m. balandžio 13 d. sprendimu Nr. TS-142);
5. Anykščių miesto teritorijos bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo stebėsenos už 2021 metus ataskaita (patvirtinta Anykščių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2022 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. 1-AĮ-1011);

Specialiaisiais teritorijų planavimo dokumentais:

1. Anykščių rajono savivaldybės teritorijos dviračių transporto infrastruktūros plėtros specialusis planas (patvirtintas Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2015 m. vasario 26 d. sprendimu Nr. 1-TS-54);
2. Mažojo dviračių tako nuo šaltinio „Karalienės liūnas“ iki Anykščių miesto ribos Anykščių sen. specialusis planas (patvirtintas Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2013 m. rugsėjo 26 d. sprendimu Nr. 1-TS-274);
3. Anykščių rajono šilumos ūkio specialusis planas (patvirtintas Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2012 m. spalio 25 d. sprendimu Nr. TS-332);
4. Paviršinių vandens telkinių, Anykščių miesto administracinėse ribose, apsauginių juostų ir zonų nustatymo specialusis planas (patvirtintas Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2012 m. lapkričio 29 d. sprendimu Nr. TS-369)
5. Anykščių miesto šilumos tiekimo tinklų plėtros specialusis planas (patvirtintas Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2014 m. rugsėjo 4 d. sprendimu Nr.1-TS-269);
6. Anykščių miesto istorinės dalies nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialusis planas (patvirtintas Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2011 m. kovo 10 d. sprendimu Nr.TS-99);
7. Anykščių rajono turizmo ir rekreacinių teritorijų specialusis planas (patvirtintas Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2012 m. rugsėjo 27 d. sprendimu Nr.);
8. Anykščių miesto turizmo ir rekreacijos specialusis planas (patvirtintas Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2007 m. kovo 29 d. sprendimu Nr. TS-138);
9. Anykščių miesto neužstatytų erdvių kraštovaizdžio formavimo ir poilsio organizavimo specialusis planas (patvirtintas Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2012 m. spalio 25 d. sprendimu Nr.TS-333);

Kitais dokumentais:

1. Anykščių miesto kurortizavimo koncepcija ir veiksmų programa 2022-2027 m. (architektas Audrys Karalius 2021 m., sukurta Anykščių rajono savivaldybės administracijos užsakymu);
2. Anykščių rajono savivaldybės administracijos 2023 metų veiklos planas (patvirtintas Anykščių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2023 m. kovo 7 d. įsakymu Nr. 1-AĮ-170);

3. Anykščių rajono savivaldybės 2023–2025 metų strateginis veiklos planas (patvirtintas Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2023 m. sausio 26 d. sprendimu Nr. 1-TS-1);
4. Anykščių rajono savivaldybės atnaujinančių išteklių energijos naudojimo plėtros veiksmų planas iki 2030 m. (patvirtintas Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2023 m. kovo 30 d. sprendimu Nr. 1-TS-72);
5. Anykščių rajono savivaldybės kraštovaizdžio politikos kryptys 2014-2020 m. (ataskaita 2014 m., dr. Giedrė Godienė)

Teisės aktais, taikomais planuojamai teritorijai bei jos tvarkymo ir naudojimo režimui nustatyti:

- LR Teritorijų planavimo įstatymas (Žin., 2013, Nr. 76-3824);
- LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas (Žin., 2004, Nr.153-5571);
- Nekilnojamųjų kultūros vertybių atskirų grupių tipiniai apsaugos reglamentai (Žin., 2002, Nr. 13-499);
- LR Saugomų teritorijų įstatymas (Žin., 2001, Nr. 108-3902);
- LR Sveikatos apsaugos ministro, LR Aplinkos ministro, LR Susisiekimo ministro įsakymas „Dėl pasaulio sveikatos organizacijos chartijos „Transportas, aplinka ir sveikata“ įgyvendinimo Lietuvoje“ (Žin., 2005, Nr. 87-3276);
- LR Žemės įstatymas (Žin., 2004, Nr. 28-868);
- LR Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymas (TAR, 2019-06-19, Nr. 9862);
- LR Aplinkos apsaugos įstatymas (Žin., 1992, Nr. 5-75);
- LR Aplinkos oro apsaugos įstatymas (Žin., 1999, Nr. 98-2813);
- LR Želdynų įstatymas (Žin., 2007, Nr. 80-3215);
- LR Vandens įstatymas (Žin., 2003, Nr.36-1544);
- LR Triukšmo valdymo įstatymas (Žin., 2004, Nr.164-5971);
- LR Melioracijos įstatymas (Žin., 2004, Nr. 28-877);
- LR Aplinkos ministro įsakymas „Dėl gamtinio karkaso nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 22-858);
- Paveldo tvarkybos reglamentas PTR 2.13.01:2011 „Archeologinio paveldo tvarkyba“;
- LR Vyriausybės nutarimas „Dėl visuomenės informavimo, konsultavimo ir dalyvavimo priimančios sprendimus dėl teritorijų planavimo nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2013, Nr. 140-7096);
- LR Vyriausybės nutarimas „Dėl teritorijų planavimo dokumentų sprendinių poveikio vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr.113-4228);
- LR Aplinkos ministro įsakymas „Dėl planų ir programų atrankos strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr.136-4971);
- LR Vyriausybės nutarimas „Dėl planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo“ (Žin., 2004, Nr.130-4650);
- Lietuvos higienos norma HN 30:2009 „Infragarsas ir žemo dažnio garsai: ribiniai dydžiai gyvenamuosiuose ir visuomeninės paskirties pastatuose“ (Žin., 2009, Nr.38-1466);
- Lietuvos higienos norma HN 24:2003 „Geriamojo vandens saugos ir kokybės reikalavimai“ (Žin., 2003, Nr. 79-3606);
- LR Aplinkos ministro įsakymas „Dėl planų ar programos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2006, Nr. 61-2214);
- LR Vyriausybės nutarimas „Dėl bendrųjų buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 41-1335);
- LR Energetikos ministro ir LR Aplinkos ministro įsakymas „Dėl infrastruktūros plėtros (šilumos, elektros, dujų ir naftos tiekimo tinklų) specialiųjų planų rengimo taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2011, Nr. 11-487);
- LR Transporto veiklos pagrindų įstatymas (Žin., 2002, Nr. 29-1034);
- LR Kelių įstatymas (Žin., 2002, Nr. 101-4492);
- LR Saugaus eismo automobilių keliais įstatymas (Žin. 2000, Nr. 92-2883);
- Lietuvos policijos generalinio komisaro patvirtintas „Kelių eismo sąlygų kontrolės tvarkos aprašas“ (Žin., 2013, Nr. 124-6337);
- LR Vyriausybės nutarimas „Dėl kelių priežiūros tvarkos aprašo patvirtinimo“ (TAR, 2017, Nr. 4889);

- Kelių techninis reglamentas KTR 1.01.03:2008 „Automobilių keliai“ (Žin., 2008, Nr. 9-322);
- Lietuvos automobilių kelių direkcijos generalinio direktoriaus patvirtintos „Automobilių kelių juostos naudojimo inžineriniams tinklams kloti bendrosios taisyklės“ BI ITK 09 (Žin., 2009, Nr. 133-5825);
- LR Energetikos ministro įsakymas dėl „Elektros įrenginių įrengimo bendrųjų taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2012, Nr. 18-816);
- LR Aplinkos ministro įsakymas „Dėl rekreacinių teritorijų naudojimo, planavimo ir apsaugos nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 18-554);
- LR Aplinkos ministro įsakymas „Dėl paviršinių vandens telkinių apsaugos zonų ir pakrančių apsaugos juostų nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 23-892);

Ūkio šakų plėtros programomis ir strateginiais dokumentais:

- LR Vyriausybės nutarimas „Dėl nacionalinės darnaus vystymosi strategijos patvirtinimo ir įgyvendinimo“ (Žin., 2003, Nr. 89-4029);
- LR Vyriausybės nutarimas „Dėl LR kraštovaizdžio politikos įgyvendinimo priemonių patvirtinimo“ (Žin., 2005, Nr. 103-3808);
- LR Seimo nutarimas dėl „Nacionalinės aplinkos apsaugos strategijos patvirtinimo“ (TAR, 2015, Nr. 6178) ir kt.
- Kitais normatyviniais dokumentais.

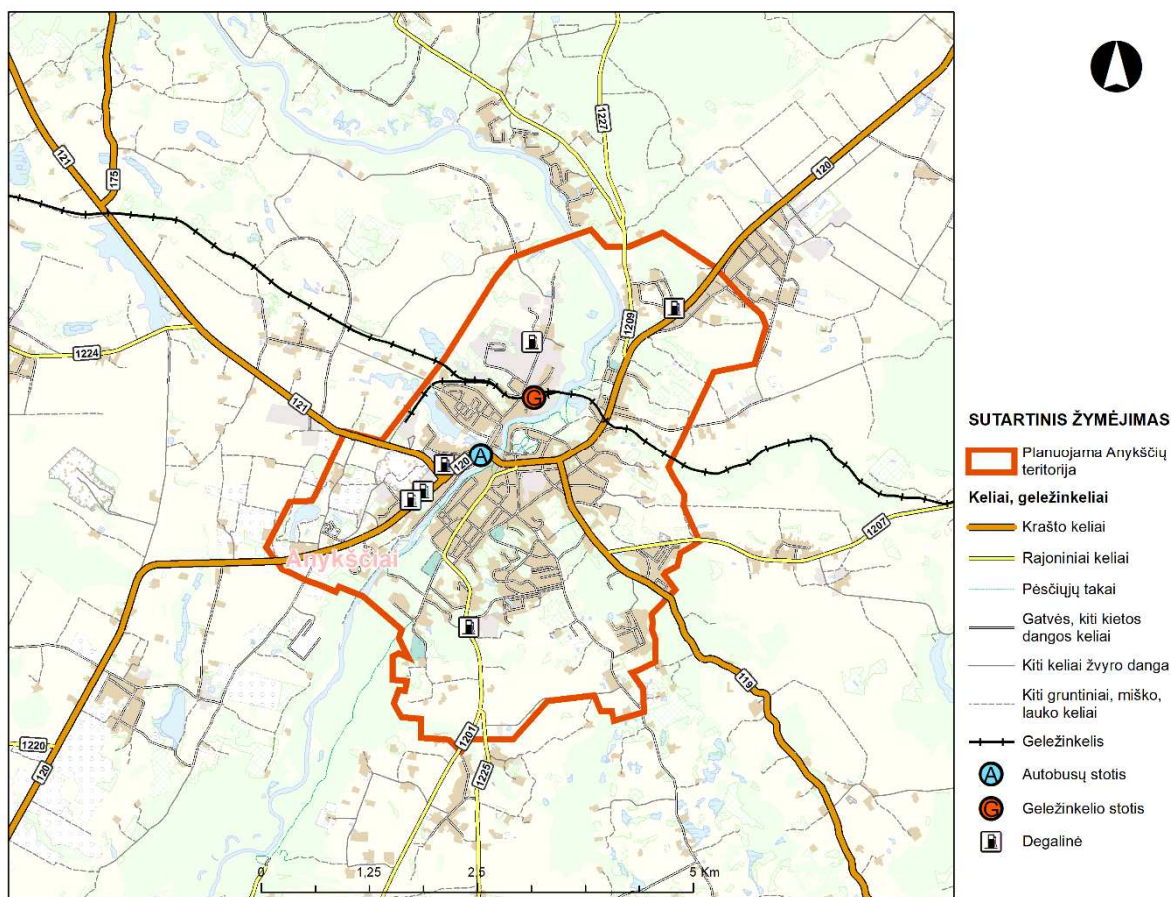
ESAMOS BŪKLĖS APIBŪDINIMAS

1. ANYKŠČIŲ MIESTO TERITORIJOS PANAUDOJIMAS

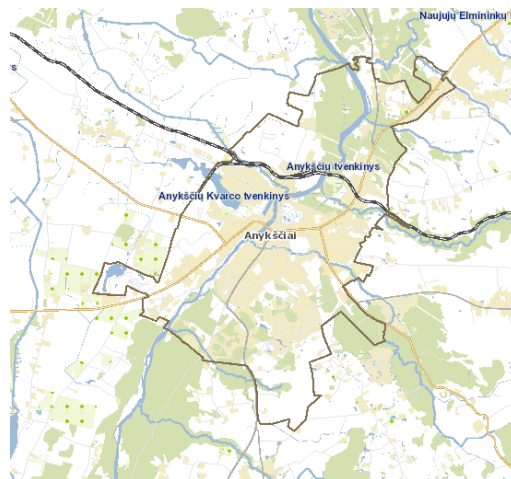
1.1. Anykščių miesto planinė-erdvinė struktūra

Anykščiai – miestas šiaurės rytų Lietuvoje, Utenos apskrityje, 33 km į vakarus nuo Utenos, apie 112 km nuo Vilniaus ir Kauno, 304 km nuo Klaipėdos, apie 154 km nuo Šiaulių. Miestas įsikūręs Anykščių kalvagūbryje (95–112 m virš jūros lygio), prie Šventosios ir Anykštos upių santakos. Anykščiai yra rajono savivaldybės centras, miesto seniūnija, parapijos centras. Savivaldybės atžvilgiu Anykščiai išsidėstę rajono centrinėje dalyje.

Per Anykščius praeina 3 krašto keliai (119 Molėtai–Anykščiai; 120 Radiškis–Anykščiai–Rokiškis; 121 Anykščiai–Troškūnai–Panevėžys) ir 3 rajoniniai keliai (1201 Anykščiai–Kurkliai–Balninkai–Želva; 1207 Anykščiai–Burbiškis–Rubikiai; 1209 Anykščiai–Niuronys–Stakės). Miestą taip pat kerta Aukštaitijos siaurasis geležinkelis (geležinkelio ruožas Pajojė–Anykščiai–Žažumbris).

1.1.1 pav. Planuojamos teritorijos schema

1.1.2 pav. Anykščių miesto administracinė riba

Šaltinis: <https://www.regia.lt/>

Planuojama teritorija – Anykščių miesto bei jai gretimos ir funkciškai susietos priemiestinės teritorijos. Planuojamos teritorijos plotas apie 1 460 ha. Anykščių miesto plotas apie 1 150 ha. Gyventojų skaičius 2021 m. – 8 697 gyventojų.

Archeologiniai radiniai rodo pirmuosius gyventojus Anykščių apylinkėse buvus nuo 9000 m. pr. m. e. Pirmą kartą Anykščiai paminėti 1442 m. lapkričio 7 d. kaip Lietuvos didžiojo kunigaikščio Kazimiero suteikties rašto, kuriuo dovanojami Pienionių valsčiaus valstiečiai, išdavimo vieta.

1442–1452 m. pastatyta pirmoji medinė Anykščių bažnyčia. XV a. 2-oje pusėje minimas Anykščių miestelis, vėliau ir Anykščių valsčius. 1516 m. gavo miesto teises, Anykščių dvaras su miesteliu įkeistas Mikalojui Radvilai. 1792 m. sausio 17 d. karalius Stanislovas Augustas suteikė miesto teises (1795 m. jos panaikintos) ir herbą. Herbe pavaizduotas savivaldos išvakarėse pastatytas Anykščių tiltas, papuoštas tiltų globėjo ir sergėtojo nuo vandens nelaimių šv. Jono Nepomuko statula.

XIX a. pirmoje pusėje miesteliui sparčiai augant, čia jau stovėjo mūrinė bažnyčia su varpine, dvi sinagogos. Numalšinus 1831 m. sukilimą, miestelis priklausė Rusijos imperijos valstybės izdui. 1863 m. sukilimo metu čia veikė ginklų dirbtuvė. XIX a. Anykščiai – Vilkmargės apskrities miestelis, valsčiaus centras. 1898 m. pro Anykščius nutiestas siaurukas – Panevėžio–Pastovių geležinkelis. 1902 m. pastatyta hidroelektrinė, 1909 m. senosios bažnyčios vietoje pastatyta didelė neogotikinė bažnyčia.

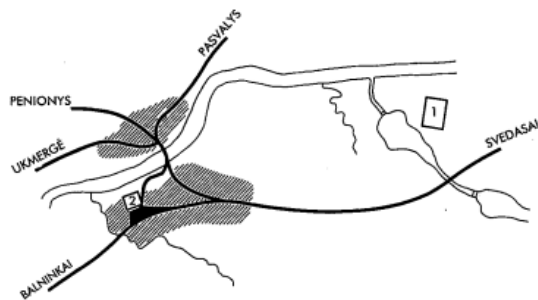
Nuo 1929 m. veikia vyno bendrovė. 1938 m. atkurtos miesto teisės. 1946 m. rugpjūčio 3 d. tapo apskrities pavaldumo miestu. 1968 m. atidaryta smėlio sodrinimo gamykla „Kvarcas“, pastatyti kultūros rūmai, Ramybės gyvenamųjų namų kvartalas.

1992 m. patvirtintas naujasis Anykščių herbas. Nuo 1993 m. Anykščių senamiestis – urbanistikos paminklas. 2006 m. Vyriausybės nutarimu prie miesto prijungta dalis aplinkinių kaimų. 2007 m. Anykščiai tapo kurortine vietove, o 2012 m. išrinkti Lietuvos kultūros sostine.

Miesto architektūra įvairi – senojoje (XV–XVIII a.) miesto dalyje savaiminės raidos radialinė plano forma susipynusi su formuota stačiakampe.

Senamiestis išsaugojo senąją planinę struktūrą, čia stovi Anykščių Šv. apaštalo evangelisto Mato bažnyčia (pastatyta 1909 m.), kapinėse stovi Anykščių koplyčia (pastatyta 1858 m., Vilniaus g. 36, dabar kamerinių menų centras), yra Anykščių Šv. Aleksandro Neviškio cerkvė (pastatyta 1873 m., J. Biliūno g. 57).

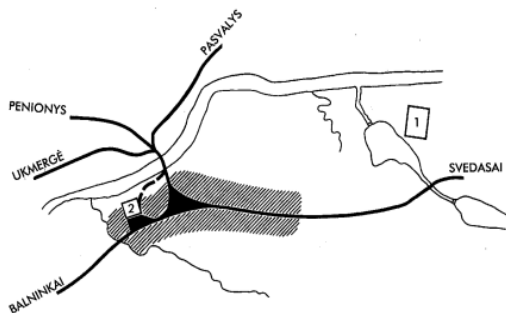
Anykščių miesto vystymosi schemos ir planai pateikti nuo 1.1.1 pav. iki 1.1.5 pav.

1.1.1 pav. XV a. pradžios Anykščių retrospektyvinė plano schema.

Sudarė autorius. 1 – dvaro sodyba, 2 – bažnyčia, aikštės forma ir užstatytos teritorijos ribos sąlygiškos.

Šaltinis: „Rytų Lietuvos miestai ir miesteliai, II knyga“, A. Miškinis monografija 2005 m.

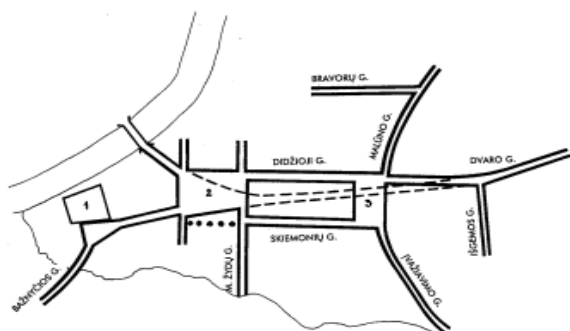

1.1.2 pav. XVI a. antrosios pusės Anykščių retrospektyvinė plano schema.

Sudarė autorius. 1 – dvaro sodyba, 2 – bažnyčia, aikštės forma ir užstatytos teritorijos ribos sąlygiškos.

Brūkšniuota linija pažymėta išnykusios gatvės trasa.

Šaltinis: „Rytų Lietuvos miestai ir miesteliai, II knyga“, A. Miškinis monografija 2005 m.

1.1.3 pav. 1780 m. Anykščių miestelio retrospektyvinė plano schema.

Sudarė autorius. 1 – bažnyčia, 2 – centrinė turgaus aikštė, 3 – arklių turgus.

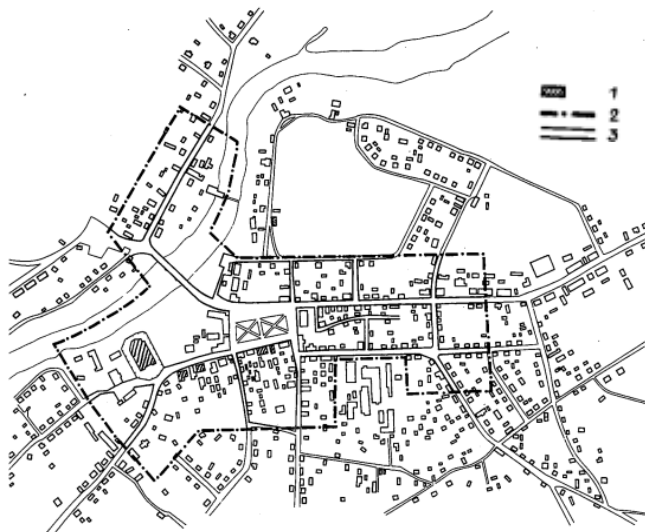
Brūkšniuota linija pažymėti ankstesnio plano elementai, taškuota – suplanuotos aikštės šonai.

Šaltinis: „Rytų Lietuvos miestai ir miesteliai, II knyga“, A. Miškinis monografija 2005 m.

1.1.4 pav. 1891 m. Anykščių miesto planas - schema.

Šaltinis: „Rytų Lietuvos miestai ir miesteliai, II knyga“, A. Miškinis monografija 2005 m.

1.1.5 pav. 1969 m. Anykščių urbanistikos paminklo schema.

1 – saugotini pastatai, 2 – urbanistikos paminklo ribos, 3 – saugotini plano elementai.

Šaltinis: „Rytų Lietuvos miestai ir miesteliai, II knyga“, A. Miškinis monografija 2005 m.

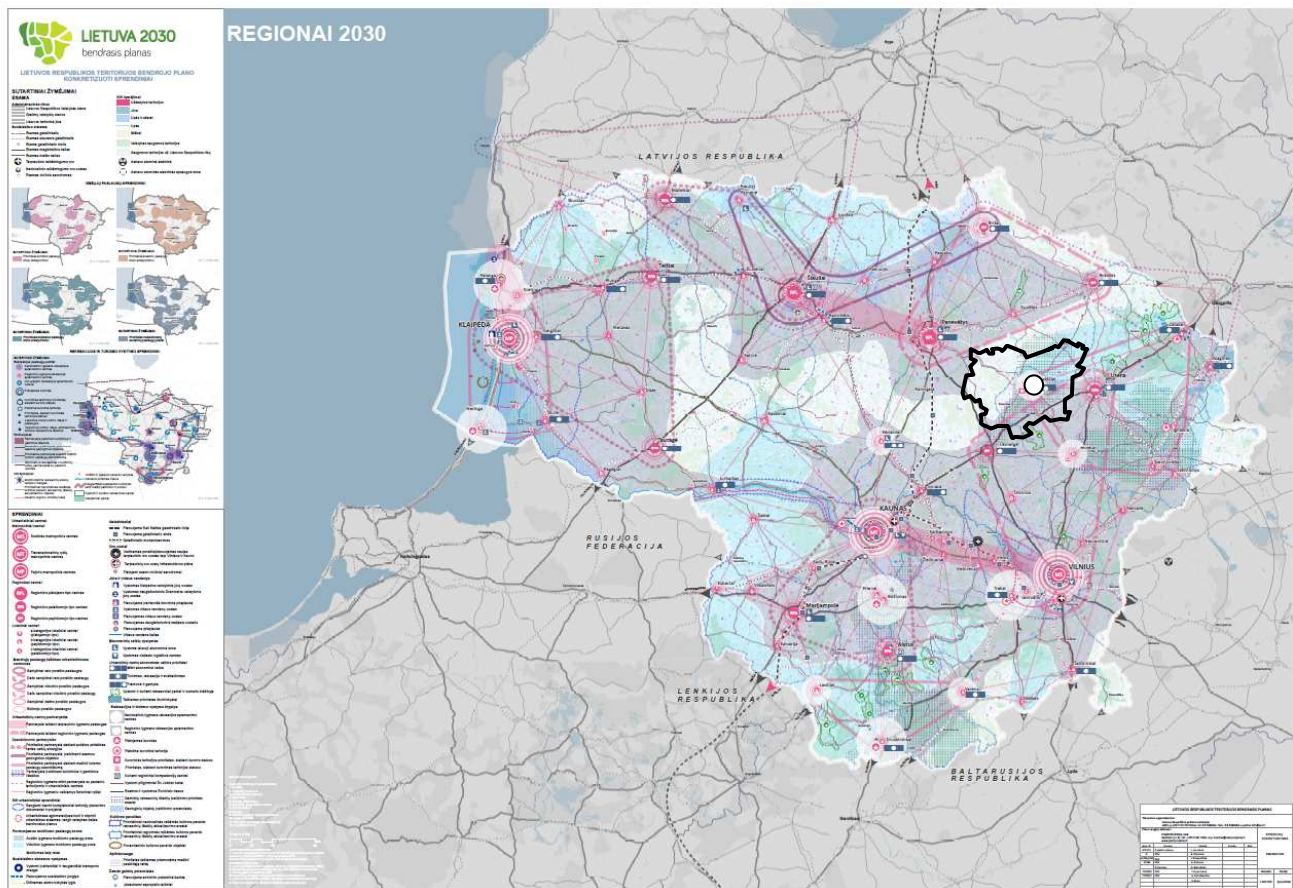
1.2. Anykščių miestas šalies kontekste

2021 m. parengtame naujame Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane Anykščių rajono centras – Anykščių miestas išskiriamas kaip plėtojamas kurortas, a kategorijos lokalinis centras (plėtojamojo tipo). Anykščiams ekonominės veiklos prioritetą teikiamas plėtojant turizmo, rekreacijos ir sveikatinimo paslaugas (1.2.3 pav.).

Naujajame Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane (2021 m.) numatytos regionų plėtros gairės, kurios turi įtakos ir Anykščių miestui. Svarbiausios Rytų Lietuvos regiono, kuriam priskiriami ir Anykščiai, plėtojimo gairės pateiktos žemiau.

Strateginės Rytų Lietuvos regiono vystymosi kryptys

Pagal LR teritorijos bendrąjį planą Anykščių rajonas patenka į Rytų Lietuvos grupės partnerystės zoną. Čia planuojama stiprinti arealo rekreacinį, turizmo prioritetus, kuriant horizontalias ir mišrias partnerystes įveiklinant Ukmergės, Širvintų, Kavarsko, Anykščių, Molėtų arealuose esančio dominuojančio paveldo – dvarų, dvarų sodybų, etnokultūrinio paveldo ir architektūros arealus. Planuojama integruoti urbanistinio paveldo – istorinių miesto dalių paveldo arealus į miestų darnaus vystymosi plėtros procesus ir skatinti regiono turizmo ir rekreacijos procesus, kuriant bendras koordinuotų veiksmų plėtros programas ir strategijas, stiprinti Anykščių horizontalius partnerystės ryšius su Panevėžio–Biržų–Rokiškio kultūros paveldo reprezentaciniais centrais, naudojant ir papildomai įveiklinant Siaurojo geležinkelio atšaką Panevėžys–Rubikiai, einančią per Troškūnus ir Anykščius. Taip pat siekiama didinti rekreacijos aptarnavimo infrastruktūrą, įtraukiant nematerialaus paveldo išteklius.

1.2.3 pav. Anykščių rajonas 2021 m. parengtame Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane (brėžinys „Regionai 2030“)

Socialinė-kultūrinė aplinka

LR teritorijos bendrajame plane taip pat numatoma, kad Anykščių rajonui bus teikiamas prioritetas bendrojo ugdymo įstaigų tinklo efektyvinimui iki 2025 m. Iki 2025 m. taip pat numatoma teikti prioritetą ir ligoninių tinklo efektyvinimui. Kadangi Anykščių rajono savivaldybė priskiriama šalies teritorijoms, kuriose demografinės senatvės koeficientas yra didžiausias, numatoma didinti slaugos ir ilgalaikio palaikomojo gydymo paslaugų apimtį, vystant integruotas sveikatos ir socialines paslaugas bei teikiant šias paslaugas pacientų namuose. Iki 2030 m. Anykščių rajonui bus teikiamas prioritetas nestacionarių socialinių paslaugų plėtrai institucijose ir tokių paslaugų teikimui namuose teikti.

LR teritorijos bendrajame plane numatyta efektyvinti esamą ir plėtoti naują kultūros ir kūrybinių industrijų (toliau – KKI) inkubatorių „kietąją“ ir „minkštąją“ infrastruktūrą, vystyti KKI veiklai reikalingą kūrybinių gebėjimų ugdymo ir palaikymo sistemą, užtikrinant sistemiską kūrybinių inovacijų kūrimą ne tik nacionaliniu, bet ir regioniniu lygmeniu (čia išskiriamas ir Anykščių inkubatorius šalia kitų esamų – Kauno, Klaipėdos ir Utenos inkubatorių), jungiant įvairias kūrybinių ir meninių studijų disciplinas, mokslinius tyrimus, švietimo programas ir verslą, bei kuriant aukštos pridėtinės vertės produktus ir paslaugas.

Inžinerinė infrastruktūra

Remiantis LRBP Anykščių rajono savivaldybėje taip pat numatoma gerinti automobilių kelių transporto ir infrastruktūros vystymą. Anykščių šiaurinis aplinkkelis (kelio Nr. 120) yra įtrauktas į automobilių kelių transporto aplinkelių infrastruktūros plėtros sąrašą, pateiktą LR teritorijos bendrajame plane.

Kurorto statuso siekimo veiksniai

Anykščiams, kaip kurortinei teritorijai, LR teritorijos bendrajame plane pagrindiniais prioritetais numatyta plėtoti sveikatos ir sveikatinimo paslaugas, didinti jų įvairovę įveiklinant turimus išteklius ir pasinaudojant konkurenciniais pranašumais. Taip pat numatyta vystyti rekreacijos ir turizmo veiklas, išnaudojant ypač didelio vaizdingumo kraštovaizdį ir turimą gamtinės aplinkos rekreacinį potencialą.

Siekiant efektyvios, įvairesnės ir geresnės kokybės paslaugų spektro bei prisitaikant prie turistų ir poilsiautojų srautų sezoniskumo, LR teritorijos bendrajame plane numatyta plėtoti įvairaus modelio partnerystes su Zarasų, Ignalinos, Trakų kurortinėmis teritorijomis.

Numatyti LRBP sprendiniai sudaro prielaidas Anykščių kurortinei teritorijai siekti kurorto statuso.

ESAMOS BŪKLĖS ĮVERTINIMAS

1. Anykščiuose veikia smulkus ir vidutinis verslas. Didžiąją dalį visų įmonių sudaro didmeninė ir mažmeninė prekyba, kita aptarnavimo veikla, apdirbamąja gamyba užsiimančios įmonės. Anykščių rajone 2018–2022 m. laikotarpyje užimtumo lygis sumažėjo 4,8 % (nuo 65,7 % iki 60,9 %) ir nedarbo lygis išaugo 0,6 % (nuo 11,1 % iki 11,7 %). Paskutiniųjų metų duomenimis savivaldybės ekonominė būklė gerėjo. Augo TUI ir MI skirtos Anykščių rajono savivaldybei.
2. Nuo 2010 m. iki 2021 m. Anykščiuose gyventojų sumažėjo 19,9 % (nuo 10 854 iki 8 697 gyventojų). Gyventojų skaičiaus mažėjimas turi didelę neigiamą įtaką Anykščių miesto ekonominei bei socialinei situacijai. Mažėjant gyventojų skaičiui, svarbu švietimo, sveikatos, socialinės rūpybos, kultūros srityse palaikyti ir modernizuoti esamą infrastruktūrą, numatant jos plėtimą pagal poreikį.
3. Vertinant Anykščių miesto kraštovaizdį pagal bendrą pobūdį, išskiriamos kelios teritorijos. Didžiajai miesto daliai būdingas urbanistinis, upės slėnio kraštovaizdis (tai miesto dalis į pietryčius nuo Šventosios upės). Nedidelė šiaurinė miesto dalis patenka į Natūra 2000 teritoriją (Variaus upelio slėnį), kur būdingas miškingas agrarinis, upės slėnio kraštovaizdis. Pagal vizualinį pobūdį, Anykščių miestas priskiriamas vidutinės vertikalios sąskaidos kraštovaizdžiui (kalvotas, ryškių slėnių) su vyraujančiomis pusiau uždaru, iš dalies praežvelgiamų, erdvių kraštovaizdžiui, kur raiškios tik horizontalios dominantės.
4. Gamtinį karkasą Anykščiuose sudaro upių slėnių migraciniai koridoriai, nedidelė teritorija vidinio stabilizavimo arealų ir miesto želdynai. Anykščių želdynų sistemai priskiriami miško parkai, atskirieji želdynai (aikštė, parkai, skverai), memorialinės paskirties atskirieji želdynai (kapinės), žaliosios jungtys ir rekreacinės paskirties bei apsauginės paskirties želdynai. Anykščiuose yra didelė teritorija pažeisto gamtinio karkaso, kurią kompensuoti galima tik didinant želdynų plotus urbanizuotose teritorijose. Saugomus Anykščių kraštovaizdžio išteklius sudaro: 9 draustiniai, 1 regioninis parkas ir 6 „Natura 2000“ teritorijos, svarbios buveinės apsaugai.
5. Laikotarpyje nuo ankstesniojo Bendrojo plano patvirtinimo, Anykščių miesto savivaldybėje visumoje buvo realizuojama nurodyta pagrindinė Bendrojo plano nekilnojamojo kultūros paveldo dalies sprendinių nuostata – išsaugoti kultūros paveldą, kaip neatskiriamą ir integruotą kraštovaizdžio elementą ir perduoti jį ateities kartoms. Didžiausias dėmesys čia buvo kreipiamas į kultūros paveldo apsaugos kokybę – nustatinėjamos ir tikslinamos objektų vertingosios savybės, teritorijų ir apsaugos zonų ribos, atsižvelgiant į įstatymų reikalavimus. Mieste buvo tvarkomi, ženklinami istorinio memorialinio paveldo objektai, ženklinamos laidojimo ir įvykių vietos, buvo vykdoma kultūros paveldo būklės stebėseną. Kol kas, nepakankamai išnaudojamas Anykščių miesto kultūros paveldo turistinis potencialas.
6. Anykščių rajono savivaldybės susisiekimo sistema yra įrengta pakankamai gerai. Anykščių miesto teritoriją kerta valstybinės reikšmės 3 krašto keliai ir 3 rajoniniai keliai, praeina siaurasis geležinkelis, kuris kaip susisiekimo priemonė - nenaudojamas ir susisiekimo sistemoje nėra reikšmingas. Miestui reikalingas šiaurės vakarų aplinkkelis, kad nukreipti tranzitinį transportą nuo miesto centro. Jis numatytas ankstesniame miesto BP. Tačiau įvertinant augančius transporto srautus, didėjančią avaringumą rajone ir didėjančią užstatomų teritorijų poreikį, susisiekimo infrastruktūros sistema gali būti tobulinama. Anykščių miesto aplinkoje didesnis dėmesys turėtų būti teikiamas transporto srautų sureguliuojimui, naujų apvažiavimų formavimui, gatvių atnaujinimui.
7. Anykščių miesto teritorijoje funkcionuoja gerai išvystytos inžinerinės infrastruktūros sistemos. Inžinerinės infrastruktūros sistemas yra poreikis techniškai tobulinti ir plėsti:
 - Anykščių mieste vandens tiekimo ir buitinių nuotekų šalinimo centralizuotos sistemos yra išvystytos, bet nepakankamai išplėtos. Siūloma vystyti šias sistemas, kad jos tiektų vandenį ir vykdytų nuotekų surinkimo paslaugas visiems miesto gyventojams ir didesniai kaimo gyventojų skaičiui. Siekiant sumažinti dirvožemio ir gruntinio vandens taršą, požemio vandens išteklių taršos

riziką, išplėsti centralizuotai vandentvarkos paslaugas gaunančių gyventojų skaičių ir pagerinti BP teritorijoje teikiamų vandentvarkos paslaugų kokybę;

- Reikalinga esamų vandentiekio tinklų plėtra ir reikiamo priešgaisrinių hidrantų skaičiaus įrengimas;
- Paviršinių (lietaus) nuotekų surinkimo ir tvarkymo sistema plėstina. Numatoma įrengti lietaus nuotekų valykla;
- Anykščių miesto aprūpinimo elektra sistema yra išplėtota ir galinti patikimai aprūpinti vartotojų elektros poreikius. Prie sistemos nediegiant naujų pajėgumų transformatorių pastotėse, gali būti prijungta naujų vartotojų ir elektros energijos gamintojų. Sistema techniškai modernizuotina. Orines žemos įtampos linijas miesto istorinėje dalyje sukabinti, paklojant požeminius kabelius; Rekonstruojant esamas ir įrengiant naujas gatvių apšvietimo sistemas, diegti efektyvaus elektros vartojimo priemonės;
- Įrengti saulės elektrines;
- Centralizuoto šilumos tiekimo sistema atitinka poreikius. Neatnaujintas šilumos tiekimo linijas perkloti bekanalinėmis, efektyvesniam šilumos energijos naudojimui atnaujinti nerenovuotus pastatus;
- Numatant statyti vidutinio ar didesnio tūrio pastatus atokiai nuo esamų centralizuoto šilumos tiekimo tinklų, įvertinti geoterminio šildymo įrengimo tikslingumą;
- Fiksuotojo ir judriojo telefoninio ryšio infrastruktūra Anykščių mieste yra pakankamai išvystyta. Užtikrinti fiksuotojo ir judriojo telefoninio ryšio infrastruktūros plėtrą, kad vartotojams būtų pasiūlytos kokybiškos ir modernios paslaugos. Plėsti viešųjų interneto prieigos taškų tinklą. Išsaugoti, pritaikyti prie besikeičiančių reikių esamo pašto skyriaus padalinius;
- Anykščiuose gerai veikia atliekų surinkimo ir rūšiavimo sistema. Surinktos atliekos tinkamai tvarkomos, žaliosios, biologiškai skaidrios atliekos kompostuojamos. Siūloma įrengti daugiau atliekų surinkimui ir rūšiavimui skirtų aikštelių, plėtoti žaliųjų atliekų surinkimą ir kompostavimą. Plėtojama komunalinių atliekų surinkimo sistemai rezervuoti teritorijas.
- Mieste ir plėtos teritorijose suformuoti komunikacijų koridorius– žemės juostas, skirtas inžinerinių komunikacijų įrengimui, jų eksploatavimui, racionaliame žemės naudojimui.

8. Anykščiuose yra 4 naudingųjų iškasenų telkiniai ir prognoziniai plotai, kurie visi yra detalčiai išžvalgyti. Visuose telkiniuose išgaunamas kvarcinis monomineralinis smėlis.
9. Anykščių mieste pagrindiniai aplinkos oro teršėjai yra įmonės, transportas. Remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis, nuo 2019 iki 2021 metų Anykščių rajono savivaldybės teritorijoje stebimas taršos iš stacionarių taršos šaltinių kitimas: išaugo bendras visų teršalų kiekis, dujų ir skystųjų medžiagų, azoto oksidų, anglies monoksido, tuo tarpu kietųjų medžiagų, sieros dioksido bei fluoro ir kitų teršalų sumažėjo. Į paviršinius vandens telkinius daugumos išleistų teršalų kiekiai sumažėjo. Anykščių mieste yra 26 potencialūs taršos židiniai, 3 iš jų neveikiantys. Iš šių taršos židinių teritorijų 8 yra ypatingai didelio pavojingumo, 7 didelio pavojingumo, likusios 11 vidutinio pavojingumo. Geriamu vandeniu miesto gyventojus aprūpina UAB „Anykščių vandenys“ iš vandenvietės, įkurtos pietrytiniame Anykščių miesto pakraštyje, tarp Anykščių–Skiemonių ir Anykščių–Liudiškių kelių. Centralizuotai tiekiamo vandens kokybė visiškai atitinka Lietuvos higienos normos.
10. Nuo 2010 iki 2021 metų Anykščių miesto teritorijos panaudojimas statyboms augo. Per šiuos metus užstatytų teritorijų plotas išaugo 37,56 % (nuo 341,13 ha iki 469,26 ha). Įvertinant gyventojų skaičiaus mažėjimą ir užstatomų teritorijų plotų didėjimą, vienam gyventojui tenkantis užstatytų teritorijų plotas per 11 metų laikotarpį išaugo 1,7 karto: 2010 m. vienam gyventojui teko 0,03 ha (10 854 gyventojai), o 2021 m. – jau 0,05 ha (8 697 gyventojai).

KONCEPCIJA

2. ANYKŠČIŲ Miesto teritorijos vystymo koncepcijai įtakos turintys veiksniai, teritorijos planinės ir erdvinės struktūros vystymo kryptys

2.1. Anykščių miesto teritorijos vystymo veiksniai

2.1.1. Strateginiai išorės ir vidaus veiksniai

Anykščių miesto vystymasis priklauso nuo įvairių veiksnių. Jie gali apimti globalinius, nacionalinius bei lokalinius aspektus. Veiksniai, turintys didžiausią įtaką miesto raidai, bendrajame plane yra išskiriami į išorės ir vidaus veiksniai.

Anykščių miestui didžiausią įtaką turintys **išorės veiksniai** yra:

1. pasaulinio masto veiksniai, susiję su energetiniais ištekliais, klimato kaita, gyventojų migracija;
2. įvairaus lygmens (tarptautiniai, respublikiniai, regioniniai) strateginiai dokumentai, kuriuose yra nustatytos plėtros gairės, darnaus vystymosi principai ir kt.;
3. valstybės teisinė aplinka, pokyčiai teritorijų planavimo ir nuosavybės reglamentavime;
4. galimybės pasinaudoti Europos Sąjungos (ES) struktūrinių fondų lėšomis gyvenimo kokybei miesto teritorijoje gerinti ir investicijoms pritraukti;
5. aukštesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentų sprendiniai;
6. ekonomikos ir gyvenimo standartų pokyčiai šalyje;
7. investavimo aplinka miesto teritorijoje;
8. gyvenimo būdo, priimtinių normų, vertybių pokyčiai;
9. demografinės tendencijos.

Vidaus veiksniai Anykščių mieste yra:

1. miesto geografinė padėtis šalies teritorijoje;
2. Panevėžio miesto įtaka;
3. gamtinis karkasas, gamtinė situacija, (Šventosios, Anykštos upės, miesto tvenkiniai, miškai, želdynai, reljefas);
4. turimi rekreaciniai ir kultūriniai ištekliai;
5. aplinkos (oro, dirvožemio, vandens) kokybė;
6. bendruomeninis aktyvumas, gyventojų įtraukimas į miesto teritorijos vystymo procesą;
7. viešosios infrastruktūros renovavimo bei inžinerinių tinklų plėtojimo investicijos;
8. teritorijų pertvarkymo skatinimas (urbanistinės struktūros pertvarkymo galimybės, atliekant žemės sklypų pertvarkymą naujos plėtros teritorijose, taip pat esamose urbanizuotose teritorijose).

Nemaža dalis nurodytų išorės ir vidaus veiksnių yra sunkiai prognozuojami ir apibrėžiami. Jie vertinami remiantis esamos būklės analize bei atskirų bendrojo plano sričių vystymosi tendencijomis.

2.1.2. Anykščių miesto teritorijos funkcinio zonavimo ir urbanistinės plėtros teritorijų vystymo principai

Rengiant bendrąjį planą, remiamasi teritorijų planavimo tikslais, darniojo vystymo principais bei kitais teritorijų planavimo reikalavimais.

Anykščių miestas vystomas remiantis šiomis Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane patvirtintomis teritorijų naudojimo nuostatomis:

- urbanistiniai centrai vystomi taikant kompaktiškumo principus, kuriant daugiafunkcines urbanistines struktūras, užtikrinant gyvenimo kokybės, tinkamus paslaugų pasiekiamumo ir gyventojų judumo parametrus;
- urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos vystomos užtikrinant kompleksinę jų sudėtį: įrengiant visą privalomą žaliąją, socialinę, inžinerinę ir susisiekimo infrastruktūrą, užtikrinančią

kokybiškas gyvenimo, darbo ir poilsio, laisvalaikio sąlygas (teritorijos vystomos užtikrinant privalomą žaliąją infrastruktūrą remiantis LR Želdynų įstatymo, Gamtinio karkaso nuostatų, viešųjų atskirųjų želdynų normų ir kitais reikalavimais);

- urbanistinių centrų struktūra plėtojama, įsisavinant naujas plėtros teritorijas ir siekiant jų kokybės, laikantis teisės aktuose nustatytu bendru sutarimu pasiekiamu žemės sklypų pertvarkymu, ypač kai naujai vystomose teritorijose nėra reikiamos infrastruktūros;
- urbanistinė plėtra vykdoma tik įvertinus būtinų komunalinių paslaugų ir infrastruktūros prieinamumą urbanizuojamose ir prioritetinėse teritorijose.

Rengiant Anykščių miesto teritorijos bendrąjį planą, įvertinami šie teritorijų planavimo principai:

- gyvenamųjų teritorijų plėtra vystoma pirmiausiai prie esamų urbanizuotų, kompaktiškai užstatytų teritorijų;
- urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų erdvinės struktūros savitumo formavimas ir išlaikymas;
- užstatomų teritorijų skaidymas į atskirus teritorinius vienetus apjungtus žaliosiomis jungtimis;
- vertingiausių gamtinio karkaso teritorijų išsaugojimas ir įjungimas į naują urbanistinę miesto struktūrą;
- esamų teritorijų konversija, įvertinant teritorijos urbanistinę situaciją bei jos panaudojimo perspektyvumą;
- viešo naudojimo teritorijų formavimas gyventojų ir atvykstančių turistų rekreacinių poreikių tenkinimui;
- urbanistinių ir transportinių konfliktų vengimas;
- naujų transporto srautų minimizavimas gyvenamose teritorijose.

Šie teritorijų planavimo principai nurodo gaires tiek esamų miesto teritorijų tvarkymui ir galimai konversijai, tiek naujos plėtros teritorijų erdvinės struktūros formavimui.

Bendrajame plane, siekiant įgyvendinti aukščiau išdėstytus teritorijų vystymo principus, kartu įvertinamos galimos konkrečios jų įgyvendinimo priemonės. Teritorijos vystymo principų įgyvendinimo priemonės įvertinamos, remiantis Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ (patvirtinta LR Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimu Nr. XI-2015), 2014–2020 metų nacionalinės pažangos programa (patvirtinta LR Vyriausybės 2012 m. lapkričio 28 d. nutarimu Nr. 1482), rengiama 2021–2027 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programa ir kt. dokumentais.

2.1.3. Demografinės tendencijos

Miesto vystymosi raidą, jos plėtros perspektyvas bene labiausiai atspindi demografinė situacija – gyventojų skaičius, socialinė gyventojų struktūra. Demografinė situacija lemia miesto vystymosi spartą, ekonomines sąlygas bei kitas socialines ir urbanistines sritis.

Vertinant gyventojų skaičiaus kitimą ir socialinės demografijos situaciją, Anykščių mieste gali būti išskirtos šios socialinės raidos tendencijos:

1. Anykščių mieste nuo 2010 m. iki 2021 m. gyventojų sumažėjo 19,90 % (nuo 10 854 iki 8697). Per tą patį laikotarpį Anykščių rajone gyventojų sumažėjo - 21,30 %, apskrityje - 18,98 %, šalyje - 10,54 %.
2. Gyventojų tankumas Anykščiuose per 10 metų sumažėjo 20,3 % (2021 m. Anykščių miesto gyventojų tankis – 760 gyv./km², kai 2010 m. buvo 953 gyv. km²).

Gyventojų skaičius pastaraisiais metais mažėjo dėl neigiamo migracijos saldo ir nedidelio natūralaus gyventojų prieaugio. Tolimesnėje ateityje tendencijos gali keistis ir gyventojų skaičius pradėti didėti dėl besikeičiančių ekonominių ir socialinių sąlygų.

Gyventojų skaičiaus sumažėjimas Anykščių mieste turi neigiamą įtaką bendrai miesto ekonominei bei socialinei situacijai. Tačiau svarbu pastebėti, kad Anykščių miestas atspindi vidutinį šalies gyventojų skaičiaus sumažėjimą. Anykščiai išlaiko pakankamą ekonominį ir socialinį potencialą.

2.1.4. Urbanistinės plėtros poreikis

Per pastarąjį dešimtmetį Anykščių mieste vyko naujos statybos, infrastruktūros plėtra. Remiantis Lietuvos Respublikos žemės fondo duomenimis, užstatytos teritorijos Anykščių mieste 2023 m. sudarė 472,62 ha. Bendras gyventojų tankis užstatytose teritorijose buvo apie 18 gyv./ha. Remiantis Anykščių rajono

gyvenamojo būsto statistika, galima išskirti, kad gyventojų aprūpinimas būstu yra pakankamas. Vienam savivaldybės gyventojui tenkantis naudingas plotas 2021 m. siekė 50,4 m² ir buvo vos gerokai didesnis už šalies (37,8 m²) ir apskrities (38,3 m²) vertes.

Apibendrinant urbanistinę situaciją, reikia atkreipti dėmesį, kad Anykščių miesto apgyvendinimo tankis nesiekia minimalaus rekomenduojamo gyventojų tankumo – 30 gyv./ha. Tokia užstatytų teritorijų ir jų apgyvendinimo statistinė situacija rodo, kad miesto esamos urbanizuotos teritorijos galėtų būti efektyviau panaudojamos, kompaktinamos. Anykščių miesto teritorijoje nauja urbanistinė plėtra turėtų būti derinama su demografinė, socialine situacija – gyventojų augimu, naujo kokybiško būsto kūrimu, socialinio būsto plėtra, taip pat naujų objektų, susijusių su kurortine infrastruktūra, vystymu.

Vertinant esamą demografinę situaciją ir jos tendencijas, urbanistinės plėtros poreikis mieste turėtų būti minimalus. Anykščių mieste siūloma siekti gyvenamųjų teritorijų formavimo užtikrinant ne mažesnę nei 30 gyv./ha apgyvendinimo tankį. Vystant miesto teritorijas, prioritetas teiktinas esamų užstatytų teritorijų modernizavimui, rekonstravimui, konversijai, užstatymo kompaktinimui.

Rengiant bendrąjį planą, vadovaujantis Teritorijų planavimo normomis, naujos plėtros teritorijų neturėtų būti numatoma daugiau nei 20 % nuo esamų užstatytų teritorijų. Vadovaujantis TP normomis, optimalu Anykščių miestui nustatyti apie 95 ha naujos urbanistinės plėtros teritorijų.

2.2. Anykščių miesto teritorijos vystymo sritys

Planuojant Anykščių miesto teritoriją, bendrajame plane pateikiamos atskirų teritorijos vystymo sričių dalys. Bendrajame plane išskiriamos šios teritorijų vystymo sričių dalys, kaip:

- Urbanistinė;
- Ekonominė – socialinė;
- Gamtinė – kraštovaizdinė.

Urbanistinė plėtros sritis apima tokius bendrojo plano rengimo aspektus, kaip: miesto urbanistinės struktūros formavimas, transportiniai ryšiai ir inžinerinė infrastruktūra. Šiai plėtros sričiai nustatomos tokios pagrindinės vystymo kryptys:

1. darnios plėtros principais pagrįstas miesto urbanizuotų teritorijų vystymas;
2. gyvybingos ir patrauklios urbanistinės struktūros formavimas;
3. saugios ir sveikos gyvenamosios aplinkos kūrimas;
4. optimalios susisiekimo ir inžinerinės infrastruktūros vystymas;
5. racionalus sveikatinimo, turizmo, rekreacijos, gamybos objektų išdėstymas.

Ekonominė -socialinė sritis apima tokius bendrojo plano rengimo aspektus, kaip: sąlygos verslui ir investicijoms pritraukti, gyventojų užimtumui gerinti, taip pat visuomeninis aptarnavimas, sveikatos apsauga, švietimas, socialinių, rekreacijos ir turizmo paslaugų poreikis ir prieinamumas, būstas ir jo kokybė. Šiai plėtros sričiai nustatomos tokios pagrindinės vystymo kryptys:

1. gyventojų verslumo skatinimas, pramonės ir verslo plėtojimo galimybių nustatymas;
2. reikiamo socialinių paslaugų poreikio ir prieinamumo užtikrinimas;
3. socialinio būsto plėtra, siekiant pritraukti jaunos specialistus ar emigravusius gyventojus;
4. sveikatinimo, rekreacijos ir turizmo veiklų plėtojimas.

Gamtinė-kraštovaizdinė plėtros sritis apima tokias sritis, kaip gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio kokybę. Šiai plėtros sričiai nustatomos tokios pagrindinės vystymo kryptys:

1. reikšmingo neigiamo poveikio gamtinei aplinkai minimizavimas ir kompensavimas;
2. kultūros paveldo, gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio įvertinimas;
3. miesto erdvinės struktūros savitumo respektavimas.

2.3. Anykščių miesto planinės-erdvinės struktūros vystymo koncepciniai sprendiniai

Rengiant Anykščių miesto teritorijos bendrąjį planą, Anykščių miestą ir toliau siekiama vystyti laikantis darniosios plėtros principų. Remiantis Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo planu Anykščius –

numatoma vystyti kaip a kategorijos-plėtojamojo tipo lokalinį centrą, glaudžiai susijusį su regioniniu palaikomojo tipo centru – Utenos miestu. Anykščių miesto prioritetinės partnerystės funkciniai ryšiai numatyti su lokaliniais centrais - Zarasais (a kategorijos), Molėtais (b kategorijos), Ignalina (b kategorijos), Švenčionėliais (c kategorijos), Visaginu (a kategorijos). Specializuotų partnerysčių prioritetu tarp lokaliųjų centrų siekiama mažinti turizmo paslaugų sezoniškumą.

Remiantis Lietuvos Respublikos teritorijos bendroju planu, Anykščių prioritetinis tikslas – palaikyti regionų dalių gyvybingumą veikiant kartu su regioniniais centrais. Bendrajame plane numatyta lokaliuose centruose prioritetą teikti kokybiškų vietinių paslaugų, efektyvaus mobilumo ir susisiekimo, vietinės produkcijos, intensyvaus teritorijos naudojimo, kompaktiškumo principams. Numatyta viešąsias investicijas telkti specializuotų ekonominių veiklų rėmimui vystant trūkstamų paslaugų tinklą, regeneruojant apleistas teritorijas, vystant bemotorio transporto infrastruktūrą, skatinant gyventojų iniciatyvumą ir bendruomeniškumą.

Rengiant bendrąjį planą, siekiama nuoseklaus ir darnaus jo vystymo, užtikrinant kokybišką teritorijų užstatymą, racionalų inžinerinės infrastruktūros panaudojimą.

Anykščiai yra viena iš Lietuvos kurortinių vietovių, kuri ateityje turi galimybes tapti kurortu. Pagrindines kurortines funkcijas Anykščiuose sudaro sveikatinimas panaudojant klimatinis veiksnis, poilsis ir rekreacija gamtinėje aplinkoje. Čia atvyksta poilsiautojai iš visos šalies, taip pat užsienio valstybių.

Atsižvelgiant į išskirtinę Anykščių miesto gamtinę ir erdvinę situaciją, bendrajame plane teritorijos planuojamos išlaikant esamą užstatymo pobūdį, respektuojant kultūros paveldo objektus, istorinį gatvių tinklą, taip pat išryškinant svarbiausius gamtinius elementus – upes, upelius, slėnius, šlaitus, kurie būtų panaudojami žaliosioms jungtims, pėsčiųjų, dviračių takams, gyventojų poilsio erdvėms kurti.

Planuojant teritoriją, siekiama vystyti vidutinio apgyvendinimo tankumo (apie 30-50 gyv. / ha) kompaktiškas urbanistines struktūras, kurios užtikrintų efektyvų socialinės infrastruktūros panaudojimą.

Miesto plėtra nukreipta į esamų teritorijų funkcinį subalansavimą, teritorijos aptarnavimo pagerinimą, sukuriant ir išvystant paslaugų ir aptarnavimo centrų sistemą, naujų urbanistinės plėtos teritorijų planavimą pagal darnios plėtos principus, susisiekimo sistemos tobulinimą ir papildymą.

2.3.1. Gyvenamųjų teritorijų plėtra

Anykščių miesto bendroju planu gyvenamųjų teritorijų plėtra numatoma įvairiose funkcinėse zonose: miesto centro teritorijoje (būsto plėtra galima tik atnaujinant esamą ar atkuriant buvusį užstatymą); mišrioje teritorijoje (būsto plėtra galima tik intensyvinant esamą gyvenamosios teritorijos užstatymą); gyvenamose teritorijose (būsto plėtra galima atnaujinant bei gerinant būsto kokybę ir intensyvinant esamą gyvenamosios teritorijos užstatymą); sodininkų bendrijų teritorijose (kai teritorijos konvertuojamos į gyvenamąsias teritorijas); specializuotų kompleksų teritorijose (kur galima tik bendrabučių ir socialinio būsto statyba) ir naujų gyvenamųjų zonų plėtos teritorijose.

Perspektyvinei plėtrai, po planuojamo 10 m laikotarpio, numatomas gyvenamųjų teritorijų plėtos rezervas.

Bendrojo plano koncepcija siūlomos dvi gyvenamųjų teritorijų plėtos alternatyvos. I-oji alternatyva siūlo platesnę naujų gyvenamųjų teritorijų plėtrą miesto pietinėje dalyje, iki pat planuojamos pietinės miesto ribos. II-oji alternatyva – saikingesnė gyvenamųjų teritorijų plėtrai, joje numatomos rezervinės teritorijos ateičiai miesto šiaurės vakarinėje ir pietinėje dalyse.

Bendrojo plano koncepcijos alternatyvose siūlomos šios gyvenamosios teritorijos plėtrai:

Koncepcijos I-oji alternatyva

Gyvenamųjų teritorijų plėtra numatoma:

- Miesto pietinėje dalyje, numatoma gyvenamosios teritorijos plėtra iki pat planuojamos miesto ribos (apima Liudiškių, Šlavėnų, Jurzdiko kaimus);
- Miesto rytinėje dalyje, už esamos miesto rytinės administracinės ribos (tarp esamų gyvenamųjų kvartalų, Keblonių k.);
- Miesto rytinėje dalyje, už esamos miesto rytinės administracinės ribos (prie esamo gyvenamojo kvartalo, tarp Volupio ir Valupio gatvių, Elmininkų k.);

- Miesto vakarinėje dalyje, už esamos miesto vakarinės administracinės ribos (prie Ažupiečio g., Vėjeliškių k.).

Koncepcijos II-oji alternatyva

Gyvenamųjų teritorijų plėtra numatoma:

- Miesto pietinėje dalyje, prie esamo gyvenamojo kvartalo (tarp Sodžiaus, Tulpių, Šaltupio, Bajorų gatvių);
- Miesto rytinėje dalyje, už miesto rytinės administracinės ribos (tarp esamų gyvenamųjų kvartalų, Keblonių k.);
- Miesto rytinėje dalyje, už miesto rytinės administracinės ribos (prie esamo gyvenamojo kvartalo, tarp Volupio ir Valupio gatvių, Elmininkų k.);
- Miesto vakarinėje dalyje, už miesto vakarinės administracinės ribos (prie Ažupiečio g., Vėjeliškių k.);
- Plėtos rezervas numatytas už pietinės esamos administracinės miesto ribos (Liudiškių k.);
- Plėtos rezervas numatytas už šiaurės vakarinės administracinės miesto ribos (Šepetiškio, Vikonių, Ažupiečių kaimai).

2.3.2. Pramonės ir verslo plėtra

Anykščių miestas strategiškai orientuotas į rekreacinio miesto pobūdį, todėl vystant pramonę prioritetas teikiamas pirmiausiai esamų pramonės teritorijų modernizavimui.

Pagrindinė miesto pramoninės teritorijos dalis yra miesto šiaurės vakarinėje pusėje. Šioje pramonės zonoje siūloma netaršios lengvosios pramonės objektų plėtra.

Naujos plėtos teritorijos pramonės objektams numatomos šiaurinėje miesto dalyje prie esamų pramoninių zonų. Šioje teritorijų dalyje galėtų būti išskirtas pramoninių teritorijų plėtos rezervas perspektyvinei plėtrai, po planuojamo 10 m laikotarpio.

Bendrojo plano koncepcijos I-oji ir II-oji alternatyvos siūlo vystyti pramonės zonas esamose teritorijose, viena iš jų (II-oji) su galimybe rezervuoti teritorijas ateities plėtrai.

Bendrojo plano koncepcijos alternatyvose siūloma efektyviau įsisavinti šias pagrindines esamas pramonės ir kitas gamybinio pobūdžio teritorijas:

Koncepcijos I-oji alternatyva

Pramonės teritorijų plėtra numatoma:

- Miesto esamos pramoninės teritorijos modernizavimas šiaurės vakarinėje dalyje (tarp Valaukio, Vairuotojų ir Gegužės gatvių);
- Miesto esamos pramoninės teritorijos modernizavimas pietinėje dalyje (tarp Valaukio, Vairuotojų ir Gegužės gatvių).

Koncepcijos II-oji alternatyva

Pramonės teritorijų plėtra numatoma:

- Miesto esamos pramoninės teritorijos modernizavimas šiaurės vakarinėje dalyje (tarp Valaukio, Vairuotojų ir Gegužės gatvių);
- Miesto esamos pramoninės teritorijos modernizavimas pietinėje dalyje tarp (Valaukio, Vairuotojų ir Gegužės gatvių);
- Plėtos rezervas numatytas prie esamos pramoninės zonos, už šiaurės vakarinės miesto administracinės ribos (tarp Vikonių ir Šiekštelių kaimų).

Bendrajame plane įvertinama, kad pramonės ir sandėliavimo teritorijose bet kokia planuojama ūkinė veikla privalo atitikti Lietuvos higienos normas, LR Visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo reikalavimus ir neturi daryti neigiamo poveikio greta esančiai bei planuojamai gyvenamajai aplinkai, žmonių sveikatai. Planuojama veikla galima, jeigu ūkinės veiklos tarša nedaro neigiamos įtakos aplinkinėms teritorijoms.

2.3.3. Aptarnavimo centrų struktūra

Formuojant Anykščių miesto urbanistinio karkaso struktūrą yra įvertinamas skirtingo rango centrų formavimas. Pagal LR teritorijos bendrojo plano sprendinius, Anykščių mieste turėtų būti užtikrinamos

santykinai vidutinio, santykinai dažno ir būtinojo poreikio paslaugų teikimas. Šiuo požiūriu Anykščiuose gali būti formuojama trijų lygmenų aptarnavimo centrų struktūra, kuri būtų pagrįsta aptarnavimo spinduliu. Tuo tikslu yra įvertinami šie paslaugų objektų tipai pagal jų poreikio dažnumą:

- Epizodinio poreikio (vidutinio poreikio) paslaugos (kultūros, sveikatos priežiūros ir kiti objektai, kurie lankomi epizodiškai ir aptarnauja viso rajono gyventojus). Atstumas iki aptarnaujamų gyvenamųjų vietovių galėtų būti iki – 40 km arba 30 minučių kelionė automobiliu;
- Periodinio (dažno) poreikio paslaugos (platesnio asortimento prekybos ir paslaugų objektai tenkinantys įvairesnius gyventojų poreikius, lankomi vidutiniškai kartą į savaitę ir pritraukiantys gyventojus taip pat iš tolesnių teritorijų). Traukos radiusas – 8 km arba 10 minučių kelionė automobiliu.
- Kasdieninio (būtinojo) poreikio paslaugos (maisto prekių ir kitų kasdieninio poreikio buitinių prekių parduotuvės). Traukos radiusas – 1 km arba 15 minučių kelionė pėsčiomis.

Atsižvelgiant į Anykščių miesto dydį ir jo urbanistinę struktūrą bei siekiant optimalaus Anykščių rajono ir Anykščių miesto gyventojų aptarnavimo, siūloma dviejų lygmenų gyventojų aptarnavimo paslaugų struktūra, kurią sudarytų – pagrindinio centro ir vietinių centrų sistema.

Anykščių miesto pagrindiniame centre būtų teikiamos epizodinio ir periodinio poreikio paslaugos – miesto centrinėje zonoje (J. Biliūno, Dariaus ir Girėno, Kęstučio, Vilniaus gatvių aplinka, jos prieigos) su visais paslaugų ir aptarnavimo objektais, institucijomis, taip pat teritorijose šalia pagrindinio urbanistinio karkaso ašių, kurias būtų patogų pasiekti miesto ir rajono gyventojams. Būtinojo poreikio paslaugų teikimas būtų plėtojamas vietiniuose miesto dalių centruose. Vietiniai centrai būtų išdėstomi:

- A. Vienuolio, Troškūnų gatvių aplinkoje (vakarinė miesto dalis);
- Statybininkų, Kauno, Liudiškių, Šaltupio gatvių aplinkoje (pietrytinė miesto dalis);

Be pagrindinio ir vietinių centrų, taip pat atskirose teritorijos dalyse gali būti išdėstyti ir kiti kasdieninio pobūdžio paslaugų objektai – nedidelės maisto prekių parduotuvės, kitų paslaugų objektai, kurie sudarytų gyventojams patogesnes pasiekiamumo sąlygas.

2.3.4. Rekreacijos, sveikatinimo objektų plėtra

Siekiant plėtoti Anykščių rekreacinę, turizmo infrastruktūrą, bendrajame plane įvertinamos galimos sveikatinimo, poilsio objektų išdėstymo alternatyvos. Rekreacijos ir turizmo vystymui gali būti išskirtos sveikatinimo, sporto ir aktyvaus poilsio objektų grupės.

Sveikatinimo objektų (sanatorių, gydyklų) išdėstymui bendrajame plane siūlomos dvi alternatyvos vietos:

- I – alternatyva – teritorija prie Anykštos ir Šventosios upės (Obelų g.).
- II – alternatyva – teritorija prie Vilniaus gatvės, šalia jau esamo SPA Vilnius Anykščiai poilsio centro (Vilniaus g.).

Pirmosios alternatyvos atveju, sanatorinis kompleksas būtų išdėstytas miesto centrui artimesnėje dalyje. Jis būtų patogiai susiejamas su Kalno gatvės aplinkoje esančiu vasaros rogučių ir slidinėjimo trasomis („Kalitos“ pramogų ir sporto centras), turėtų artimesnius funkcinius ryšius su kitais miesto paslaugų objektais. II- osios alternatyvos atveju sanatorinis kompleksas būtų išdėstytas atokiau nuo miesto centro (apie 2 km). Tačiau objekto vieta taip pat būtų netoli nuo Šventosios upės, greta Anykščių šilėlio.

Be naujo sanatorinio komplekso steigimo, taip pat yra siūlomas sveikatos hidroparko formavimas Šventosios ir Anykštos upių santakos aplinkoje. Sveikatingumo parkui čia tinkama gamtinė aplinka, hidrografinė situacija. Teritorijoje gali būti suformuojami poilsiui tinkami vandens telkiniai, kaskados ir kiti sveikatinimo elementai. Sveikatos parkas galėtų būti tiesiogiai sujungiamas su kalvota teritorija Kalno gatvės aplinkoje, kurioje dabar įrengta vasaros rogučių bei slidinėjimo trasos. Bendrai rekreacinėse zonose galėtų būti išplėta poilsio infrastruktūra, vaikščiavimo trasos kalvotame reljefe, žaidimų, mankštos aikštelės, kt.

Sporto ir aktyvaus poilsio veiklų vystymui yra siūloma numatyti keletą vietų. Buvusio kvarcinio smėlio karjero teritorijoje siūlomas sporto ir pramogų parko kūrimas. Čia galėtų būti įrengiamas sporto

rungčių reikalavimus atitinkantis miesto stadionas su žiūrovinėmis tribūnomis. Ši vieta sąlyginai būtų netoli nuo Anykščių kartodromo.

Kaip vieną iš perspektyvinių sporto objektų vienoje iš koncepcijos alternatyvų siūloma numatyti golfo laukus. Golfo laukams tinkama teritorija galėtų būti miesto pietinėje dalyje, prie Mindaugo g., kelio į Kurklius, link Anykščių šilelio.

Vystant bendrą rekreacinę infrastruktūrą, taip pat siūloma plėtoti pėsčiųjų ir dviračių takų tinklą, tvarkyti vandens telkinius, įrengti naujus pliažus ir kitus rekreacinius elementus.

2.3.5. Susisiekimo sistemos vystymas

Anykščių miesto susisiekimo sistemos vystymosi koncepcija rengiama vadovaujantis Lietuvos Respublikos ir Anykščių rajono savivaldybės teritorijos bendraisiais planais.

Per Anykščius praeina svarbūs valstybinės reikšmės keliai - 3 krašto keliai (119 Molėtai–Anykščiai; 120 Radiškis–Anykščiai–Rokiškis; 121 Anykščiai–Troškūnai–Panevėžys) ir 3 rajoniniai keliai (1201 Anykščiai–Kurkliai–Balninkai–Želva; 1207 Anykščiai–Burbiškis–Rubikiai; 1209 Anykščiai–Niūronys–Stakės). Šiais valstybinės reikšmės keliais vykstantis eismas eina per patį Anykščių miestą ir kurio didžioji srauto dalis kertą centrinę miesto dalį. Vykstantis intensyvus tranzitinis eismas centrine miesto dalimi turi neigiamą įtaką – kertamas miesto centras sunkiojo transporto, mieste susidaro intensyvus eismas, blogėja eismo saugumo sąlygos.

Siekiant sumažinti eismo intensyvumą miesto centrine dalimi anksčiau rengtuose teritorijų planavimo dokumentuose buvo numatytas šiaurinis miesto aplinkkelis. Numatytas pietinis aplinkkelis dar nėra pradėtas įgyvendinti.

Atsižvelgiant į esamą susisiekimo situaciją, Anykščių miesto susisiekimo sistemos vystymui keliami šie uždaviniai:

- Susisiekimui pagerinti ir sumažinti tranzitinių automobilių eismą Anykščių mieste aktualu įrengti naują jungtį – šiaurinį aplinkkelių, kuris nukreiptų tranzitinį eismą nuo centrinės dalies;
- Siekiant sumažinti autoįvykių skaičių mieste reikalinga tobulinti susiekimo sistemą – gerinti pėsčiųjų susisiekimo infrastruktūrą, perėjas, tęsti dviračių takų įrengimą, plėtoti kitą eismo saugumą didinančią infrastruktūrą.
- Siekiant pagerinti darniojo judumo sąlygas, svarbu didinti susisiekimo tinklo rišlumą, nutiesti naujus pėsčiųjų ir dviračių takus.
- Eismo kokybei pagerinti mieste, reikalingas kelių rekonstravimas, remontas.

Anykščių miesto bendrojo plano keitimu yra įvertinamos anksčiau suplanuoto šiaurinio aplinkkelio trasos galimos alternatyvos. Galimos aplinkkelio trasos alternatyvos parengiamos įvertinant anksčiau parengto bendrojo plano (2010 m.), Anykščių miesto generalinio plano sprendinius, o taip pat įvertinant pasikeitusią teritorijos naudojimo situaciją, kitus aplinkosaugos ir kultūros paveldo apsaugos reikalavimus. Bendrojo plano keitime pateikiamos dvi aplinkkelio alternatyvos: I-oji trasa, iš esmės atitinkanti anksčiau parengtame bendrajame plane numatytą variantą; II – oji trasa pateikiama kaip alternatyva pirmajai atsižvelgiant į perspektyvinę miesto plėtrą vakarinėje pusėje.

Miesto šiaurės vakarinis aplinkkelis – I-oji alternatyva

Koncepcijos I-oje alternatyvoje numatoma išlaikyti 2010 m. Anykščių miesto bendrojo plano šiaurės vakarinio aplinkkelio trasą, kuri iš esmės atkartoja miesto esamą šiaurės vakarinę administracinę ribą.

Miesto šiaurės vakarinis aplinkkelis – II-oji alternatyva

Koncepcijos II-oje alternatyvoje numatoma nustatyti naujos plėtos teritorijų rezervą šiaurės vakarinėje miesto pusėje atitinkamai numatant naują miesto vakarinį apvažiavimą. Atsižvelgiant į miesto plėtos etapus vakarinėje miesto pusėje, 2010 m. Anykščių miesto bendrajame plane numatyta aplinkkelio trasa būtų pirmojo miesto plėtos etapo įgyvendinimo sprendinys, o toliau nuo miesto praeinanti naujai numatoma aplinkkelio trasa sudarytų antrojo miesto plėtos etapo sprendinį. Naują aplinkkelio trasą siūloma numatyti, sutapdinant ją su aplink Anykščių miestą esančių kaimų keliais (nuo Šeimyniškių, Vėjeliškių, Vikonių, Šiekštelėlių, Šeimyniškių iki Naujųjų Elmininkų). Ši trasa buvo fiksuota anksčiau rengtame Anykščių miesto generaliniame plane.

2.4. Koncepcijos alternatyvų apibendrinimas

Apibendrinant koncepcijų alternatyvas, gali būti išskirti pagrindiniai sprendinių skirtumai lemiantys jų privalumus ir trūkumus:

- Pirmosios koncepcijos alternatyvos įgyvendinimas orientuojamas į didesnę gyvenamųjų teritorijų plėtrą. Šioje alternatyvoje gyvenamųjų teritorijų pagrindinės plėtos kryptys numatomos pietinėje ir rytinėje miesto pusėje. Pagal pirmąją koncepcijos alternatyvą iš esmės išlaikomos pramonės zonos šiaurės vakarinėje miesto dalyje.

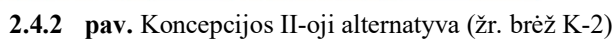
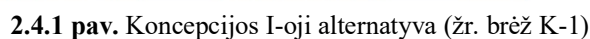
Ši koncepcija tęsia 2010 m. bendrojo plano sprendinius, kurie sudaro prielaidas rekreacijos ir turizmo objektų vystymui, taip pat plačias galimybes gyvenamųjų teritorijų plėtrai. Tačiau tokia alternatyva taip pat turi kai kurių trūkumų. Miesto plėtra pietinėje pusėje užima nemažas vaizdingo kraštovaizdžio teritorijas, kurios tinkamiausios būtų rekreacijos ir turizmo objektų plėtrai.

Pagal šią koncepcijos alternatyvą naujos plėtos teritorijos sudaro apie 180 ha naujos plėtos teritorijų, numatomų vystyti planuojamame laikotarpyje ir apie 90 ha rezervinės plėtos teritorijų, kurios galėtų būti vystomos vėlesniame laikotarpyje. Naujos plėtos teritorijos, numatytos vystyti planuojamame laikotarpyje, pagal urbanizuojamų teritorijų pokytį sudarytų apie 40 %, o rezervinės plėtos teritorijos sudarytų apie 20 % užstatomų teritorijų padidėjimą nuo esamo užstatyto ploto.

- Antrosios koncepcijos alternatyvos įgyvendinimas orientuojamas į kompaktiškesnį miesto gyvenamųjų teritorijų vystymą. Čia didesnis dėmesys skiriamas rekreacijos, sporto objektams, kurortinių paslaugų vystymui. Siekiant tikslingiau panaudoti miesto pietines teritorijas rekreacijos ir turizmo plėtojimui, čia pateikti siūlymai poilsio-sporto paslaugų objektų, golfo laukų plėtojimui ar pan. Tuo tarpu urbanistinė plėtra – gyvenamosios ir pramonės zonos plėtojamos kompaktiškai prie esamų urbanizuotų teritorijų. Gyvenamosios teritorijos plečiamos pietinėje ir rytinėje miesto dalyje, pramonės teritorijos šiaurės vakarinėje miesto kryptyje. Šioje alternatyvoje perspektyvinė miesto vystymo kryptis išskiriama vakarų kryptimi – vakarų pusėje išdėstomos gyvenamųjų ir pramonės teritorijų rezervai.

Pagal šią koncepcijos alternatyvą naujos plėtos teritorijos sudaro apie 140 ha naujos plėtos teritorijų, numatomų vystyti planuojamame laikotarpyje ir apie 80 ha rezervinės plėtos gyvenamųjų ir apie 45 ha pramonės teritorijų, kurios galėtų būti vystomos vėlesniame laikotarpyje. Naujos plėtos teritorijos, numatytos vystyti planuojamame laikotarpyje, pagal urbanizuojamų teritorijų pokytį sudarytų apie 30 %, rezervinės plėtos teritorijos sudarytų apie 27 % užstatomų teritorijų padidėjimą nuo esamo užstatyto ploto.

Konceptija

3. SOCIALINĖS-KULTŪRINĖS APLINKOS VYSTYMO SIŪLYMAI

Planuojant Anykščių miesto teritoriją, siekiama sudaryti tinkamas sąlygas socialinei infrastruktūrai vystytis – užtikrinant efektyvų ir kokybišką švietimo, sveikatos, kultūros įstaigų ir paslaugų teikimą.

LR teritorijos bendrajame plane numatoma, kad Anykščių rajonui bus teikiamas prioritetas bendrojo ugdymo įstaigų tinklo efektyvinimui iki 2025 m. Iki 2025 m. taip pat numatoma teikti prioritetą ir ligoninių tinklo efektyvinimui. Kadangi Anykščių rajono savivaldybė priskiriama šalies teritorijoms, kuriose demografinės senatvės koeficientas yra didžiausias, įvertinamas poreikis didinti slaugos ir ilgalaikio palaikomojo gydymo paslaugų apimtį, vystant integruotas sveikatos ir socialines paslaugas bei teikiant šias paslaugas pacientų namuose. Iki 2030 m. Anykščių rajonui nustatytas prioritetas nestacionarių socialinių paslaugų plėtrai institucijose ir tokių paslaugų teikimui namuose.

Rengiant Anykščių miesto teritorijos bendrąjį planą siekiama šių uždavinių:

- 1) pagerinti asmens sveikatos priežiūros įstaigų paslaugų kokybę ir prieinamumą;
- 2) sudaryti sąlygas tobulinti susiklosčiusią miesto mokyklų, sveikatos priežiūros įstaigų išsidėstymo tinklą,
- 3) tobulinti socialinių paslaugų infrastruktūrą, skatinti kokybiškų socialinių paslaugų tiekimą;
- 4) stiprinti Anykščių miesto rekreacinį patrauklumą, stiprinant Anykščių miesto kaip kurortinio rajono centro įvaizdį.

Pagal LR teritorijos bendrąjį planą Anykščių rajonas patenka į Rytų Lietuvos grupės partnerystės zoną. Čia planuojama stiprinti arealo rekreacinį, turizmo prioritetus, kuriant horizontalias ir mišrias partnerystes įveiklinant Ukmergės, Širvintų, Kavarsko, Anykščių, Molėtų arealuose esančio dominuojančio paveldo – dvarų, dvarų sodybų, etnokultūrinio paveldo ir architektūros arealus. Planuojama integruoti urbanistinio paveldo – istorinių miesto dalių paveldo arealus į miestų darnaus vystymosi plėtros procesus ir skatinti regiono turizmo ir rekreacijos procesus, kuriant bendras koordinuotų veiksmų plėtros programas ir strategijas, stiprinti Anykščių horizontalias partnerystės ryšius su Panevėžio–Biržų–Rokiškio kultūros paveldo reprezentaciniais centrais, naudojant ir papildomai įveiklinant Siaurojo geležinkelio atšaką Panevėžys–Rubikiai, einančią per Troškūnus ir Anykščius. Taip pat siekiama didinti rekreacijos aptarnavimo infrastruktūrą, įtraukiant nematerialaus paveldo išteklius.

Švietimo įstaigų teikiamų paslaugų plėtra:

Anykščių miesto švietimo vystymo koncepcijos pagrindas - tolygiai paskleisti švietimo įstaigas mieste ir sudaryti palankias sąlygas miesto gyventojams pasinaudoti švietimo įstaigų paslaugomis.

Anykščių mieste yra 9 švietimo įstaigos: 4 lopšeliai-darželiai, 1 pagrindinė mokykla, 1 progimnazija, 1 gimnazija, 1 neformaliojo ugdymo mokykla ir 1 švietimo pagalbos įstaiga. Čia teikiamos visos mokiniui būtinos paslaugos – ikimokyklinio, bendrojo, neformalaus ugdymo, pagalbos mokiniui ir mokytojui paslaugos. Šis įstaigų tinklas užtikrina nebologą prieinamumą gyventojams. Tačiau dėl pastaruoju laikotarpiu sumažėjusio gyventojų skaičiaus, švietimo įstaigų tinklo efektyvumas turi būti stebimas. Pastaruoju laikotarpiu mažėjantis gimstamumas, emigracija į užsienį šeimomis ženkliai pakoregavo mokinių skaičių Anykščių rajono ir miesto bendrojo lavinimo mokyklose. 2018–2019 ir 2022–2023 mokslo metų laikotarpyje Anykščių rajone bendrojo ugdymo mokyklų skaičius sumažėjo 30 % (nuo 10 iki 7 mokyklų), o mokinių skaičius mokyklose sumažėjo 6,85 % (nuo 2 059 iki 1 918 mokinių). Ikimokyklinio ugdymo įstaigų rajono savivaldybėje nagrinėjamu laikotarpiu išliko tiek pat – 4 įstaigos ir vietų skaičius jose svyravo nežymiai (vidutiniškai 644 vietos). Remiantis mažėjančiu bendrojo lavinimo mokyklų ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų mokinių ir auklėtinių skaičiumi, daroma išvada, kad Anykščių rajono savivaldybėje reikia išlaikyti esamą švietimo įstaigų tinklą ir, esant poreikiui, jį plėsti.

Bendrajame plane siūlomi šie koncepciniai sprendiniai:

1. Atsižvelgiant į ateityje tikėtiną gyventojų skaičiaus augimą, svarbu Anykščių mieste išlaikyti esamą švietimo įstaigų tinklą. Taip pat būtina įvertinti jo plėtros poreikį naujose urbanistinės plėtros teritorijose.
2. Dauguma Anykščių miesto švietimo įstaigų yra renovuotos, tačiau tolimesniam pastatų modernizavimui būtina efektyviai išnaudoti Valstybės investicijų, mokyklų modernizavimo programų bei savivaldybės lėšas, Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramą.

3. Svarbu užtikrinti mokymo prieinamumo didinimą. Nuolat turi būti keliama mokytojų išsilavinimo rodikliai, sudarant jiems palankias sąlygas tobulėti, aprūpinant jaunos specialistus tinkamu būstu.

Kultūros paslaugų teikimas:

Anykščių mieste veikia 6 kultūros paslaugas teikiančios įstaigos: Anykščių kultūros centras, A. Baranausko ir A. Vienuolio-Žukausko memorialinis muziejus, Anykščių rajono savivaldybės Liudvikos ir Stanislovo Didžiulių viešoji biblioteka, Anykščių menų centras su filialais – Angelų muziejumi-Sakralinio meno centru ir koplyčia-Pasaulio anykštėnų kūrybos centru, viešoji įstaiga „Anykščių menų inkubatorius-menų centras“, Siaurojo geležinkelio ekspozicija Anykščių geležinkelio stotyje.

Svarbu išlaikyti esamą kultūrinės infrastruktūros tinklą Anykščių mieste, didinti teikiamų paslaugų kokybę. Dauguma kultūros objektų yra renovuoti, gerai išvystytas bibliotekų tinklas, tačiau bibliotekos turi būti stiprinamos, skiriant daugiau lėšų fondų atnaujinimui, populiariausių leidinių įsigijimui ir patalpų modernizavimui.

Asmens sveikatos priežiūros ir socialinių paslaugų plėtra rajone:

Anykščių miesto sveikatos apsaugos vystymo koncepcijos pagrindas - nuoseklus esamos sveikatos apsaugos sistemos tobulinimas ir plėtimas pagal poreikį, siekiant geriausiai išnaudoti kiekvienos įstaigos stipriąsias puses ir panaikinti arba sumažinti silpnybes, grėsmes.

Nuolat augant vyresnio amžiaus gyventojų skaičiui (65 metų ir vyresni), kurie rajone 2023 m. pradžioje sudarė 27,11 % nuolatinių gyventojų (panaši situacija ir Anykščių mieste), sveikatos priežiūros, socialinių paslaugų ir rūpybos įstaigų poreikis labai aktualus. Anykščių mieste yra 4 pagrindinės sveikatos priežiūros įstaigos: VšĮ „Anykščių rajono savivaldybės pirminės sveikatos priežiūros centras“, VšĮ „Anykščių rajono savivaldybės ligoninė“, VšĮ „Anykščių rajono psichikos sveikatos centras“ ir klinika „Medicinos namai“. Socialinių paslaugų ir rūpybos veiklą Anykščių mieste iš viso vykdo 12 institucijų: 1 pagrindinė savivaldybės biudžetinė įstaiga - Anykščių rajono socialinių paslaugų centras ir 11 nevyriausybinių organizacijų.

Remiantis atliktu esamos būklės įvertinimu, pastebėta, kad gydymo įstaigoms trūksta gydytojų. Tą lemia mažėjantis specialistų paruošimas universitetuose ir jų emigravimas į užsienio šalis. Todėl vienu svarbiausiu uždaviniu tampa esamų gydytojų išlaikymas ir naujų pritraukimas. O tą lengviau būtų galima padaryti turint išvystytą rajono kurortinį centrą ir modernia bei šiuolaikiška įranga aprūpintas sveikatos priežiūros įstaigas.

Pastebimas didėjantis sergamumas psichikos ir priklausomybės ligomis – jos ne tik yra sunkiai pagydomos, bet ir įtakoja juos supančių asmenų sveikatą. Todėl būtina išlaikyti psichologinės pagalbos tinklą.

Įvertinus tai, kad Anykščių mieste koncentruojasi didelė dalis visų socialines paslaugas teikiančių rajono įstaigų, daroma išvada, kad gyventojų socialinė rūpyba mieste yra gera ir tenkina pagrindinius miesto gyventojų poreikius. Tačiau mieste trūksta socialinių paslaugų įstaigų įvairovės, kaip laikino, savarankiško gyvenimo namų ir šeimynų, trūksta socialinio būsto.

Bendrajame plane siūlomi šie koncepciniai sprendiniai:

- savarankiško ir laikino gyvenimo namai senyvo amžiaus asmenims, kurie iš dalies dar gali pasirūpinti savo buitimi;
- savarankiško gyvenimo namai be tėvų globos likusiems jaunuoliams, paliekantiems institucinę globą;
- trumpalaikė socialinė globa psichologinės bei socialinės reabilitacijos įstaigoje (socialinės rizikos suaugusiems asmenims).

Gerinant socialinę priežiūrą ir rūpybą bendru atveju, siūloma:

- sveikatos priežiūros įstaigas aprūpinti modernia bei šiuolaikiška įranga;
- gerinti integralios pagalbos bei dienos socialinės globos paslaugų asmens namuose poreikį;
- plėsti dienos užimtumo centrus, kuriuose socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo paslaugos būtų teikiamos suaugusiems neįgaliems asmenims;
- teikti papildomą finansinę paramą vaiko globėjams (rūpintojams), šeimynoms;
- pagal poreikį ir finansines galimybes steigti papildomus socialinių darbuotojų etatus ir naujas pareigybės;
- skatinti gerosios patirties sklaidą, siekiant gerinti teikiamų socialinių paslaugų kokybę.

4. REKREACIJOS IR TURIZMO VYSTYMAS

Svarbiausios rekreacijos ir turizmo vystymo gairės Anykščių miestui nurodytos 2021 m. LR bendrajame plane ir 2010 m. Anykščių miesto teritorijos bendrajame plane.

Pagrindinis Anykščių miesto uždavinys tapti Šiaurės rytų Lietuvos kurortu su savita gamta ir kultūrine aplinka, kur būtų galima gauti kokybiškas gydymo, turizmo ir poilsio paslaugas ištisus metus. Miestas yra saugomoje gamtinėje teritorijoje – Anykščių regioniniame parke, kur teka Šventosios ir Anykštos upės su puikiomis pakrantėmis, gausu miškų, miesto centras yra saugomoje kultūros paveldo teritorijoje – Anykščių senamiesčio urbanistiniame draustinyje.

Anykščiams, kaip kurortinei teritorijai, LR teritorijos bendrajame plane pagrindiniais prioritetais numatyta plėtoti sveikatos ir sveikatinimo paslaugas, didinti jų įvairovę įveiklinant turimus išteklius ir pasinaudojant konkurenciniais pranašumais. Taip pat numatyta vystyti rekreacijos ir turizmo veiklas, išnaudojant ypač didelio vaizdingumo kraštovaizdį ir turimą gamtinės aplinkos rekreacinį potencialą.

Siekiant efektyvios, įvairesnės ir geresnės kokybės paslaugų spektro bei prisitaikant prie turistų ir poilsiautojų srautų sezoniškumo, LR teritorijos bendrajame plane numatyta plėtoti įvairaus modelio partnerystes su Zarasų, Ignalinos, Trakų kurortinėmis teritorijomis.

Numatyti LRBP sprendiniai sudaro prielaidas Anykščių kurortinei teritorijai siekti kurorto statuso.

Vystant Anykščių miestą, kaip rekreacinę ir kurortinę teritoriją, keliama šie svarbiausi uždaviniai:

- plėsti gamtinėje aplinkoje rekreacijos specializuotų teritorijų tinklą ir vystyti infrastruktūrą;
- intensyvinti turizmo, ypač pažintinio ir kultūrinio, plėtrą ir stiprinti jo potencialą;
- vystyti gydomosios (sanatorinės) rekreacijos, turizmo, poilsio ir pramogų centrus;
- gerinti veikiančių rekreacijos objektų: kultūros centrų, sporto ir pramogų centrų, sveikatingumo kompleksų, kt. gerbūvį;
- vystyti maitinimo ir apgyvendinimo paslaugų, tame tarpe motelių ir kempingų, tinklą;
- vystyti ir plėtoti kulinarinį ir konferencijų turizmą;
- sudaryti prielaidas pažinti miesto gamtinei bei kultūros paveldo įvairovei, eksponuoti svarbiausias jos vertybes;
- užtikrinti gamtinių ir kultūrinių rekreacinių išteklių naudojimo ir apsaugos efektyvumą ir optimalumą;
- demonstruoti saugomo gamtos ir kultūros paveldo apsaugos ir tvarkymo būdus.

Plėčiant rekreacines teritorijas mieste – svarbu išlaikyti ir plėsti rekreacinę infrastruktūrą - tai poilsio veiklai organizuoti reikalingi rekreacijos aptarnavimo objektai. Planuojamose miesto rekreacinio naudojimo teritorijose svarbu yra maudyklų ir paplūdimių, miško parkų, svečių namų, poilsio namų, maitinimo įstaigų, stovyklaviečių, sporto aikštelių kūrimas ir palaikymas.

Rekreacinio funkcinio prioriteto teritorijos Anykščiuose siūlomos šiose funkcinėse zonose:

- teritorijos visuomenės poreikiams ir specializuotų kompleksų teritorijos;
- ekstensyvaus pritaikymo rekreacinės teritorijos;
- rekreaciniai želdynai – parkai, skverai, žaliosios jungtys, paplūdimiai ir aktyviai rekreacijai skirtos teritorijos;
- rekreaciniai miškai, kur numatytas teritorijos naudojimas ekstensyviai rekreacijai, kuriant minimalią rekreacinę infrastruktūros sistemą, išlaikant ir saugant esamą natūralų kraštovaizdžio pobūdį.

Rekreacinės infrastruktūros dalis yra turizmo trasos – automobilių, dviračių ir pėsčiųjų bei vandens turizmo trasos. Pro Anykščių miestą praeina šios turistų judėjimo trasos: nacionalinis autoturizmo maršrutas „Lietuvos istorijos ir kultūros vėrinys“, nacionalinės svarbos autoturizmo trasa „Aukštaitijos kelias“, regioninės svarbos autoturizmo trasa „Anykščių kraštas“, regioninė dviračių turizmo trasa „Aukštaitijos parkų žiedas“, nacionalinės svarbos vandens turizmo trasa – „Šventosios vandens kelias“.

Sporto ir sveikatinimo objektų vystymo alternatyvių sprendinių aprašymą žr. skyriuje „2.3.4. rekreacijos, sveikatinimo objektų plėtra“.

5. GAMTINĖ APLINKA

5.1. Kraštovaizdis

Anykščių miesto kraštovaizdis

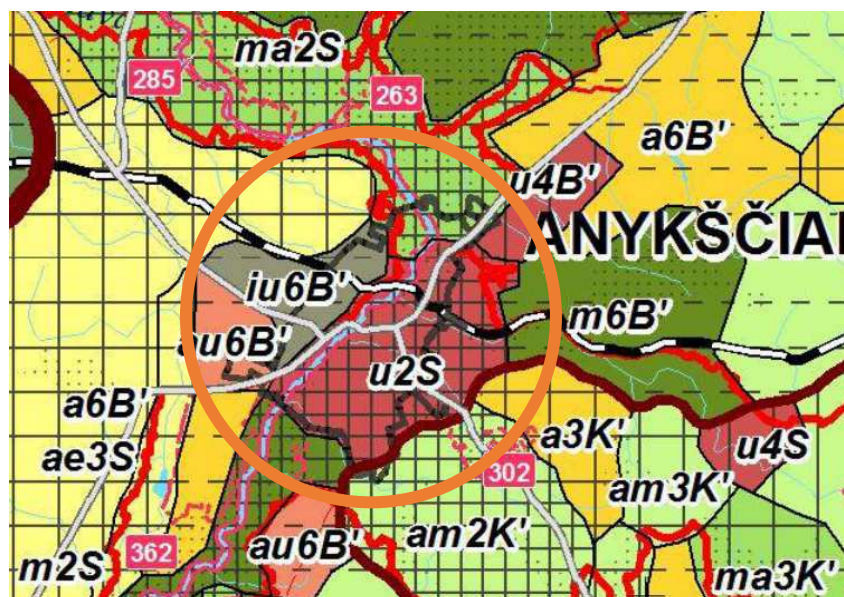
Anykščių miesto kraštovaizdis yra vertinamas analizuojant fizinę bei vizualinę struktūrą. Fiziniu požiūriu, kaip svarbiausi vertintini elementai, paminėtini reljefas, želdiniai, hidrografinis tinklas, užstatytos teritorijos ir kt. Vizualiniu kraštovaizdžio vertinimo požiūriu išskirtinos bendros kraštovaizdžio erdvinės struktūros, kraštovaizdžio estetiškas patrauklumas.

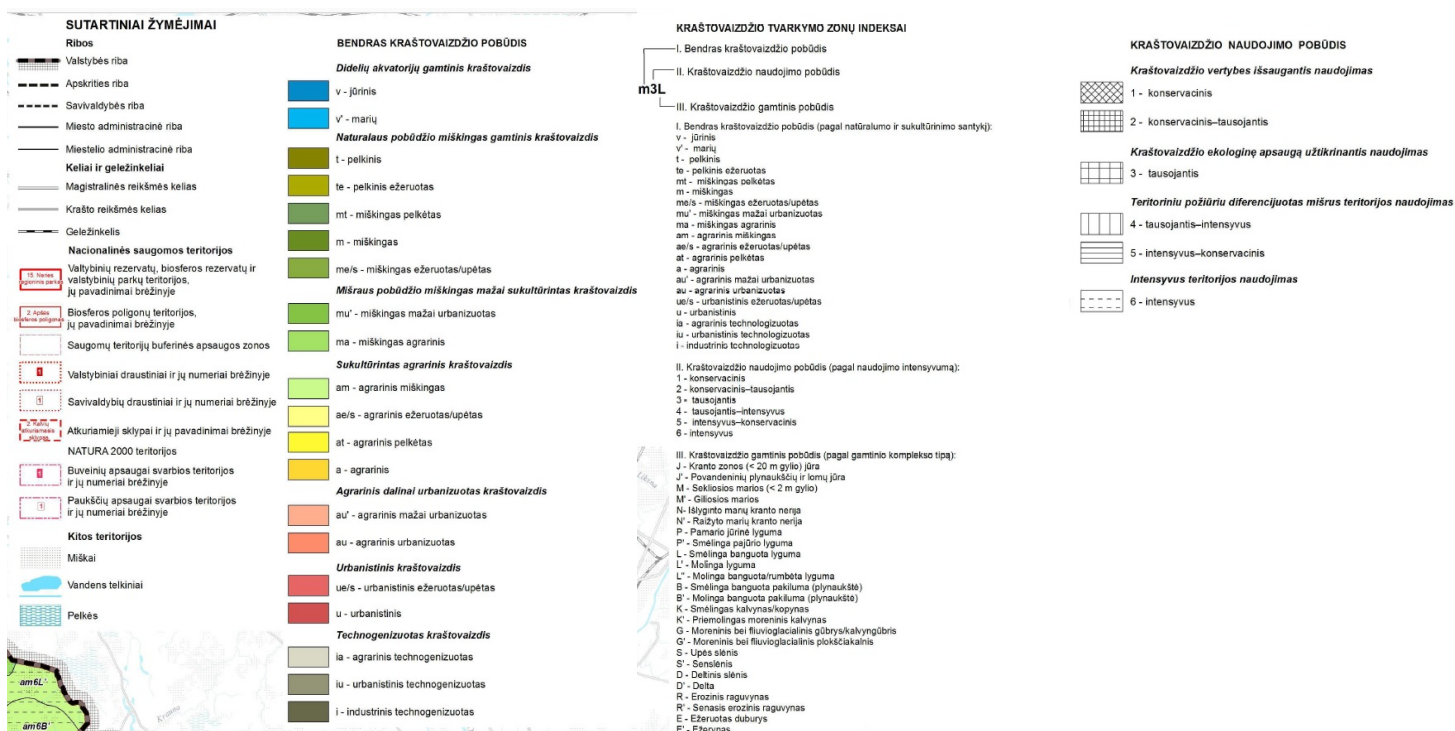
Pagal Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo planą, patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2015 m. spalio 2 d. įsakymu Nr. D1-703, Anykščių miesto teritorija patenka į Baltijos aukštumų ruožo, Aukštaičių aukštumos srities, vakarų Aukštaičių miškingą agrarinį pakilumos (plynaukštės) rajoną (25 sektorius).

Vertinant Anykščių miesto kraštovaizdį pagal bendrą pobūdį, išskiriamos kelios teritorijos. Didžiajai miesto daliai būdingas urbanistinis, upės slėnio (konservacinio-tausojančio pobūdžio) kraštovaizdis (tai miesto dalis į pietryčius nuo Šventosios upės). Nedidelė šiaurinė miesto dalis patenka į Natūra 2000 teritoriją (Variaus upelio slėnį), kur būdingas miškingas agrarinis, upės slėnio (konservacinio-tausojančio naudojimo) kraštovaizdis. Miesto šiaurės-vakarinei daliai, prie Anykščių Kvarco tvenkinio, būdingas urbanistinis technologizuotas (intensyvaus naudojimo), molingai banguotos pakilumos kraštovaizdis. Vakarinės miesto dalies kraštovaizdis, prie kolektyvinių sodų tvenkinio (A. Vienuolio g.), apibūdinamas kaip agrarinis urbanistinis (intensyvaus naudojimo), molingos banguotos pakilumos kraštovaizdis (5.1.1 paveikslas).

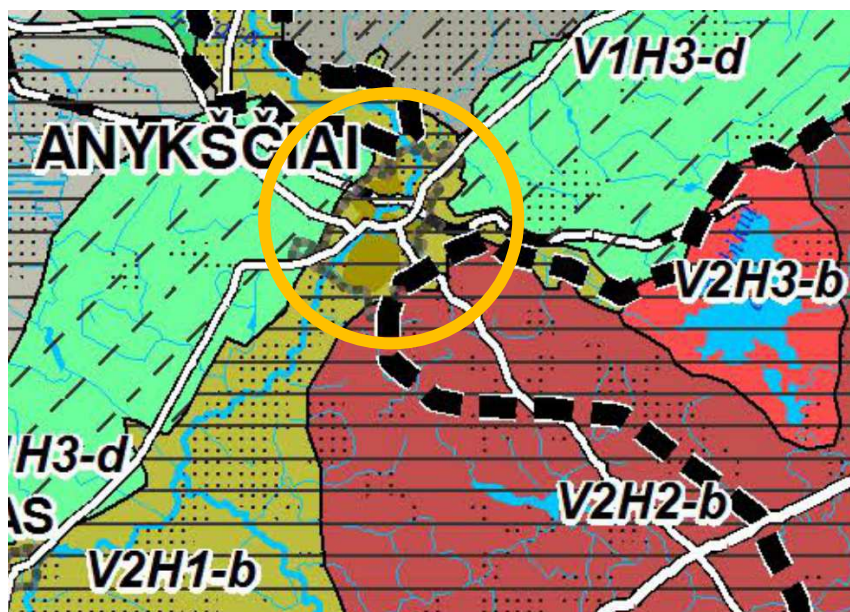
Pagal vizualinį pobūdį Anykščių miestas priskiriamas vidutinės vertikalios sąskaidos kraštovaizdžiui (kalvotas, ryškių slėnių) su vyraujančiomis pusiau uždaru, iš dalies pražvelgiamų, erdvių kraštovaizdžiui, kur raiškios tik horizontalios dominantės. (5.1.2 paveikslas).

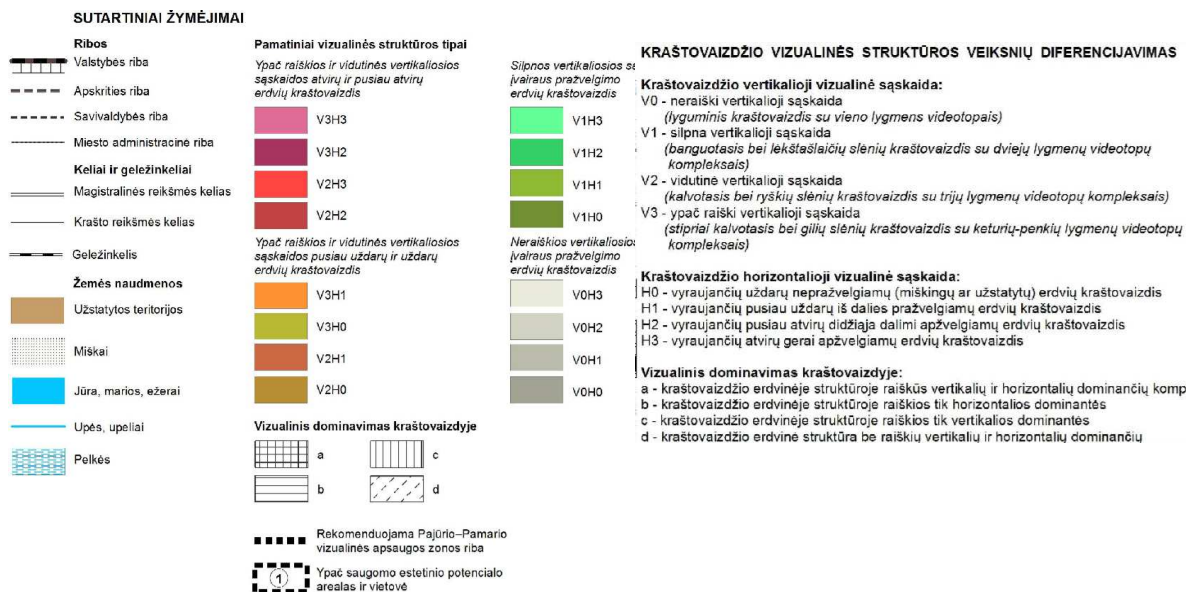
Svarbius miesto erdvinės struktūros elementus sudaro hidrografinis tinklas – upės, upeliai, tvenkiniai su šlaitais, pakrančių želdiniais, o taip pat atskiri miesto želdynai su žaliosiomis jungtimis. Miestas įsikūręs prie Šventosios (Neries intakas) ir Anykštos (Šventosios kairysis intakas) upių santakos, Anykščių kalvagūbryje (95–112 m virš jūros lygio). Šventoji pro Anykščius teka iš šiaurės rytų į pietvakarius, miesto centre ji yra patvenkta ir sudarytas Anykščių tvenkinys. Miesto šiaurės vakarinėje pusėje yra Anykščių Kvarco tvenkinys. Nuo miesto teritorijoje esančių žaliųjų plotų, jų įrengimo ir sutvarkymo, priklauso miesto aplinkos ekologinė būklė, gyventojų gyvenimo sąlygos, miesto patrauklumas. Anykščiuose žaliųjų plotų tinklą sudaro Anykščių šilelio miško parkas, Lagedžių miško parkas, mieste įrengti parkai ir skverai, žaliosios jungtys ir rekreacinės, apsauginės paskirties želdynų teritorijos.

5.1.1 pav. Kraštovaizdžio tvarkymo zonos Anykščių miesto teritorijoje (ištrauka iš Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano brėžinio „Kraštovaizdžio tvarkymo zonos“, TAR, 2015-10-16, Nr. 15516)

5.1.2 pav. Kraštovaizdžio vizualinis estetiškas potencialas Anykščių miesto teritorijoje (ištrauka iš Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano brėžinio „Kraštovaizdžio vizualinis estetiškas potencialas“, TAR, 2015-10-16, Nr. 15516)

5.2. Gamtinis karkasas

Gamtinis karkasas yra vientisas gamtinio ekologinio kompensavimo teritorijų tinklas, apimantis visas gamtinio pobūdžio saugomas teritorijas ir kitas ekologiškai svarbias teritorijas, garantuojančias bendrąjį kraštovaizdžio stabilumą ir jungiantis jas į bendrą kraštovarkinę ekologinio kompensavimo zonų sistemą. Gamtinio karkaso paskirtis yra ne tik sukurti vientisą gamtinio ekologinio kompensavimo sistemą, užtikrinti ryšius tarp gamtinių saugomų teritorijų, bet ir saugoti natūralų kraštovaizdį, biologinę įvairovę, gamtinius rekreacinius išteklius, sudaryti sąlygas miškų atkūrimui, optimizuoti agrarinio kraštovaizdžio struktūrą geoeologiniu požiūriu, reguliuoti agrarinės veiklos ir kraštovaizdžio intensyvaus suaktyvinimo (užstatymo gyvenamaisiais bei pramonės rajonais) plėtrą. Gamtinį karkasą sudaro geoeologinės takoskyros, geosistemų vidinio stabilizavimo arealai ir ašys bei migraciniai koridoriai. Pagal svarbą išskiriamos europinės, nacionalinės, regioninės ir vietinės reikšmės gamtinio karkaso dalys.

Gamtinio karkaso teritorinę sudėtį Anykščių miesto teritorijoje pagrįdė formuoja migraciniai koridoriai ir nedidelė dalis vidinio stabilizavimo arealų.

Migraciniai koridoriai – tai slėniai, raguvynai bei dubakloniai, kuriais vyksta intensyvi medžiagų, energijos ir gamtinės informacijos srautų apykaita ir augalų bei gyvūnų rūšių migracija. Anykščių mieste migracijos koridoriai praeina šiaurės–pietinėje, rytinėje, vakarinėje miesto dalyse. Tai regioninės ir rajoninės svarbos migracijos koridoriai, kurių geoeologinis potencialas – įvairus. Čia turi būti gražinami ir gausinami, palaikomi ir stiprinami, išlaikomi ir saugomi kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai.

Migracinius koridorius Anykščių miesto gamtiniame karkase formuoja šie slėniai:

- Regioninę svarbą turintis Šventosios vidurupio migracinio koridoriaus ruožas, kertantis miesto teritoriją šiaurės – pietų kryptimi ir dalijantis ją į dvi dalis;
- Rajoninės svarbos Anykštos (didžiausio Šventosios intako planuojamos teritorijos ribose) migracinio koridoriaus atkarpa rytinėje Anykščių miesto dalyje;
- Rajoninę svarbą turinčios dešiniųjų Šventosios intakų – Šiekštupio upės, Valaukio upės, bevardžio upelio (prateka Anykščių kvarco tvenkinius) migracinių koridorių atkarpos vakarinėje Anykščių miesto dalyje;
- Rajoninę svarbą turinčios kairiųjų Šventosios intakų – Elmės upės ir jos intako Valupio upės (patenka labai nedidelė dalis šiaurės rytiniame miesto pakraštyje), Šaltupio upės, Šlavės upės (patenka labai nedidelė dalis pietrytiniame pakraštyje) migracinių koridorių atkarpos rytinėje Anykščių miesto dalyje;
- Kelių kairiųjų Šventosios intakų - Piestupio upės ir Marčiupio upės slėniai kaip savarankiški gamtinio karkaso elementai neišskiriami, jie patenka į regioninės svarbos Šventosios migracinio koridoriaus ribas.

Geoeologinės takoskyros (vidinio stabilizavimo arealai) – tai teritorijos, jungiančios ypatingą ekologinę svarbą bei jautrumą pasižyminčias vietas: upių aukštupius, vandenskyras, kalvynus, pelkynus bei

požeminių vandenų intensyvaus maitinimo plotus. Jos palaiko bendrąją gamtinio kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą. Vidinio stabilizavimo arealų teritorijos prie Anykščių formuojamos už miesto teritorijos ribų (į šiaurę, šiaurės-vakarų, pietryčius nuo miesto ribos) ir tik pietrytinėje dalyje įsiterpia į miesto ribas. Šie arealai yra regioninės ir rajoninės svarbos, su išlaikomu ir saugomu bei palaikomu ir stiprinamu kraštovaizdžio pobūdžiu.

Vidinio stabilizavimo arealus Anykščių miesto gamtiniame karkase formuoja šios teritorijos:

- Regioninės svarbos Šimonių girios geosistemų vidinio stabilizavimo arealas skiriamas šiauriau miesto, kairiakrantėje Šventosios slėnio dalyje. Pastarasis miškingas arealas tiesiogiai į miesto teritorijos ribas nepatenka, tačiau priartėja prie šiaurinės miesto ribos, tokiu būdu formuodamas natūralų gamtinį barjerą miesto plėtrai šia kryptimi;
- Rajoninės svarbos Girelės geosistemų vidinio stabilizavimo arealas, skiriamas pietrytiniame miesto pakraštyje ir nedidele savo dalimi įsiterpiantis į miesto ribas;
- Rajoninės svarbos į pietryčius nuo miesto esantis Gojaus ir į šiaurės vakarus nuo miesto esantis Šiekštupio vidinio stabilizavimo arealai į planuojamas Anykščių miesto ribas nepatenka.

Reikia pažymėti, kad didelė Anykščių miesto gamtinio karkaso teritorija (urbanizuota ir urbanizuojama miesto dalys) – pažeisto gamtinio karkaso teritorija, kuriai nėra nustatomos kraštovaizdžio natūralumo apsaugos ir formavimo kryptys. Šiose teritorijose pagrindinis dėmesys turėtų būti kreipiamas į miesto žaliųjų plotų sistemos didinimą (tai atskirieji želdynai, apsauginės paskirties želdynai, žaliosios jungtys ir rekreacinės paskirties želdynai).

5.3. Želdynai

Svarbią Anykščių miesto gamtinio karkaso dalį sudaro miesto želdynai. Nuo miesto teritorijoje esančių žaliųjų plotų kiekio, tolygaus ir racionalaus jų išsidėstymo miesto dalyse, priklauso miesto aplinkos ekologinė būklė, žmogaus gyvenimo sąlygų kokybė.

Anykščių miesto žaliųjų plotų sistemą sudaro miškai ir atskirieji želdynai.

Miesto želdynų sistemoje miškams priskiriami miško parkai. Jų Anykščiuose du: Lagedžių miško parkas (šiaurinėje miesto dalyje, prie Šventosios upės) ir Anykščių šilelio miško parkas (vakarinėje miesto dalyje, prie Šventosios upės). Abu miško parkai sudaro apie 60 ha plotą.

Prie atskirųjų želdynų Anykščiuose priskiriami: 1 miesto aikštė (Aušros aikštė), 7 parkai (Draugystės parkas, Anykštos slėnio parkas, A. Vienuolio muziejaus parkas, Karaliaus Mindaugo ažuolyno parkas, Parkas prie Storių g., Šeimyniškėlių parkas, Parkas prie A. Vienuolio g.), 3 skverai (Vyskupo skveras, A. Vienuolio skveras, Aušros skveras). Atskirieji rekreacinės paskirties želdynai sudaro apie 50 ha plotą.

Memorialinės paskirties atskiruosius želdynus Anykščiuose sudaro 5 kapinės (3 veikiančios, 2 neveikiančios), kurių bendras plotas siekia 9,98 ha: miesto senosios kapinės, miesto naujosios kapinės, miesto senosios žydų kapinės, miesto kapinės ir II pasaulinio karo Sovietų Sąjungos karių kapinės.

Be šių žaliųjų plotų teritorijų, svarbią reikšmę želdynų sistemai turi priklausomieji želdynai visuomeninių objektų, daugiabučių gyvenamųjų namų kvartalų aplinkoje bei želdiniai gatvių, kelių erdvėje. Mieste reikia gausinti želdynų plotus, tai sąlygoja išskirtinė miesto gamtinė aplinka bei tai, kad Anykščių miesto vietovei suteiktas kurortinės teritorijos statusas ir didelė miesto dalis patenka į kompleksinės saugomos teritorijos – Anykščių regioninio parko ribas. Miesto miško parkų ir atskirųjų želdynų sąrašas pateiktas 5.3.1 lentelėje.

5.3.1 lentelė. Anykščių miesto miško parkų ir atskirųjų želdynų sąrašas

Kategorija	Teritorijos pavadinimas	Lokacijos vieta	Įrengimo/veikimo laipsnis	Plotas (ha)
Miško parkai (miškų ūkio paskirties žemė)				
<i>Miško parkai</i> (2 vnt.)	Anykščių šilelio (Dainuvos slėnio) miško parkas	Miesto pietvakarinėje dalyje prie Šventosios upės		~31
	Lagedžių miško parkas	Tarp Šventosios upės ir Gegužės g.		~29
Atskirieji želdynai (kitos paskirties žemė, bendro naudojimo teritorijos)				
<i>Aikštės</i> (1 vnt.)	Aušros aikštė	Aušros a., Anykščiai	Įrengta	0,36
<i>Parkai</i> (7 vnt.)	Draugystės parkas	Tarp J. Jablonskio g., Anykštos g., Parko g.	Įrengta	7,06
	Anykštos slėnio parkas	Tarp Šventosios upės,	Nepilnai įrengta	21,60

Kategorija	Teritorijos pavadinimas	Lokacijos vieta	Įrengimo/veikimo laipsnis	Plotas (ha)
		geležinkelio, J. Biliūno g. ir J. Jablonskio g.		
	A. Vienuolio muziejaus parkas	Tarp Kvarco g., Gegužės g., Muziejaus g.	Neįrengta	3,3
	Karaliaus Mindaugo ažuolyno parkas	Tarp K. Ladigos g., Šaltupio g., Kęstučio g.	Apleista	9,84
	Parkas prie Storių g.	Prie Storių g. ir B. Karazijos g.	Neįrengta	1,31
	Šeimyniškėlių parkas	Prie Piliakalnio g.	Neįrengta	1,65
	Parkas prie A. Vienuolio g.	Tarp A. Vienuolio g. ir Žvejų g.	Neįrengta	2,5
Skverai (3 vnt.)	Vyskupo skveras	Šalia šv. apaštalo evangelisto Mato bažnyčios	Įrengta	1,3
	A. Vienuolio skveras	Tarp Šventosios upės, Paupio g. ir J. Biliūno g.	Įrengta	0,6
	Aušros skveras	Prie Aušros a.	Neįrengtas	0,36
Skverai planuojami (5 vnt.)				2,94
Atskirieji memorialinės paskirties želdynai (kitos paskirties žemė, bendro naudojimo teritorijos)				
Kapinės (5 vnt.)	Anykščių miesto senosios kapinės	Vilniaus g., Anykščiai	riboto laidojimo	2,98
	Anykščių miesto naujosios kapinės	Jurzdiko k. 2, Anykščių sen.	veikiančios	3,83
	Anykščių senosios žydų kapinės	Kęstučio g., Anykščiai	neveikiančios	2,20
	Antrojo pasaulinio karo Sovietų Sąjungos karių kapinės	Vilniaus g., Anykščiai	neveikiančios	0,21
	Anykščių miesto kapinės	J. Biliūno g., Anykščiai	veikiančios	0,76
Žaliosios jungtys ir kiti rekreacinės paskirties želdynai (kitos paskirties žemė, bendro naudojimo teritorijos)				
Bendras kiekis nekonkretizuojamas, susideda iš kelių ir daugiau plotų ar atkarpų	Žaliosios jungtys ir kiti rekreacinės paskirties želdynai			66,00
Apsauginės paskirties želdynai (kitos paskirties žemė, bendro naudojimo teritorijos)				
Bendras kiekis nekonkretizuojamas, susideda iš kelių ir daugiau plotų ar atkarpų	Apsauginės paskirties želdynai			21,4
Iš viso:				210,20

Šaltinis: <https://www.anyksciai.lt/>

Vertinant bendrą Anykščių miesto želdynų situaciją, daroma išvada, kad želdynų mieste gausu, pagrindiniai didesni želdynai yra suformuoti prie Šventosios upės, centrinėje miesto dalyje, miesto parkuose, tačiau kai kuriose esamose užstatytose gyvenamosiose teritorijose trūksta. Nemaža dalis želdynams naudojamų ar jiems tinkamų teritorijų nėra registruotos. Gausinti želdynų plotus ir saugoti esamus įpareigoja išskirtinė miesto gamtinė aplinka ir Anykščių miesto gyvenamajai vietai suteiktas kurortinės teritorijos statusas, nes didelė miesto dalis patenka į kompleksinės saugomos teritorijos – Anykščių regioninio parko ribas.

Plėtojant Anykščių miesto urbanistines teritorijas, numatoma kartu formuoti naujas želdynų teritorijas, žaliąsias jungtis. Želdynų sistema būtų formuojama apjungiant atskiruosius želdynus, bendro naudojimo, rekreacines, visuomeninės paskirties teritorijas.

Iš sudėtinių želdynų sistemos dalių Anykščių mieste išskiriamos želdynų teritorijos, kurios priskiriamos viešiesiems atskiriesiems želdynams. Želdynų teritorijų formavimas atliekamas vadovaujantis LR Želdynų įstatymu. Šių želdynų teritorijų išdėstymui remiamasi Atskirųjų rekreacinės paskirties želdynų plotų normomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. D1-694 „Dėl viešųjų atskirųjų želdynų plotų normų ir priklausomųjų želdynų plotų normų apskaičiavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

5.4. Saugomos teritorijos ir gamtos objektai

Svarbiausius Anykščių kraštovaizdžio išteklius sudaro 9 draustiniai, 1 regioninis parkas ir 6 „Natura 2000“ teritorijos, svarbios buveinių apsaugai.

Draustiniai

Anykščiuose yra net 9 draustiniai, kurių visi priklauso tik Anykščių rajono savivaldybei (Anykščių senamiesčio urbanistinis, Variaus botaninis, Janydžių ir Gojaus geomorfologiniai, Storių, Anykščių šilelio ir Elmės kraštovaizdžio, Anykštos ir Šventosios senvagių hidrografiniai draustiniai) (5.4.1 lentelė). Pagal užimamą plotą didžiausias – Anykščių šilelio kraštovaizdžio draustinis (1441,53 ha).

5.4.1 lentelė. Anykščiuose esantys draustiniai

Eil. Nr.	Pavadinimas	Plotas, ha	Steigimo tikslas	Vieta
1.1	Anykščių senamiesčio urbanistinis draustinis	52,12	Išsaugoti Anykščių miesto istorinės dalies urbanistinę (planinę, erdvinę) struktūrą, tradicinį visos teritorijos ir pavienių sklypų užstatymo tipą (-us), kultūros paveldo objektus ir jų aplinką, tradicinę architektūrinę išraišką	Anykščių r. sav.
1.2	Variaus botaninis draustinis	63,92	Išsaugoti Šventosios slėnio retas augalų bendrijas ir rūšis	Anykščių r. sav.
1.3	Janydžių geomorfologinis draustinis	75,62	Išsaugoti raiškų Janydžių erozinio kalvyno reljefą	Anykščių r. sav.
1.4	Storių kraštovaizdžio draustinis	581,79	Išsaugoti raiškų Storių moreninio masyvo reljefą su Gegužinių, Storių, Liepkalnių, Sibiriako, Baltramo kalvomis, Jono Biliūno kapą, Liudiškių piliakalnį ir senovės gyvenvietę	Anykščių r. sav.
1.5	Anykščių šilelio kraštovaizdžio draustinis	1 441,53	Išsaugoti raiškų asociacinį Anykščių šilelio kraštovaizdį, Šventosios upės slėnį su atodangomis ir salpinėmis pievomis, Puntuko ir Puntuko brolio riedulius, šaltinį „Karalienės liūnas“, Vetygalos atodangą, Peniankų pilkapyną ir kitas kultūros paveldo vertybes	Anykščių r. sav.
1.6	Anykštos hidrografinis draustinis	187,99	Išsaugoti natūralią, unikalia vagos struktūra pasižyminčią Anykštos upės slėnio atkarpą ir Burbiškio dvaro sodybą	Anykščių r. sav.
1.7	Gojaus geomorfologinis draustinis	295,24	Išsaugoti raiškų moreninį kalvų lanką	Anykščių r. sav.
1.8	Elmės kraštovaizdžio draustinis	230,20	Išsaugoti raiškų Elmės upelio slėnio ir Šventosios paslėnio kraštovaizdį, šaltiniuotas upių pakrantes ir natūralių pievų bendrijas, Šeimyniškėlių piliakalnį su jį supančiomis senovinėmis gyvenvietėmis ir senkapiais	Anykščių r. sav.
1.9	Šventosios senvagių hidrografinis draustinis	490,70	Išsaugoti senvagių gausumą išsiskiriančią Šventosios upės slėnio atkarpą su termokarstiniais ežerėliais ir pelkutėmis	Anykščių r. sav.

Šaltinis: Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba, Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastras, 2023

Regioniniai parkai

Anykščiuose esantis Anykščių regioninis parkas yra 15 485,70 ha ploto. Į Anykščių rajoną patenka visas šio regioninio parko teritorijos plotas (5.4.2 lentelė).

5.4.2 lentelė. Regioniniai parkai Anykščiuose

Eil. Nr.	Pavadinimas	Plotas, ha	Steigimo tikslas	Pastabos	Vieta
2.1.	Anykščių regioninis parkas	15 485,70	Išsaugoti vertingiausius Anykščių krašto gamtinius ir kultūrinius kompleksus bei objektus	Tik dalis parko turi buveinių apsaugai svarbių teritorijų statusą	Anykščių r. sav.

Šaltinis: Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba, Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastras, 2023

„Natura 2000“ teritorijos

Dalis Anykščių rajono savivaldybės teritorijos patenka į „Natura 2000“ teritoriją – Europos Sąjungoje esantį saugomų teritorijų tinklą, įkurtą siekiant išsaugoti Europos Bendrijos mastu retas ar nykstančias gyvūnų

ir augalų rūšis bei gamtines buveines. Šią apsaugą numato dvi direktyvos – buveinių ir paukščių, pagal kurias ir nustatytos buveinių apsaugai ir paukščių apsaugai svarbios teritorijos.

Buveinių apsaugai Anykščiuose svarbios 6 teritorijos (5.4.3 lentelė) – Anykščių šilelis, Girelės miškas, Šventosios senvagės, Šventosios upės vidurupis, Gojaus apylinkės ir Anykštos apylinkės. Paukščių apsaugai svarbių teritorijų nėra.

Didžiausia iš „Natura 2000“ teritorijų, patenkančių į Anykščių rajoną – Anykščių šilelis, iš viso užimantis 1 667,95 ha.

5.4.3 lentelė. „Natura 2000“ teritorijos: buveinių apsaugai svarbios teritorijos (BAST)

Eil. Nr.	Kodas „Natura 2000“ duomenų bazėje	Pavadinimas	Plotas, ha	Pastabos	Steigimo tikslas	Vieta
3.1	LTANY0012	Anykščių šilelis	1 667,95	Patenka į Anykščių regioninį parką (Būdragaidžio gamtinis rezervatas, dalis Anykščių šilelio kraštovaizdžio draustinio bei dalis ekologinės apsaugos prioriteto zonos)	7160, Nekalkingi šaltiniai ir šaltiniuotos pelkės; 3160, Natūralūs distrofiniai ežerai; 6210, Stepinės pievos; 6450, Aliuvinės pievos; 7140, Tarpinės pelkės ir liūnai; 91D0, Pelkiniai miškai; 9010, Vakarų taiga; 9020 Plačialapių ir mišrūs miškai; 9050, Žolių turtingi eglynai; 9080, Pelkėti lapuočių miškai; 91T0 Kerpiniai pušynai; Dvilapis purvuolis; Žvilgančioji riestūnė; Šarvuotoji skėtė; Didysis auksinukas; Stačioji dirvuolė; Vėjalandė šilagėlė	Anykščių r. sav.
3.2	LTANY0011	Girelės miškas	69,43	Patenka į Anykščių regioninį parką (dalis Storių kraštovaizdžio draustinio)	9010, Vakarų taiga; 9050, Žolių turtingi eglynai; 6270, Rūšių turtingi smilgynai; Stačioji dirvuolė	Anykščių r. sav.
3.3	LTANY0020	Šventosios senvagės	233,97	Teritorija patenka į Anykščių regioninį parką (dalis Šventosios senvagių hidrografinio draustinio)	3150, Natūralūs eutrofiniai ežerai su plūdžių arba aštrių bendrijomis; 6210, Stepinės pievos; 6270, Rūšių turtingi smilgynai; 6430, Eutrofiniai aukštieji žolynai; 6450, Aliuvinės pievos; 6530, Miškapievis; Dvijuostė nendriadusė; Šarvuotoji skėtė	Anykščių r. sav.
3.4	LTUKM0007	Šventosios upės vidurupis	1 673,45	Patenka į Anykščių regioninį parką ir Šventosios ichtiologinį draustinį (dalis draustinio)	6210, Stepinės pievos; 6510, Šienaujamos mezofitų pievos; 6430, Eutrofiniai aukštieji žolynai; Šarvuotoji skėtė; Pleištinė skėtė; Didysis auksinukas; Dvijuostė nendriadusė; ; Skiauterėtasis tritonas; Auksaspalvis kirtiklis; Baltijos lašiša; Kartuoelė; Paprastasis kirtiklis; Upinė nęgė; Ūdra	Anykščių r., Jonavos r., Ukmergės r. sav.
3.5	LTANY0024	Gojaus apylinkės	137,18		9050 Žolių turtingi eglynai; 9080 Pelkėti lapuočių miškai; 9180 Griovų ir šlaitų miškai	Anykščių r. sav.
3.6	LTANY0025	Anykštos apylinkės	273,15		3260 Upių sraunumos su kurklių bendrijomis; 9020 Plačialapių ir mišrūs miškai; 9050 Žolių turtingi eglynai; 9180 Griovų ir šlaitų miškai	Anykščių r. sav.

Šaltinis: Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba, Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastras, 2023

6. KULTŪROS PAVELDAS

6.1. Anykščių miesto istorinės raidos apžvalga

Anykščiai rašytiniuose istorijos šaltiniuose pirmą kartą minimi 1440 m.. Gyvenvietė kūrėsi greta dvaro, svarbių prekybinių kelių iš Ukmergės, Pienionių, Pasvalio, Balninkų ir Svėdasų sankirtos, šalia brastos Šventosios upės. 1442 – 1452 m. Didžiojo kunigaikščio vietininkas Radvila Astikaitis Anykščiuose pastatė pirmą medinę bažnyčią. XV a. antrojoje pusėje gyvenvietė ėmė sparčiai augti, tapo pavieta centru, susiformavo turgaus aikštė. 1514 m. Anykščiai jau įvardinami miestu. XVI – XVIII a. miestas kentėjo nuo jėgų kentėjo nuo karų ir gaisrų, tačiau vis atsikurdavo ir plėtėsi. 1792 m. sausio 17 d. Stanislovas Augustas Poniatovskis Anykščiams suteikė savivaldos privilegiją. 1853 m. sudarytas ankstyviausias Anykščių planas. 1891 m. sudarytas ir patvirtintas išsamus miesto planas, jame užfiksuoti smulkūs sklypai ir kvartalai, gatvės, tankus užstatymas. 1898 m. buvo nutiestas Panevėžio – Švenčionių siaurasis geležinkelis, Anykščiuose pastatyta geležinkelio stotis. 1899-1909 m. pastatyta nauja mūrinė Šv. Apaštalo evangelisto Mato bažnyčia, kuri tapo pagrindine dominante Anykščių vidaus erdvėje ir panoramoje. Iki Pirmojo pasaulinio karo Anykščiuose susiformavo stačiakampė aikštė su būdingu XIX a. pabaigos – XX a. pradžios užstatymas: aplink aikštę išsidėstė krautuvės, užėigos, pastatai stovėjo tankiai, dažnai vienas prie kito be tarpų, šonais ir galais į aikštę. Tokio tipo užstatymas vyravo ir gretimose aikštėse gatvėse. Padaugėjo mūrinių pastatų. Anykščiai smarkiai nukentėjo Pirmojo pasaulinio karo metais, sudegė didžioji dalis užstatymo. 1925 m. patvirtinta Anykščių plano schema, kurioje užfiksuotos miestelio ribos: geležinkelio linija, Užupiečių ir Jurzdiko sodžiais, žydų kapinėmis, Kęstučio, Rubikių, Būgos ir Kalnų gatvėmis, schemoje pažymėtos naujos XIX a. pabaigoje – XX a. pradžioje susidarę gatvės. Turgaus aikštė nuo dar labiau sumažinta, joje užfiksuoti trys maži kvartalėliai, sudalinti siauromis gatvėmis. A. Baranausko aikštė vadinta tik šiaurinė aikštės dalis. Tarpukario laikotarpyje mieste buvo 1 – 2 aukštų pastatai.

1926 įkurta įmonė, kur pradėta pramoninė vyno gamyba – „Anykščių vynu“, kuri sparčiai plėtėsi ir vėliau užėmė didžiąją teritoriją miesto centre.

1932 m. sudarytas „mūro kvartalo planas“. Miesto dominante tebebuvo bažnyčia. 1938 m. Anykščiams suteiktas miesto teisės ir kurorto statusas. 1944 m. miesto centras buvo sugriautas. 1949 m. turgaus aikštėje įrengtas skveras, pasodinti medžiai. Apie 1957–1960 m. mieste pradėtos platesnio masto statybos. Tada pastatyti pirmieji nedideli daugiabučiai gyvenamieji namai. Po 1960 m. imta statyti didesnius pastatus - prie aikštės pastatyti viešbutis, universalinė parduotuvė. Miesto centre plėtėsi „Anykščių vynu“ teritorija, kilo nauji stambūs gamybiniai korpusai. 1964 m. centro rytinėje dalyje išaugo pirmas 5 aukštų gyvenamasis namas, davęs pradžią tolesniam Anykščių centro pertvarkymui, griauiant senuosius pastatus. Pagal 1964 m (archit. K. Bučas), generalinio plano schemą, 1967 m. miesto centro detalaus išplanavimo projektą (archit. R. Alekna) miesto centre numatyti drastiški pokyčiai - dab. Vilniaus g. ištiesinimas, aikštės formos pakeitimas į taisyklą keturkampę, ištisų kvartalų užstatymas 5 a. namais. Projektas buvo pakoreguotas po kelių architektų (A. Miškinio, A. Pylipaičio) protestų. Buvo statomi stambūs visuomeniniai pastatai.

1969 m. Anykščių istorinis centras buvo pripažintas vertingu urbanistikos paveldo objektu, jam suteiktas vietos reikšmės urbanistikos paminklo statusas, tačiau nenustatytas statybos režimas jo teritorijoje, saugomoje miesto dalyje buvo statoma, neatsižvelgiant į istorinį užstatymą.

1990-1992 m. parengtas Anykščių centrinės dalies regeneracijos projektas (aut. archit. G. Miknevičienė). Jame nustatytos skirtingo režimo zonos - išplėsta vertinga teritorija. Projekte pasiūlyta atstatyti buvusį prekybinių pastatų kvartalą A. Baranausko aikštėje, pastatus priešais kultūros rūmus, atkursiančius aikštės šiaurinės kraštinės užstatymą. Buvo numatyta išsaugoti maksimaliai autentiškus didžiausią architektūrinę vertę turinčius pastatus.

Istorinės Anykščių miesto dalies (tuometinis kodas U33) ribos nustatytos 1992-06-07, patvirtintos 1993-12-02. Vertybės teritorijos plotas sudarė 427600.00 kv. m. Nustatytas vietinis reikšmingumo lygis.

1998-12-17 įsteigtas Anykščių senamiesčio urbanistinis draustinis. Draustinio steigimo tikslas – išsaugoti Anykščių miesto istorinės dalies urbanistinę (planinę, erdvinę turinę) struktūrą, tradicinį visos teritorijos ir pavienių sklypų užstatymo tipą (- us), kultūros paveldo objektus ir jų aplinką, tradicinę architektūrinę išraišką.

Anykščių miesto bendrasis planas patvirtintas 2008-06-27.

Šiame dokumente numatyti sprendiniai vizualiai ir struktūriškai neįtakojo istorinės miesto dalies architektūrinės urbanistinės kokybės. Neregamentuota XX a. antrosios pusės gyvenamaisiais namais užstatytą teritoriją plėtra. Tačiau buvo prisilaikyta centro regeneravimo projekto sprendinių – numatyta atstatyti sunaikintą A. Baranausko aikštės pietinės dalies užstatymą.

Įsigaliojus Nekilnojamojo kultūros paveldo (NKP) apsaugos įstatymo 11 str. nuostatomis. Kultūros paveldo objekto teritorijos ribos nustatomos taip, kad sutaptų su sklypų, kurie yra daiktinės teisės objektai, ribomis, nuspręsta rengti Anykščių miesto istorinės dalies nekilnojamosios kultūros paveldo apsaugos specialųjį planą, kuris patvirtintas 2011-08-16.

Anykščių miesto istorinės dalies teritorijos ribos apėmė miesto istorinį branduolį su dominuojančiu istoriniu užstatymu arba užstatymas tęsia istorines tradicijas. Teritorijos ribos sutampa su sklypų, kurie yra daiktinės teisės objektai, ribomis. Apsaugos zonos vizualinės apsaugos pozonis nustatytas teritorijose, kurių užstatymas ryškiausiai veikia miesto istorinės dalies apžvalgą.

Patvirtintas Anykščių miesto neužstatytų erdvių kraštovaizdžio formavimo ir poilsio organizavimo specialusis planas.

Išvados:

1. Pradžioje miestas vystėsi svarbių prekybinių kelių sankirtoje, pagal radialinį planą, XV – XVI a., netaisyklingos formos turgaus aikštė buvo prie bažnyčios;
2. Valakų reformos metu, XVI a. antroje pusėje, Anykščių planas nebuvo pertvarkytas, išliko radialinis, tik miesto centras pasislinko į rytus, kur susiformavo nauja, trapezijos formos turgaus aikštė;
3. XVIII a. po gaisrų miestas planingai rekonstruotas, vystėsi pagal stačiakampį planą;
4. XIX a. turgaus aikštės pietinėje dalyje susidarė užstatymas, aikštės transformavosi į siaurą erdvę šiaurėje;
5. XX a. pradžioje miestas sparčiai augo, tačiau nukentėjo Pirmojo pasaulinio karo metu, tarpukariu sparčiai atsistatė ir didėjo;
6. Anykščiai nukentėjo ir Antrojo pasaulinio karo metu;
7. Po Antrojo pasaulinio karo naujoji statyba labai pakeitė miesto architektūrinį veidą. Naujas centras sumažino iki tol dominavusios bažnyčios vaidmenį. Daugiaaukščiai pastatai, pramoninių pastatų masyvai sunaikino ten buvusią užstatymo struktūrą. Daug naujų statybų vyko, nepaisant to, kad 1969 m. miesto istoriniam centrui suteiktas vietos reikšmės urbanistikos paminklo statusas;
8. Nepriklausomybės laikotarpiu parengti ir patvirtinti dokumentai, reglamentuojantys Anykščių miesto istorinio centro apsaugą ir tvarkymą.

6.2. 2008 m. Anykščių miesto Bendrojo plano Nekilnojamojo kultūros paveldo dalies sprendinių charakteristika ir reikšmingiausių Nekilnojamojo kultūros paveldo objektų sklaida miesto teritorijoje

Esamos būklės dalyje išanalizuota, kaip laikotarpyje nuo Anykščių miesto teritorijos Bendrojo plano patvirtinimo 2008 m. iki 2023 m. 05 mėn. buvo realizuojama pagrindinė Bendrojo plano nekilnojamojo kultūros paveldo dalies sprendinių nuostata – išsaugoti kultūros paveldą, kaip neatskiriama ir integruotą kraštovaizdžio elementą ir perduoti jį ateities kartoms. Tai yra, kaip buvo saugomi ir tvarkomi rajono kultūros paveldo objektai – vietovės, archeologinės vietos, statinių kompleksai, pavieniai statiniai, istoriniu memorialiniu požūriu reikšmingos vietos, memorialiniai statiniai, įvykių vietos, reprezentuojantys istorinę rajono aplinką, atspindintys istorijos etapus, formuojantys rajono įvaizdį, padedantys išsaugoti ir išryškinti rajono savitumą.

2008 m. Anykščių miesto teritorijos nekilnojamojo kultūros paveldo dalyje buvo detalizuotos Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane numatytos kultūros paveldo teritorijų saugojimo ir naudojimo sistema bei gairės. Dalies „Kultūros paveldo teritorijų naudojimas ir apsauga“ tikslas – užtikrinti kultūros paveldo teritorijų tvarkymą bendroje teritorijos raidoje, integruojant jas į kultūrinio kraštovaizdžio teritorinę apsaugą. Kultūros paveldo teritorijų apsaugos užtikrinimui numatytas objektų tinkamas panaudojimas, kuris garantuotų nekilnojamojo kultūros paveldo išlikimą. Bendrajame plane buvo atsižvelgta į tuomet esamą įstatyminę bazę, atliktus mokslo tyrimo darbus, specialiuosius planus, realią padėtį, ir tuometines rajono vystymosi tendencijas.

Bendrojo plano kultūros paveldo dalis nustatė teritorijos nekilnojamojo kultūros paveldo tvarkybos ir naudojimo prioritetus bei priemones, užtikrinančias kultūros paveldo objektų išsaugojimą, vadovaujantis Lietuvos nacionaline darnaus vystymosi strategija (Žin., 2003, Nr. 89-2039), kur nurodoma, kad Lietuvos kultūrinio savitumo išsaugojimas yra vienas iš Lietuvos darnaus vystymosi prioritetų.

Sprendiniai atitiko tuometinį Lietuvos teritorijos bendrąjį planą, kuris įtvirtino principą, kad kultūros paveldo išsaugojimą būtina vertinti kaip svarbų veiksnių, įtakojantį vietovės ekonominę plėtrą (1 str. 3 sk., Žin., 2002, Nr. 110-4852).

Nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimas traktuotas, kaip neatsiejama integrali Anykščių miesto teritorijos plėtros dalis. Pagrindinė strateginė kryptis – plano sprendiniai atitiko integralios kultūros paveldo apsaugos sampratą – turėjo būti siekiama kultūros paveldo objektų išsaugojimo, skatinant jo naudojimą visuomenės reikmėms.

Sprendiniai buvo siejami su gamtos paveldo apsaugos reikalavimais ir atitiko aplinkos tvarkymo tikslus, nustatytus Lietuvos ratifikuotoje Europos kraštovaizdžio konvencijoje (5 ir 6 str., Žin., 2002, Nr. 104-4621):

Pastaraisiais metais didelis dėmesys buvo skiriamas kultūros paveldo vertybių apskaitos dokumentams: buvo tikslinami objektų duomenys – teritorijų ir apsaugos zonų ribos, vertingosios savybės. Prioritetas buvo teikiamas dominuojantiems ir reikšmingiausiems kultūros paveldo objektams.

Reikšmingiausi yra į Lietuvos Respublikos registrą įrašyti paveldo objektai, pasižymintys menine ar/ir kraštovaizdine verte. Tai – kultūros paveldo vietovės, statinių kompleksai, statiniai, paminklai žymiesiems žmonėms, įvykiams atminti, laidojimo, įvykių vietos, atspindinčios miesto ir valstybės kultūros ir istorijos raidą.

Tai kultūros paveldo vietovės vietovė – Anykščių istorinė dalis, archeologinis paveldas – Anykščių senjojo miesto vieta, Šeimyniškių piliakalnio su papildais ir gyvenvietė kompleksas, statinių kompleksai, statiniai – sakraliniai, visuomeninės paskirties, gyvenamieji, paminklai žymiesiems žmonėms, įvykiams atminti, laidojimo, įvykių vietos, atspindinčios valstybės kultūros ir istorijos raidą.

Teritorijų planavimui svarbūs Anykščių miesto kultūros paveldo objektai yra reikšmingi ne tik miesto, regiono bet ir nacionaliniu mastu.

Buvo nustatytos kultūros paveldo objektų apsaugos prioriteto zonos Anykščių mieste:

- urbanistinio paveldo tvarkymo zona – Anykščių miesto istorinė dalis;
- architektūros paveldo - statinių kompleksai, statiniai;
- archeologijos paveldo - Anykščių senjojo miesto vieta, Šeimyniškių piliakalnio su papildais ir gyvenvietė kompleksas;
- istorijos memorialinio paveldo, įvykių vietų – memorialinės sodybos, kapinės, kapavietės, paminklai ir kt.

Pagal LR teritorijos bendrąjį planą numatytos tvarkymo darbų kryptys:

- archeologinių vietovių apsaugos prioriteto zonai – konservavimo kryptis;
- memorialinėms - laidojimo, įvykių vietoms – konservavimo kryptis;
- statinių kompleksams, statiniams – konservavimo ir restauravimo, dalinio atkūrimo kryptys.

Anykščių mieste dominuoja urbanistinis, istorinis - memorialinis bei architektūros – statinių ir statinių kompleksų paveldas.

2023 m. pradžioje LR Nekilnojamojų kultūros vertybių registro duomenimis miesto teritorijoje buvo registruotos nekilnojamosios kultūros vertybės, jų tarpe: 1 vietovė, 4 kompleksai, 22 į kompleksą įeinantys ir 29 pavieniai objektai – (internetinė prieiga www.kvr.kpd.lt/#/ žiūr. 2023-06-07). Registre esantis objektų skaičius nuolat kinta.

6.1.1.NKPO - vyraujantis urbanistinis vertingųjų savybių pobūdis

Anykščių miesto istorinė dalis

1969 m. Anykščių istorinis centras buvo pripažintas vertingu urbanistikos paveldo objektu, jam suteiktas vietos reikšmės urbanistikos paminklo statusas, tačiau nenustatytas statybos režimas, jo teritorijoje, saugomoje miesto dalyje buvo statoma, neatsižvelgiant į istorinį užstatymą.

1990-1992 m. parengtas Anykščių centrinės dalies regeneravimo projektas. Jame pasiūlyta atstatyti buvusį prekybinių namų kvartalą A. Baranausko aikštės pietinėje pusėje ir užstatymą priešais kultūros rūmus. 2002 m. parengtas aikštės formavimo projektas, pastatytas Laisvės paminklas.

Anykščių istorinė dalis 1993-12-02 registruota Nekilnojamojo kultūros vertybių registre.

1998 m. įsteigtas Anykščių senamiesčio urbanistinis draustinis, nustatytas jo plotas – 52 ha. Jame saugoma urbanistinė struktūra (plano, erdvinė, tūrinė), tradicinis užstatymas, kultūros paveldo objektai, jų aplinka, tradicinė architektūrinė išraiška. Patvirtintas Anykščių regioninio parko apsaugos reglamentas, šiuo metu galioja 2014-02-04 suvestinė redakcija. Rengiamas naujas Anykščių regioninio parko apsaugos reglamentas.

2011-08-16 patvirtintas Kultūros paveldo apsaugos specialusis planas (aut. archit. G. Miknevičienė) – kuriame nustatytos Anykščių miesto istorinės dalies (u. k. 17071) teritorijos ir apsaugos zonos ribos

2007-02-13 parengtas pirmasis kultūros paveldo vietovės duomenų patikslinimas - Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos aktas, vėliau duomenys tikslinti dar 2014, 2018, 2020, 2023 m.

Vietovės duomenys buvo tikslinami: aktas papildytas naujais punktais – išskirtos panoramos, atviros, uždarnos erdvės, siluetas, perspektyvos, tūrinės erdvinės struktūros sandara, papildyta naujais užstatymo tipais, gamtiniais elementais, išklotinėmis, pastatais ir kt.

2023 m. gegužės 15 d. parengtas naujausias Anykščių istorinio centro duomenų patikslinimas. Nustatytas vietinis reikšmingumo lygmuo. Šiame akte ypač sustiprinama išlikusios Anykščių istorinės dalies apsauga – saugoma mišri plano struktūra, gatvių tinklas su aikšte, istoriniai kvartalai, istorinių valdų ribos, gatvės, pravažiavimai, skersgatviai, užstatymo tipai – vyraujantis perimetris, panoramos, siluetai. Saugoma daug gatvių atkarpų užstatymo išklotinių – A. Baranausko a. pietinės pusės, Vilniaus g. pietinės pusės, Šaltupio, Sinagogos, S. Daukanto, Taikos g., J. Biliūno g. šiaurinės pusės XX a. antrosios pusės užstatymo. Didžioji dalis pastatų Sinagogos, S. Daukanto. Pirties, Šaltupio gatvėse, pietinėje Vilniaus g. pusėje įvertinta, kaip urbanistinės struktūros statiniai, kurie formuoja vertingas perspektyvas. Saugomas išlikęs lauko riedulių grindinys.

Anykščių istorinei daliai parengta nemažai darbų, studijų, vizijų, kuriuose suformuluoti siūlymai, dėl šios teritorijos vertingųjų savybių išsaugojimo ir užstatymo, kraštovaizdžio tvarkymo.

6.1.2. NKPO - vyraujantis architektūrinis ir/ar dailės vertingųjų savybių pobūdis

Anykščių Šv. apaštalo evangelisto Mato bažnyčios statinių kompleksas (u. k. 32801)

Regioninio reikšmingumo lygmens objektas. Neogotikinė bažnyčia (u. k. 328) statyta 1899 – 1909 m., autorius archit. A. Andrejevas. Ji tapo aukščiausia Lietuvoje, bokštų aukštis buvo – 84 m. Antrojo pasaulinio karo metu pastatas nukentėjo, atstatyti bokštai – žemesni. Nors nėra aukštumoje, bažnyčia ir šiuo metu dominuoja Šventosios slėnyje ir dalyje miesto centro.

Rūmai, vad. Okuličiūtės dvareliu (u. k. 30776), Anykščių m., Paupio g. 10

Regioninio reikšmingumo lygmens objektas. Nedideli neoklasicistiniai rūmai statyti XIX a. pirmoje pusėje. Statytoja ir savininkė buvo dvarininkė Okuličiūtė. Po 1863 m. sukilimo rūmai perduoti rusų generolui. Pastate veikė įvairios įstaigos, po 1918 m. atiteko D. Šukevičiui. Jis sutvarkė pastatą, atnaujino parką, kurį, pastačius malūną, dalinai apšėmė Šventoji. Po II Pasaulinio karo rūmuose įsikūrė biblioteka. Ir dabar pastatas naudojamas kultūrinei-educacinei veiklai.

Anykščių mokyklos pastatų kompleksas (u. k. 4818), Anykščių m., J. Biliūno g. 53, 55

Vietinio reikšmingumo lygmens kompleksas, esantis Anykščių dvarietės teritorijoje, susidedantis iš dviejų medinių pastatų, juose nuo XIX a. pr. veikė pradžios mokykla, vėliau pastatai išlaikė pirminę paskirtį, dabar čia įsikūręs menų inkubatorius.

Anykščių sinagogos pastatas (u. k. 38595), Anykščių m., S. Daukanto g. 9

Vietinio reikšmingumo lygmens objektas. 1853 m. Anykščių plane šioje vietoje pažymėtos 2 sinagogos. Sovietmečiu išlikusioje sinagogoje veikė kepykla, pastatas nuniokotas. Jį restauravus, sutvarkius aplinkinę teritoriją, čia numatoma kurti kultūrinę erdvę.

Be minėtų, Anykščių centre yra išlikę atskiri XX a. pirmosios pusės pastatai, dalis jų įtraukti į NKV registrą.

Plačiai žinomas Siaurojo geležinkelio kompleksas (u. k. 21898), registruotas Panevėžio mieste, tačiau tęsiasi per kelių rajonų teritoriją. Tai Valstybės saugomas, nacionalinio reikšmingumo lygmens kompleksinis objektas. Visą kompleksą sudaro 92 sudėtinės dalys, kurios išsidėstę Biržų, Pasvalio, Panevėžio, Anykščių rajonuose. Anykščių mieste registruota 10 komplekso sudėtinių dalių. Geležinkelis aktyviai eksploatuojamas.

6.1.3. NKPO - vyraujantis istorinis, memorialinis, kartu su architektūriniu ir/ar dailės vertingųjų savybių pobūdžiai

Anykščiai pasižymi tuo, kad čia gyveno ir kūrė žymūs rašytojai, su jų vardais siejami svarbūs kultūros paveldo objektai:

Poeto Antano Baranausko ir rašytojo Antano Žukausko-Vienuočio sodyba (u. k. 38500), Anykščių m., A. Vienuolio g. 2. Tai - valstybės saugomas, nacionalinio reikšmingumo lygmens kompleksinis objektas. Sodyba susiformavo XIX a. – XX a. pirmojoje pusėje. Komplekso teritorija ir aplinka buvo tvarkoma, įkurtas informacinis centras.

Rašytojo, visuomenės veikėjo Jono Biliūno kapas ir obeliskas, vad. Laimės žiburiu (u. k. 10480) Anykščių m. Liudiškių g.

Valstybės saugomas, nacionalinio reikšmingumo lygmens, su architektūriniu, dailės, istoriniu, kraštovaizdžio, memorialiniu vertingųjų savybių pobūdžio objektas. Rausvai-pilko granito obeliskas, vadinamas „Laimės žiburiu“, pastatytas 1958 m. - autorius architektas Vytautas Gabriūnas, pastatytas atžymėti 1953 m. Jono Biliūno kapą (palaikai perkelti 1953 m. iš Zakopanės). Bareljefinio portreto autorius skulptorius Bronius Vyšniauskas

6.1.4. NKPO - vyraujantis archeologinis vertingųjų savybių pobūdis

Anykščių senojo miesto vieta (u. k. 17147), Anykščių m.

Valstybės saugomas, regioninio reikšmingumo lygmens objektas, teritorijos plotas – 357200.00 kv. m. Susidarymo amžius – XV - XVIII. Duomenys patikslinti 2008 m., nustatytas skirtingo storio kultūrinis sluoksnis, skirtingose miesto vietose, su pastatų fragmentais, griuvenomis, archeologiniais dirbiniais. Rasta įvairių dirbinių ir jų liekanų. Vykdyta daug archeologinių tyrinėjimų.

Anykščių dvarietė (u. k. 17147), Anykščių m.

Regioninio reikšmingumo lygmens objektas, teritorijos plotas 47200.00 kv. m. Susidarymo amžius XVI – XVIII a. Duomenys patikslinti 2008 m., nustatytas 20 – 130 cm. storio kultūrinis sluoksnis, su pamatų ir grindų fragmentais ir kt. Pirmą kartą dvaras paminėtas XV a. viduryje. Po 1831 m. pateko valstybės žinion. Sunyko greičiausiai XIX a. pabaigoje.

Vertybės susidarymo laikotarpis – XV-XVIII a., ji užima kv. m teritoriją, joje nustatytas 60-150, vietomis iki 280 cm storio žemės su archeologiniais dirbiniais, pastatų pamatų fragmentais, griuvenomis.

Šeimyniškėlių piliakalnio su papiliais ir gyvenviete kompleksas (u. k. 1886)

Susidarymo laikotarpis XIII-XIV a. Nacionalinio reikšmingumo lygmens objektas, kurio teritorijos plotas 122859.00 kv. m., reikšmingas archeologiniu, istoriniu, kraštovaizdžio požiūriu. Kompleksą sudaro piliakalnis, du papiliai, gyvenvietė. Užima aukštos iškylulės ties Šventosios kairiojo kranto slėnio pakraščiu, Elmės kairiajame krante, juosiamas Vareljo upelio, iš kitos pusės – Volupio griovos. Iškylulės apardytas arimų, daugiausia dirvonuoja. Šiaurės vakarinė dalis buvo apaugusi mišku, 2007 m. jis iškirstas. Teritorija tyrinėta 1989-2008 m. ir 2010 m.. Tvarkant ir pritaikant turizmui, dar buvo išretinti medžiai, tarp papilių ir piliakalnio įrengti laiptai. 2004 m. piliakalnio vakarinėje papėdėje atkurtas Volupio upelio tvenkinys, antrojo papilio rytiniame kampe pastatytas medinis bokštas. Vėliau parengtas pilies atstatymo projektas, pilį atstatyti planuota iki 2019 m. Dabar pilies atstatymas sustabdytas.

6.2. Kultūros paveldo vertybių pritaikymas

2008 m. svarbiausi Bendrojo plano tikslai Anykščių miesto kultūros paveldo teritorijų sprendiniuose rėmėsi pagrindinėmis kultūros paveldo apsaugos nuostatomis.

Anykščių miesto kultūros paveldo apsauga buvo realizuojama jį pritaikant viešajam naudojimui, ir kultūriniais ir pažintiniams (vietiniams bei tarptautiniams) turizmui vystyti.

Buvo vystoma informacijos infrastruktūra. Strategiskai patogiuose vietose išdėstomos informacinės sistemos ženklai, plėtojamas informacijos apie kultūros paveldo objektus platinimas, propaguojamas būdingas Anykščių miestui paveldas.

6.3. 2008 m Bendrojo plano sprendinių įgyvendinimas 2008 – 2023 m. laikotarpyje

Pagal 2008 m. Bendrąjį planą numatytas pagrindinis Anykščių miesto kultūros paveldo išsaugojimo prioritetas, remiantis LR Teritorijos Bendrojo planu buvo kultūros paveldo objektų integravimas į miesto ir regiono gyvenimą užtikrinimas, tinkamas naudojimas ir priežiūra.

Įgyvendinant kultūros paveldo objektų ir jų teritorijų apsaugą užtikrinančius bendrojo plano sprendinius, išskirtos būdingiausios miesto kultūros paveldo rūšys statinių ir istorinis memorialinis paveldas:

1. Statiniams ir jų kompleksams – buvo taikoma pastatų restauracija, konservavimas, dalinis atkūrimas, pritaikant objektus jiems tinkamiausiai funkcijai.

2. Pastoviai buvo vykdoma istorinių memorialinių objektų tvarkyba, nuolatinė priežiūra.

3. Archeologinis paveldas – Šeimyniškėlių piliakalnis su gyvenviete buvo tvarkomas prieštarinčiai vertinamais būdais.

Išvados:

Anykščių kultūros vertybių apsauga ir pritaikymas naudojimui rėmėsi ir remiasi pagrindinėmis kultūros paveldo apsaugos nuostatomis:

- Anykščių miesto kultūros paveldo apsauga realizuojama, jį pritaikant viešajam pažinimui ir naudojimui, kultūriniam ir pažintiniam (vietiniam bei tarptautiniam) turizmui vystyti;
- Kai kuriems objektams jau pritraukti investuotojai, norintys pritaikyti kultūros vertybes šiandieniniam naudojimui – kultūrinėms, komercijos, aptarnavimo, turizmo reikmėms, taip pat investuotojui, norintys įsigyti ar išsinuomoti ilgesniam laikui ir galintys restauruoti, atkurti kultūros paveldo vertybes;
- Vystoma informacijos infrastruktūra. Strategiškai patogiuose vietose išdėstomos informacinės sistemos ženklai, plėtojamas informacijos apie kultūros paveldo objektus platinimas, propaguojamas Anykščių miesto urbanistinis, archeologijos, statinių paveldas, memorialiniai objektai;
- Tvarkomi išlikę senieji Anykščių pastatai, atkuriamas akmenų grindinys;
- Sutvarkyta Poeto Antano Baranausko ir rašytojo Antano Žukausko-Vienušio sodybos teritorija bei jos prieigos;
- Anykščių miesto kultūros paveldo apsauga ir tvarkymas atliekamas, prisilaikant 2002 m ir naujojo 2020 m patvirtinto LR Bendrojo plano sprendinių, 2002 m. patvirtintos Anykščių regioninio parko tvarkymo schemas;
- Laikotarpyje nuo ankstesniojo Bendrojo plano patvirtinimo, Anykščių mieste visumoje realizuojama nurodyta pagrindinė ankstesniojo Bendrojo plano nekilnojamojo kultūros paveldo dalies sprendinių nuostata – išsaugoti kultūros paveldą kaip neatskiriamą ir integruotą kraštovaizdžio elementą ir perduoti jį ateities kartoms;
- 1969 m. Anykščių istorinis centras buvo pripažintas vertingu urbanistikos paveldo objektu, jam suteiktas vietos reikšmės urbanistikos paminklo statusas, tačiau nenustatytas statybos režimas jo teritorijoje, saugomoje miesto dalyje buvo statoma, neatsižvelgiant į istorinį užstatymą;
- Tačiau prie centrinės aikštės ir istorinio centro gatvėse dominuoja pastatai, kurie pažeidžia istorinę užstatymo tūrinę erdvinę struktūrą, šiaurinėje A. Baranausko aikštės pusėje, M. Valančiaus g. – istorinę užstatymo liniją;
- Istoriniame miesto centre plyti didžiulis Anykščių vyno gamyklos sklypas, aptvertas aklina betonine tvora, jame stovi stambūs, prastos architektūros gamybiniai ir administraciniai pastatai;
- Išliko garažų masyvai;
- Buvo ir yra nustatinėjamos ir tikslinamos objektų vertingosios savybės, teritorijų ir apsaugos zonų ribos, atsižvelgiant į įstatymų reikalavimus;
- Urbanistinei kultūros paveldo vietai – Anykščių miesto istorinei daliai buvo nustatytos teritorijos ribos, parengtas teritorijos tvarkymo planas;
- Pritaikytas lankymui Šeimyniškių piliakalnio su papiliais ir gyvenviete kompleksas (jo tvarkymo metodai, pilies atstatymo planai bei realizacija sulaukė nemažai autoritetingų paveldo specialistų kritikos, pilies atstatymas sustabdytas), jis naudojamas įvairiems renginiams, susijusiems su tautos ir miesto istorija, kultūra;
- Tvarkomi želdiniai kultūros paveldo objektų teritorijose;
- Buvo ir nuolat vykdoma kultūros paveldo būklės stebėseną;
- Tačiau daugumai Anykščių kultūros paveldo objektų yra suteikta tik pradinė apsauga – jie registruoti LR Nekilnojamųjų kultūros vertybių registre, bet nepaskelbti saugomais valstybės ar savivaldybės.

6.4. Anykščių miesto BP NKP koncepcija

Bendros nuostatos

Nekilnojamojo kultūros paveldo apsauga Anykščių miesto teritorijos – nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos - dalyje nustatomos kultūros paveldo objektų saugojimo ir naudojimo gairės. Dalies „Nekilnojamojo kultūros paveldo apsauga“ tikslas – išsaugoti nekilnojamąjį kultūros paveldą ir perduoti jį ateities kartoms, sudarant sąlygas visuomenei jį pažinti ir juo naudotis.

Planuojamai teritorijai bei jos tvarkymo ir naudojimo režimui nustatyti reikia vadovautis Lietuvos Respublikos Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymu (toliau – NKPAĮ), kultūros paveldo objektų ir vietovių Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos aktais bei nuolat atnaujinama Kultūros vertybių registro informacija, pateikta internetinėje svetainėje <http://kvr.kpd.lt>

Konkrečių nekilnojamųjų kultūros vertybių atskleidimą organizuoja Kultūros paveldo departamentas ir savivaldybių institucijos. Nekilnojamųjų kultūros vertybių reikšmingumą, kultūros paveldo objektų ar

vietovių vertingąsias savybes nustato ir jų teritorijų bei kultūros paveldo objektų apsaugos zonų ribas apibrėžia Kultūros paveldo Departamento ir savivaldybių sudarytos Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos. Vertinant atskirus objektus, vadovaujasi Nekilnojamųjų kultūros vertybių vertinimo, atrankos ir reikšmingumo lygmens nustatymo kriterijų aprašu.

Nustatant konkrečius reikalavimus, į Kultūros vertybių registrą įrašytiems objektams, kuriems apsaugos zonos nėra nustatytos, taikomi LR NKPAĮ 11 str. 5 p. reikalavimai ir Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymas (TAR, 2019-06-19, Nr. 9862).

Geriausiai atspindinčius miesto savitumą urbanistikos, architektūros objektus, senąsias kapines, reikšmingiausias Lietuvos ir miesto istorijai kapavietes, pažymintį svarbius Lietuvai ir regionui įvykius, meniniu požiūriu vertingus paminklus ir mažosios architektūros objektus įtraukti į turistines trasas. Būtina įrengti informacines nuorodas į kultūros paveldo objektus, parengti informacinius standus ir t.t.

Anykščių kaip urbanistikos vertybės tvarkymo pagrindinis tikslas - jo istorinio centro, miesto istorinės dalies, Šventosios upės slėnio, bažnyčios vizualinės įtakos išsaugojimas.

Statinių kompleksai ir statiniai (dominuoja architektūrinis vertingųjų savybių pobūdis):

Statinių kompleksus ir atskirus statinius, kurie saugomi viešajam pažinimui ir naudojimui, tvarkyti pagal LR NKPAĮ 19 str. reikalavimus, sakralinių, memorialinių statinių kompleksus ir statinius, saugomus viešajam pažinimui bei naudojimui ir viešajai pagarbai, tvarkyti vadovaujantis LR NKPAĮ 19 ir 20 str. nuostatomis.

Nekilnojamojo kultūros paveldo tvarkyba vykdoma, pagal nustatytus paveldosaugos reikalavimus, pagal kultūros paveldo statinio tvarkomųjų statybos darbų reglamentus (statybos techninius reglamentus), patvirtintus aplinkos ir kultūros ministrų, pagal kultūros ministro patvirtintus paveldo tvarkybos reglamentus, nustatytus reikalavimus konkrečioms tvarkybos darbams bei vadovaujantis nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybų aktais patvirtintų objektų ar vietovių vertingųjų savybių aprašais. Prioritetas taikomas objektams, patenkančioms į turizmo ir rekreacinės veiklos vystymo arealus, regiono kultūros paveldą atspindintiems objektams.

Viešajam pažinimui ir naudojimui saugomoje nekilnojamojo kultūros vertybėje draudžiami vertingąsias savybes naikinantys statybos darbai: kultūros paveldo objektą pritaikyti kitiems negu nurodyta nekilnojamosios kultūros vertybės pase, naudojimo būdams; padidinti saugomų statinių naudojimo intensyvumą, pristatyti priestatus, papildomus aukštus, įrengti naujas mansardas, formuoti naują planinę struktūrą ir kitaip naikinti autentiškumo požymius.

Anykščių miesto istorinei daliai buvo parengtas vertingųjų savybių nustatymo aktas, kuriame išskirti pastatai, turintys vertingųjų savybių požymius. Turi būti nustatyta, ar vertingųjų savybių pakanka, kad šie pastatai būtų įtraukti į Kultūros vertybių registrą.

Viešosios pagarbos kultūros paveldo objektai - laidojimo, įvykių vietos, žymių žmonių gyvenimo vietos, paminklai (dominuoja memorialinis, istorinis vertingųjų savybių pobūdis):

Visos kapinės prižiūrimos pagal Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos patvirtintas kapinių tvarkymo taisykles.

Kultūros vertybių registre registruotų neveikiančių senųjų kapinių teritorijoms nustatoma pagrindinė konservacinė (saugojimo) žemės naudojimo paskirtis, o ši gali būti pakeista tik pripažinus kitokio visuomenės poreikio viršenybę ir perkėlus mirusiųjų palaikus (NKPAĮ 20 str.).

Viešosios pagarbos nekilnojamojo kultūros paveldo vieta gali būti saugoma, nors ir nėra jokių žmonių, įvykių ar kitokias jos vertingąsias savybes liudijančių autentiškų dalių ar elementų. Ši vieta žymima paminklinėmis lentomis, skulptūros kūrinių, memorialiniais statiniais, buvusią įvykio ar gyvenamąją aplinką parodančiais daiktais (NKPAĮ 20 str.).

Draudžiama griauti ar žaloti statinius, skirtus tokios vietos vertingosioms savybėms pažymėti. Šie statiniai gali būti keičiami ar statomi nauji, tik gavus už tos vietos apsaugą atsakingos institucijos sutikimą.

Būtina užtikrinti šių objektų vertingųjų savybių išsaugojimą, skirti lėšas jų teritorijų ir prieigų tvarkymui. Numatyti ir įrengti privažiavimus, priėjimo takus, informacinius ženklus, nuorodas.

Užsienio valstybėms reikšmingos kapinės tvarkomos pagal „Užsienio valstybėms reikšmingo kultūros paveldo, esančio Lietuvos Respublikoje, tvarkymo taisyklės“, patvirtintas Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2016-05-02 įsakymu Nr. IV-354.

Ypatingą dėmesį skirti kapinių, kur yra daug Lietuvai nusipelnusių žmonių kapų, meniniu požiūriu vertingų antkapinių paminklų sutvarkymui.

7. SUSISIEKIMO SISTEMOS VYSTYMAS

Anykščių miesto susisiekimo sistemos vystymosi koncepcija rengiama vadovaujantis Lietuvos Respublikos ir Anykščių rajono savivaldybės teritorijų bendraisiais planais.

Anykščių miestas išsidėstęs centrinėje Anykščių rajono savivaldybės dalyje, todėl miestą kerta arba pro šalį praeina svarbūs valstybinės reikšmės krašto ir rajoniniai keliai. Pats svarbiausias kelias jungiantis Anykščius su kitomis teritorijomis šiaurės-rytų ir pietvakarių kryptimis - krašto kelias Nr. 120 (Radiškis–Anykščiai–Rokiškis, mieste J. Biliūno ir A. Vienuolio gatvės). Kiti krašto keliai vedantys į pietryčius nuo miesto centro – Nr. 119 (Molėtai–Anykščiai, mieste Šaltupio g.) ir į šiaurės vakarus – Nr. 121 (Anykščiai–Troškūnai–Panevėžys, mieste Troškūnų g.).

Anykščių miesto automobilių susisiekimo tinklo struktūrą sudaro ir valstybinės reikšmės trys rajoniniai keliai. Nuo miesto centro pietų kryptimi atsišakoja kelias Nr. 1201 (Anykščiai–Kurkliai–Balninkai–Želva, mieste Vilniaus ir Mindaugo gatvės), šiaurės kryptimi atsišakoja kelias Nr. 1209 (Anykščiai–Niūronys–Stakės, mieste Šeimyniškėlių g.) ir vakarų kryptimi Nr. 1207 (Anykščiai–Burbiškis–Rubikiai, mieste Žiburio g.).

Anykščių miesto susisiekimo sistemos vystymui keliami šie uždaviniai:

- Susisiekimui pagerinti ir sumažinti tranzitinių automobilių eismą Anykščių miesto centrinėje dalyje, aktualu įrengti numatytą šiaurės vakarinį aplinkkelį.
- Siekiant sumažinti autoįvykių skaičių mieste, reikalinga tobulinti susiekimo sistemą - įrengti šaligatvius, perėjas, kitą eismo saugumą didinančią infrastruktūrą.
- Siekiant pagerinti darniojo judumo sąlygas, svarbu nutiesti naujus pėsčiųjų ir dviračių takus.
- Eismo kokybei pagerinti mieste, reikalingas kelių rekonstravimas, remontas.

Plėtojant Anykščių miesto susisiekimo sistemą yra išlaikomas pagrindinių susisiekimo jungčių tinklas, kuris papildomas naujomis jungtimis. Kaip viena pagrindinių jungčių, susijusių su išorės susisiekimu, bendrajame plane ir toliau numatomas šiaurės vakarinis aplinkkelis.

Plėtojant naujas urbanizuojamas teritorijas numatomas naujų vietinių kelių ir gatvių tinklas, kuris jungiamas į esamą susisiekimo struktūrą.

Bendrajame plane ir toliau plėtojama pėsčiųjų ir dviračių takų sistema. Pėsčiųjų ir dviračių takai numatomi šalia pagrindinių valstybinės reikšmės kelių, jungiančių Anykščius su aplinkiniais urbanistiniais centrais. Taip pat takų trasos numatomos upių ir upelių pakrantėse, mažesnės reikšmės gatvėse formuojant žaliąsias jungtis ir sujungiant žaliuosius miesto plotus į vieną sistemą.

8. INŽINERINĖS INFRASTRUKTŪROS VYSTYMO KONCEPCIJA

Anykščių miesto inžinerinė infrastruktūra apima techninės infrastruktūros sritis:

- Ekoinžinerijos (vandentvarkos);
- Energetikos (elektros, šilumos ir dujų tiekimo);
- Ryšių ir telekomunikacijų sistemą;
- Atliekų tvarkymo sistemą.

Inžinerinė infrastruktūra gali ir privalo užtikrinti darnų šiuolaikinio miesto funkcionavimą, didele dalimi įtakoja aplinkos kokybę, gyventojų sveikatą.

Tik gerai išvystyta moderni inžinerinė infrastruktūra gali užtikrinti gyventojų bei miesto svečių buitinių poreikių ir gamybinių reikmių tenkinimą, komfortą, sudaryti galimybę efektyviai užgesinti kilusius gaisrus.

Nuo inžinerinės infrastruktūros išvystymo lygio priklauso Anykščių miesto patrauklumas, nulemiantis investuotojų apsisprendimą, žymiai įtakojantis gyventojų gyvenimo kokybę.

Šio bendrojo plano koncepcinių siūlymų tikslas - įvertinant dabartinę inžinerinės infrastruktūros sistemų būklę, jos kitimo tendencijas ir reikmes, pasiūlyti technines priemones, įgalinančias:

- gerinti miesto gyventojų buitines sąlygas ir svečių, t. sk. turistų, komfortą;
- tobulinti ir modernizuoti inžinerinės infrastruktūros sistemas jų ekonomiškiesnio

eksploatavimo tikslu;

• užtikrinti patikimą naujai atsirasiančių pramoninių pajėgumų energinį, inžinerinį - techninį aprūpinimą;

- efektyviau gesinti kilusius gaisrus;
- reikšmingai pagerinti miesto aplinkos būklę.

Visoje Anykščių miesto teritorijoje yra įrengtos ir veikiančios šiuolaikinės inžinerinės infrastruktūros sistemos. Vienuose kvartaluose jos labai gerai išvystytos, apimančios visą teritoriją, kituose - tik dalinai ir yra realus poreikis vykdyti tolimesnę plėtrą juose, tobulinti esamas sistemas. Daugelis Anykščių miesto sistemų tėra patenkinamos būklės, dėl to jas būtina atnaujinti.

Vandentvarkos sistemas tinkamai, kokybiškai eksploatuoja UAB „Anykščių vandenys“.

Anykščių mieste darnia, reguliuojama plėtra įgyvendinant inžinerinės infrastruktūros vystymo nuostatus, suformuluotas šia koncepcija, galės būti užtikrintas sistemingas miesto vystymas. Palaipsniui, prioritetų tvarka įgyvendinant koncepcinius siūlymus, bus efektyviai panaudojami finansiniai ištekliai, darant mažiausią neigiamą poveikį aplinkai. Šių siūlymų įgyvendinimas padidins gyventojų gerovę ir pagerins aplinkos kokybę.

8.1. Vandens tiekimas

8.1.1. Geriamojo vandens tiekimas

Anykščių miesto teritorijoje visiems vartotojams – gyventojams, įstaigoms ir organizacijoms, gamybinėms įmonėms yra centralizuotai tiekiamas geriamasis vanduo, išgaunamas tik iš požeminių vandens šaltinių. Anykščių miesto vandenvietės požeminis vanduo yra gerinamas nugeležinimo įrenginiuose ir savo kokybe atitinkantis Lietuvos higienos normą HN 24: 2017 „Geriamojo vandens saugos ir kokybės reikalavimai“ tiekiamas vartotojams. Vandenvietė turi vandens išteklių rezervą.

Anykščių miesto vandentiekio tinklų sistema yra gerai išvystyta ir apima beveik visą teritoriją, tačiau miesto pakraščiuose kai kurie kvartalai centralizuotu vandentikiu nesinaudoja.

Tinklų sistema turi trūkumą – ji - šakotinė, nėra sudaryta patikima nepertraukiamo vandens tiekimo struktūra, tinklus sujungiant į žiedinę sistemą, kas yra itin svarbu kilusių gaisrų gesinimo metu.

Nedidelė Anykščių miesto gyventojų dalis, neprijungusi prie centralizuoto vandentiekio, tebenaudoja vandenį iš šachtinių šulinių.

Iš Anykščių miesto vandentiekio sistemos geriamasis vanduo yra tiekiamas ir trijų kaimų, esančių už miesto ribų, vartotojams, sudarant jiems galimybę patikimai gauti geros kokybės, saugų vandenį, ir tuo pasiekiant techninę pažangą.

ŠIO BENDROJO PLANO KONCEPCIJA SIŪLOMA:

- Toliau vystyti esamą Anykščių viešojo vandentiekio sistemą, sudarant galimybę visiems, tiek esamiems, tiek būsimiems miesto gyventojams bei įmonėms naudoti viešojo vandentiekio vandenį, pirmiausia linijas nutiesiant į naujai užstatomus gyvenamuosius ir pramoninius kvartalus;
- Centralizuotai tiekti vandenį, kokybe atitinkantį Lietuvos higienos normą HN 24:2017 „Geriamojo vandens saugos ir kokybės reikalavimai“;
- Didesniam gyventojų, esančių už miesto ribos, skaičiui tiekti viešojo vandentiekio vandenį, didinant aglomeraciją, tuo užtikrinant gretimų kaimų gyventojams geresnes higienines sąlygas;
- Sistemos plėtrą vykdyti pagal prioritetus, numatytus specialiajame plane „Anykščių rajono vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtos specialiojo plano keitimas“ (UAB „CityForm LT“ Vilnius, 2021 m.);
- Didinti vandens tiekimo patikimumą, reikiamo skersmens vamzdiniais sužiedinant vandentiekio linijas ir 150 - 200 m atstumu išdėstant gaisrinius hidrantus;
- Atnaujinti bei techniškai tobulinti esamus blogos būklės vandentiekio tinklus, pirmiausia perklojant vamzdinius, kuriuose dažnai įvyksta avariniai gedimai.

8.1.2. Priešgaisrinis vandentiekis

Anykščių mieste geriamojo vandens tiekimas ir priešgaisrinio vandens tiekimas vykdomas bendru tinklu. Gaisriniai hidrantai yra įrengti tik ten, kur yra pakankamo skersmens geriamojo vandentiekio tinklai. Rezervuaruose, yra laikoma pakankamo dydžio gaisrų gesinimui reikalinga vandens atsarga.

KONCEPCINIAI SIŪLYMAI:

- Užtikrinti nepertraukiamą vandens tiekimą tinkluose, reikiamo skersmens vamzdynais sužiedinant vandentiekio linijas ir 150 - 200 m atstumu išdėstant gaisrinius hidrantus;
- Užstatytose miesto dalyse, kuriose nėra vandentiekio tinklų arba jų vamzdynų skersmenys gaisrinių hidrantų įmontavimui yra per maži, įrengti reikiamą gaisrinių rezervuarų bei vandens talpyklų kiekį su tvirtos dangos privažiavimais ir aikštelėmis gaisrinėms mašinoms.

8.2. Nuotekų tvarkymas

8.2.1. Buitinių nuotekų tvarkymas

Anykščių mieste veikia gerai išvystyta centralizuoto buitinių nuotekų surinkimo ir jų tvarkymo sistema, kuri apima beveik visą užstatytą miesto teritoriją, daugiausia išplėta centrinėje miesto dalyje, tačiau kai kuriuose miesto pakraščiuose esančiuose sodybinio tipo gyvenamųjų namų kvartaluose nuotekų surinkimo tinklų nėra.

Buitinių nuotekų valykla, įrengta už pietvakarinės Anykščių miesto ribos, nuotekas valo mechaniniu ir biologiniu būdu. Išvalytos nuotekos yra išleidžiamos į Šventosios upę. Į valyklą patenkančių nuotekų kiekį padidina gruntinių vandenų infiltracija, vykstanti į buitinių nuotekų surinkimo tinklus. Į miesto nuotekų valymo įrenginius yra atvežamos ir iš privačių gyvenamųjų namų kaupimo rezervuarų išsiurbtos nuotekos.

Į Anykščių miesto buitinių nuotekų tvarkymo sistemą patenka nuotekos ir iš Naujųjų Elmininkų bei Vėjeliškių kaimų, esančių už miesto ribos

ŠIO BENDROJO PLANO KONCEPCIJA SIŪLOMA:

- Toliau vystyti miesto buitinių nuotekų tvarkymo sistemą, sudarant galimybę visiems, tiek esamiems, tiek būsimiems gyventojams bei įmonėms naudotis centralizuotu nuotakynu, pirmiausia jo vamzdynus nutiesiant į naujai užstatomus gyvenamuosius ir pramoninius kvartalus;
- Sudaryti galimybę didesniai vandens vartotojų, esančių už miesto ribos, skaičiui naudotis Anykščių miesto centralizuotu buitinių vandenų nuotakynu, didinant aglomeraciją, tuo užtikrinant gretimų kaimų gyventojams geresnes higienines sąlygas;
- Sistemos plėtrą vykdyti pagal prioritetus, numatytus specialiajame plane „Anykščių rajono vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialiojo plano keitimas“ (UAB „CityForm LT“ Vilnius, 2021 m.);
- Atnaujinti bei techniškai tobulinti esamus blogos būklės nuotekų tinklus, pirmiausia - vamzdynus, kuriuose dažnai įvyksta užsikimšimai, dėl vamzdžių jungčių nesandarumų yra didelė gruntinio vandens infiltracija ir paviršinių vandenų patekimas į juos.

8.2.2. Paviršinių (lietaus) nuotekų tvarkymas

Anykščių mieste yra paviršinių (lietaus) nuotekų surinkimo ir jų nuvedimo sistema, tačiau tai – nepakankamai išplėta inžinerinės infrastruktūros sritis. Vamzdynai ir kolektoriai yra dalinai pakloti tik svarbiausiose gatvėse.

Lietaus vandenų surinkimo sistema Anykščių mieste yra atskira nuo buitinių nuotekų surinkimo sistemos. Surenkamas lietaus vanduo prieš išleidžiant į paviršinius vandenį neapvalomas.

ŠIO BENDROJO PLANO KONCEPCIJA SIŪLOMA:

- Toliau vystyti esamą paviršinių nuotekų surinkimo ir tvarkymo sistemą;
- Įrengti nuotekų valyklas prie išleistuvų, tuo sumažinant į aplinką patenkančių kenksmingų medžiagų kiekį;
- Visose svarbiausiose gatvėse bei aikštėse, kitose viešosiose erdvėse pakloti paviršinių (lietaus) nuotekų surinkimo, nuvedimo tinklus, pirmiausia juos nutiesiant naujai įrengiamose ir rekonstruojamose gatvėse;
- Rezervuoti teritorijas paviršinių nuotekų valymo įrenginiams.

8.3. Elektros energijos tiekimas

Iki Anykščių miesto teritorijos yra nutiesta 110 kV įtampos orinė elektros perdavimo linija. Miestas aprūpinamas elektra iš transformatorių pastotės, esančios ties vakarine miesto riba ir antros transformatorių pastotės, esančios rytiniame miesto pakraštyje.

Anykščių miesto teritorijoje esančią elektros energijos sistemą sudaro:

- 110 kV orinė elektros perdavimo linija,
- 35 kV orinė elektros perdavimo linija,

Elektros tiekimo įrenginiai ir linijos:

- 2 transformatorių pastotės;
- 10/0,4kV transformatorinės;
- 10 kV orinės linijos;
- 10 kV kabelinės linijos;
- 0,4 kV orinės linijos;
- 0,4 kV kabelinės linijos.

Elektros tiekimo tinklų dalis yra sukabliuota, o kita dalis yra nutiesta orinėmis ETL.

Veikia labai gerai išvystyta elektros energijos sistema, užtikrinanti patikimą ir kokybišką elektros energijos tiekimą visiems vartotojams, reikiama galia ir įtampa.

ŠIA BENDROJO PLANO KONCEPCIJA SIŪLOMA:

- Išlaikyti esamą schemą;
- Susidėvėjusius elektros tinklus rekonstruoti, tuo užtikrinant elektros tiekimo patikimumo ir kokybės reikalavimus, didinant elektros tiekimo efektyvumą;
- Ties esamais ir planuojamais elektros tiekimo tinklais ir įrenginiais išlaikyti apsaugos zonų bei jų tvarkymo režimą;
- Į naujai užstatomus kvartalus žemos įtampos tinklus kloti tik požeminėmis kabelinėmis linijomis, būtinai – suformuotuose inžinerinių komunikacijų koridoriuose;
- Miesto istorinėje dalyje esamas orines žemos įtampos linijas išmontuoti, perklojant jas požeminėmis kabelinėmis;
- Plėtoti atsinaujinančių energijos šaltinių, pirmiausia - saulės energetikos - vystymą, įrengiant saulės elektrines namų ūkiuose ir ant visuomeninių pastatų stogų;
- Mieste skatinti efektyvų elektros vartojimą. Rekonstruojant esamas ir įrengiant naujas gatvių bei viešųjų erdvių apšvietimo sistemas, diegti efektyvaus elektros vartojimo priemones.

8.4. Centralizuotas šilumos energijos tiekimas

Anykščiuose funkcionuoja centralizuotas šilumos tiekimas (CŠT). Uždaroji akcinė bendrovė "Anykščių šiluma" gamina ir parduoda gyventojams bei įmonėms šilumos energiją patalpų šildymui ir karšto vandens ruošimui bei technologinėms reikmėms.

Šiluma, gaminama 13-je Anykščių miesto katilinių, tiekiama vartotojams šilumotiekiais šakotinėmis sistemomis. Didžioji šilumos tiekimo linijų dalis yra atnaujinta.

BENDROJO PLANO KONCEPCIJA SIŪLOMA:

- Išlaikyti esamą CŠT sistemą;
- Kad šilumos vartotojai Anykščių mieste būtų aprūpinami šiluma mažiausiomis sąnaudomis ir neviršijant didžiausio leidžiamo poveikio aplinkai, turi būti įgyvendinamos dokumento „Anykščių miesto šilumos tinklų plėtros specialusis planas“ (UAB „Urbanistika“, Vilnius, 2014) nuostatos bei priemonės. Šiame plane atskiroms miesto teritorijoms – zonoms – yra nurodytas kaip privalomas pastatų aprūpinimo šiluma būdas. Šiuo specialiuoju planu vadovautis, projektuojant naujus ir rekonstruojant esamus miesto objektus;
- Neatnaujintas šilumos tiekimo linijas perkloti bekanalinėmis, keičiant jas palaipsniui, pirmenybę teikiant toms, kuriose šilumos nuostoliai yra didžiausi;
- Efektyvesniam šilumos energijos naudojimui atnaujinti nerenovuotus pastatus;
- Instaliuojant naujus galingumus katilinėse, atsižvelgti į urbanizacijos lygio tendencijas.

8.5. Gamtinių dujų tiekimas

Anykščių miestas yra dujofikuotas. Dujų skirstymo stotis yra greta pietinės miesto ribos. Dujų skirstomieji tinklai yra išvystyti gerai. Tik kai kuriose atokiau esančiose gatvėse dujotiekio tinklų nėra.

Daugiausia dujų sunaudojama šilumos gamybai, pramonei. Miesto gyventojai dujas naudoja buityje, maisto gamybai.

Anykščių dujų skirstymo stoties pajėgumai tenkina miesto poreikius.

ŠIA BENDROJO PLANO KONCEPCIJA SIŪLOMA:

- Toliau vystyti esamą miesto sistemą, nutiesiant reikiamas dujotiekio linijas;
- Siekiant didinti Anykščių miesto konkurencingumą, įvertinti naujų galimų dujofikuoti teritorijų potencialą, atsižvelgiant į urbanizacijos tendencijas. Pirmiausia dujofikuoti teritorijas, kuriose planuojama pramonės plėtra;
- Anykščių mieste plėsti skirstomojo dujotiekio sistemą, sudarant vartotojams didesnes galimybes jungtis prie šio patogaus eksploatavimui, labai mažai aplinką teršiančio kuro tiekimo tinklų, įvertinant aplinkybę, kad susidarius ekonomiškai pagrįstam vartotojų skaičiui, reikiamus skirstomojo dujotiekio vamzdynus savo lėšomis nutiesia dujų tiekėjas;
- Ties dujotiekio tinklais bei įrenginiais išlaikyti jų apsaugos zonoms įstatymu taikomą režimą, naujai tiesiamoms linijoms šiam tikslui suformuoti ir skirti reikiamas žemės juostas.

8.6. Ryšiai ir telekomunikacijos

Telekomunikacijų (fiksotojo ir judriojo telefoninio ryšio, interneto, signalizacijos) infrastruktūra Anykščių mieste ir BP planuojamoje teritorijoje yra pakankamai išplėta.

AB „Lietuvos pašto“ tinklas teikia įvairias paslaugas, įskaitant finansines. Fiksuoto telefoninio ryšio paslaugas teikia AB „Telia Lietuva“.

Internetu Anykščių mieste galima naudotis viešose interneto prieigose (švietimo įstaigose, bibliotekose, kultūros centre, seniūnijoje, bendruomenių centruose, Anykščių pašto skyriuje ir kt.).

ŠIO BENDROJO PLANO KONCEPCIJA SIŪLOMA:

- mieste užtikrinti fiksuotojo ir judriojo telefoninio ryšio infrastruktūros plėtrą. Numatyti teritorijas planuojamiems telekomunikacijų ir ryšių įrenginiams ir jų apsaugos zonoms;
- Plėsti viešųjų interneto prieigos taškų tinklą. Svarbu, kad nauji taškai būtų diegiami labiausiai lankomose visuomeninės paskirties įstaigose – kultūros įstaigose, pašto padaliniuose, bibliotekose ir pan.;
- Miesto gyventojų kompiuteriniam raštingumui skatinti, organizuoti seminarus ir mokymus informacinių technologijų klausimais;
- Išlaikyti esamus AB „Lietuvos pašto“ padalinius;
- Modernizuoti, techniškai tobulinti esamą ryšių ir telekomunikacijų sistemą.

8.7. Atliekų tvarkymas

Anykščiuose funkcionuoja konteinerinė atliekų surinkimo sistema. Gyventojų buityje, įstaigose, viešuosiuose pastatuose susidariusios išrūšiuotos atliekos yra surenkamos konteinriais tam skirtose aikštelėse. Tinkamos perdirbimui atliekos yra nukreipiamos pramonei. Likusios po išrūšiavimo, netinkamos perdirbimui ar antriam naudojimui atliekos yra išvežamos į Utenos regioninį nepavojingų atliekų sąvartyną.

Didelių gabaritų atliekos (seni baldai, naudotos padangos ir pan.) bei buitės pavojingos atliekos (galvaniniai elementai, lakai, dažai, klėjai, tirpikliai, plovikliai, tepalų filtrai, dienos šviesos lempos, gyvsidabrio termometrai, buityje susidariusios elektronikos atliekos) yra surenkamos DGSA aikštelėje, esančioje, Vairuotojų g. 18.

Yra žaliųjų atliekų (nupjautos žolės, sugrębtų lapų, nugenėtų medžių ir krūmų šakų, augalų šaknų, piktžolių, vaisių, daržovių atliekų, medžio žievės, pjuvenų, drožlių, skiedrų) surinkimo ir kompostavimo aikštelė (ŽAKA).

BENDROJO PLANO KONCEPCIJA SIŪLOMA:

- Įrengti daugiau atliekų surinkimui ir rūšiavimui skirtų aikštelių, plėtoti žaliųjų atliekų surinkimą ir kompostavimą, įrengiant tam skirtą ŽAKA aikštelę netoli miesto ribos;

- Plėtojama komunalinių antrinių žaliavų atliekų surinkimo sistema rezervuoti teritorijas;
- Užtikrinti, kad atliekos būtų tvarkomos nesukeliant grėsmės žmonių sveikatai ir nenaudojant aplinkai galinčių pakenkti procesų ar metodų, prisilaikant Europos Sąjungos teisės aktais nustatytą atliekų tvarkymo principų bei prioritetų.

8.8. Inžinerinės infrastruktūros vystymo bendra nuostata

Anykščių miesto esamoje ir plėtos teritorijose suformuoti komunikacijų koridorius – žemės juostas, skirtas inžinerinių komunikacijų įrengimui ir jų eksploatavimui, racionaliam žemės naudojimui.

8.9. Skyriaus išvados ir apibendrinimai:

- Anykščių mieste vandens tiekimo ir buitinių nuotekų šalinimo centralizuotos sistemos yra išvystytos, bet nepakankamai išplėtos. Siūloma vystyti šias sistemas, kad jos tiektų vandenį ir vykdytų nuotekų surinkimo paslaugas visiems miesto gyventojams ir didesniai kaimo gyventojų skaičiui. Siekiant sumažinti dirvožemio ir gruntinio vandens taršą, požemio vandens išteklių taršos riziką, išplėsti centralizuotai vandentvarkos paslaugas gaunančių gyventojų skaičių ir pagerinti BP teritorijoje teikiamų vandentvarkos paslaugų kokybę;
- Reikalinga esamų vandentiekio tinklų plėtra ir reikiamo priešgaisrinių hidrantų skaičiaus įrengimas;
- Paviršinių (lietaus) nuotekų surinkimo ir tvarkymo sistema plėstina. Numatoma įrengti lietaus nuotekų valykla;
- Anykščių miesto aprūpinimo elektra sistema yra išplėta ir gali patikimai aprūpinti vartotojų elektros poreikius. Prie sistemos nediegiant naujų pajėgumų transformatorių pastotėse, gali būti prijungta naujų vartotojų ir elektros energijos gamintojų. Sistema techniškai modernizuotina. Orinės žemos įtampos linijas miesto istorinėje dalyje sukabinti, paklojant požeminius kabelius; Rekonstruojant esamas ir įrengiant naujas gatvių apšvietimo sistemas, diegti efektyvaus elektros vartojimo priemones;
- Įrengti saulės elektrines;
- Centralizuoto šilumos tiekimo sistema atitinka poreikius. Neatnaujintas šilumos tiekimo linijas perkloti bekanalinėmis, efektyvesniam šilumos energijos naudojimui atnaujinti nerenovuotus pastatus;
- Numatant statyti vidutinio ar didesnio tūrio pastatus atokiai nuo esamų centralizuoto šilumos tiekimo tinklų, įvertinti geoterminio šildymo įrengimo tikslumą;
- Fiksuotojo ir judriojo telefoninio ryšio infrastruktūra Anykščių mieste yra pakankamai išvystyta. Užtikrinti fiksuotojo ir judriojo telefoninio ryšio infrastruktūros plėtrą, kad vartotojams būtų pasiūlytos kokybiškos ir modernios paslaugos. Plėsti viešųjų interneto prieigos taškų tinklą. Išsaugoti, pritaikyti prie besikeičiančių reikių esamo pašto skyriaus padalinius;
- Anykščiuose gerai veikia atliekų surinkimo ir rūšiavimo sistema. Surinktos atliekos tinkamai tvarkomos, žaliosios, biologiškai skaidrios atliekos kompostuojamos. Siūloma įrengti daugiau atliekų surinkimui ir rūšiavimui skirtų aikštelių, plėtoti žaliųjų atliekų surinkimą ir kompostavimą. Plėtojama komunalinių antrinių žaliavų atliekų surinkimo sistema rezervuoti teritorijas.
- Mieste ir plėtos teritorijose suformuoti komunikacijų koridorius – žemės juostas, skirtas inžinerinių komunikacijų įrengimui, jų eksploatavimui, racionaliam žemės naudojimui.

9. SUGRIEŽTINTO NAUDOJIMO TERITORIJOS

Anykščių miesto teritorijos bendrojo plano koncepcijoje įvertinamos atskiros sugriežtinto naudojimo zonos, kuriose galioja LR Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo (TAR, 2019-06-19, Nr. 9862) bei kitų teisės aktų reikalavimai. Bendrajame plane įvertintos šios teritorijų sugriežtinto naudojimo zonos:

- kelių apsaugos zonos (nuo kelio briaunos): krašto keliams – 50 m, rajoniniams keliams – 20 m, vietiniams keliams (neurbanizuojamose teritorijose) – 10 m;
- geležinkelio kelių ir jų įrenginių, geležinkelio želdinių apsaugos zonos;
- buitinių nuotekų valyklų sanitarinės apsaugos zonos;
- požeminio vandens vandenviečių apsaugos zonos;
- elektros linijų apsaugos zonos;

- pastatų, kuriuose laikomi ūkiniai gyvūnai su esančiais prie jų mėšlo ir srutų kaupimo įrenginiais arba be jų, sanitarinės apsaugos zonos;
- nekilnojamųjų kultūros vertybių teritorijos ir apsaugos zonos;
- gamtinio karkaso teritorijos;
- paviršinio vandens telkinių apsaugos zonos;
- paviršinio vandens telkinių pakrančių apsaugos juostos;
- sniego tirpsmo ir liūčių sukeltų potvynių užliejamos teritorijos ir kt.

Nustačius naujas teritorijų sugriežtinto režimo zonas, turi būti vadovaujamasi toms zonoms taikomais reikalavimais.

Paviršinių vandens telkinių pakrančių apsaugos juostos ir zonos turi būti tikslinamos žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentais ar kitais planais, kuriais nustatomos teritorijų prie paviršinių vandens telkinių naudojimo sąlygos.

Pramonės ir sandėliavimo, taip pat kitų specializuotų ūkių teritorijose bet kokia planuojama ūkinė veikla privalo atitikti Lietuvos higienos normų, LR Visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo reikalavimus ir neturi daryti neigiamo poveikio greta esančiai ir planuojamai gyvenamajai aplinkai ir žmonių sveikatai. Tokioje aplinkoje planuojama veikla galima, jeigu ūkinės veiklos tarša nedaro neigiamos įtakos aplinkinėms teritorijoms.

Remiantis Teritorijų planavimo įstatymo 15 straipsnio 7 dalimi, Bendroju planu yra įvertinamas teritorijų poreikis objektams, kurių išdėstymas planuojamoje teritorijoje priklauso nuo jų veiklos poveikio aplinkai ir visuomenės sveikatai. Tuo tikslu yra nustatytos atskiros gamybinių objektų zonos, kuriose gali būti vystomi nauji minėto pobūdžio objektai.

Anykščių miesto teritorijoje ir jo prieigose veikia įvairaus pobūdžio gamybos įmonių, kurioms turi būti nustatytos ir įregistruotos sanitarinės apsaugos zonos. Sanitarinės apsaugos zonos (toliau – SAZ) turi būti nustatytos rengiant žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentus, įvertinant vykdomos veiklos pobūdį bei jos plėtros perspektyvas. Įregistravus naujas žemės ūkio, pramonės, komunalinių, transporto įmonių sanitarines apsaugos zonas, o taip pat kitas apsaugos zonas, turi būti vadovaujamasi naujai įregistruotoms zonoms taikomais Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo (TAR, 2019-06-19, Nr. 9862) reikalavimais. Naujos sanitarinės apsaugos zonos ar kitos apsaugos zonos galės būti nustatytos neatliekant Bendrojo plano koregavimo ir/ar keitimo procedūros.

IŠVADOS, APIBENDRINIMAS

Bendrieji sprendiniai – koncepciniai siūlymai

1. Rengiant Anykščių miesto teritorijos bendrąjį planą, Anykščių miestą ir toliau siekiama vystyti laikantis darniosios plėtros principų, kaip kurortinį miestą. Miestą siekiama formuoti išlaikant esamą jo užstatymo pobūdį, respektuojant išskirtinį kraštovaizdį, kultūros paveldo objektus, istorinį gatvių tinklą, taip pat išryškinant svarbiausius gamtinius elementus – upes, upelius, slėnius, šlaitus, kurie būtų panaudojami žalioms jungtims, pėsčiųjų, dviračių takams, gyventojų poilsio erdvėms kurti.
2. Remiantis Lietuvos Respublikos teritorijos bendruoju planu Anykščius – numatoma vystyti kaip a kategorijos-plėtojamojo tipo lokalinį centrą, glaudžiai susijusį su regioniniu palaikomojo tipo centru – Utenos miestu. Anykščių miesto prioritetinės partnerystės funkciniai ryšiai numatyti su lokaliniais centrais - Zarasais (a kategorijos), Molėtais (b kategorijos), Ignalina (b kategorijos), Švenčionėliais (c kategorijos), Visaginu (a kategorijos).
3. Anykščiai yra viena iš Lietuvos kurortinių vietovių, kuri ateityje turi galimybes tapti kurortu. Pagrindines kurortines funkcijas Anykščiuose sudaro sveikatinimas panaudojant klimatinis veiksnis, poilsis ir rekreacija gamtinėje aplinkoje.
4. Atsižvelgiant į Anykščių miesto dydį ir jo urbanistinę struktūrą bei siekiant optimalaus Anykščių rajono ir Anykščių miesto gyventojų aptarnavimo, siūloma dviejų lygmenų gyventojų aptarnavimo paslaugų struktūra, kurią sudarytų – pagrindinio centro ir vietinių centrų sistema.
 - Anykščių miesto pagrindiniame centre būtų teikiamos epizodinio ir periodinio poreikio paslaugos – miesto centrinėje zonoje (Dariaus ir Girėno g., M. Valančiaus g., Taikos g., Vilniaus g. ir jų prieigos) su visais paslaugų ir aptarnavimo objektais, institucijomis, taip pat teritorijose šalia pagrindinio urbanistinio karkaso ašių, kurias būtų patogų pasiekti miesto ir rajono gyventojams.
 - Vietiniai centrai būtų išdėstomi atokiau plėtojamos miesto dalyse, kuriose būtų tiekiamos būtinio poreikio paslaugos.
5. Gyvenamųjų teritorijų plėtrą numatoma vystyti pagal dvi pasiūlytas koncepcijos alternatyvas.
 I-oji alternatyva – gyvenamųjų teritorijų plėtrą pietinėje, rytinėje miesto dalyse.
 II-oji alternatyva - mažesnė gyvenamųjų teritorijų plėtra pietinėje, rytinėje miesto dalyje su papildomu plėtros rezervu vakarinėje miesto pusėje.

6. Formuojant Anykščių miesto urbanistines teritorijas, pagrindinius pramonės centrus numatoma vystyti esamų pramonės zonų pagrindu. Būtina investuoti į esamos pramonės teritorijos modernizavimą. Naujų pramonės zonų rezervo išdėstymas numatomas įvertinant esamą gamybinę infrastruktūrą, geografinę gyvenamųjų zonų išsidėstymo padėtį (vertinant vyraujančių vėjų poveikį), kraštovaizdžio vizualinę apsaugą.

Anykščių miestas orientuotas į rekreacinę plėtrą, todėl siūloma pramonės teritorijos plėtrą orientuoti į lengvąją pramonę, neteršiančią gamtos ir estetinio vaizdo.

Bendrojo plano koncepcijoje siūloma efektyviau įsisavinti esamą pramonės zoną miesto šiaurės vakarinėje dalyje tarp geležinkelio linijos, Gegužės ir Vairuotojų gatvių. Pramonės plėtros rezervas numatomas šiaurės vakarų kryptimi nuo esamos zonos.

Koncepcijos alternatyvų apibendrinimas

Apibendrinant koncepcijų alternatyvas, gali būti išskirti pagrindiniai sprendinių skirtumai lemiantys jų privalumus ir trūkumus:

- Pirmosios koncepcijos alternatyvos įgyvendinimas orientuojamas į didesnę gyvenamųjų teritorijų plėtrą. Šioje alternatyvoje gyvenamųjų teritorijų pagrindinės plėtos kryptys numatomos pietinėje ir rytinėje miesto pusėje. Pagal pirmąją koncepcijos alternatyvą iš esmės išlaikomos pramonės zonos šiaurės vakarinėje miesto dalyje.

Ši koncepcija tęsia 2010 m. bendrojo plano sprendinius, kurie sudaro prielaidas rekreacijos ir turizmo objektų vystymui, taip pat plačias galimybes gyvenamųjų teritorijų plėtrai. Tačiau tokia alternatyva taip pat turi kai kurių trūkumų. Miesto plėtra pietinėje pusėje užima nemažą vaizdingo kraštovaizdžio teritorijas, kurios tinkamiausios būtų rekreacijos ir turizmo objektų plėtrai.

Pagal šią koncepcijos alternatyvą naujos plėtos teritorijos sudaro apie 180 ha naujos plėtos teritorijų, numatomų vystyti planuojamame laikotarpyje ir apie 90 ha rezervinės plėtos teritorijų, kurios galėtų būti vystomos vėlesniame laikotarpyje. Naujos plėtos teritorijos, numatytos vystyti planuojamame laikotarpyje, pagal urbanizuojamų teritorijų pokytį sudarytų apie 40 %, o rezervinės plėtos teritorijos sudarytų apie 20 % užstatomų teritorijų padidėjimą nuo esamo užstatyto ploto.

- Antrosios koncepcijos alternatyvos įgyvendinimas orientuojamas į kompaktiškesnę miesto gyvenamųjų teritorijų vystymą. Čia didesnis dėmesys skiriamas rekreacijos, sporto objektams, kurortinių paslaugų vystymui. Siekiant tikslingiau panaudoti miesto pietines teritorijas rekreacijos ir turizmo plėtojimui, čia pateikti siūlymai poilsio-sporto paslaugų objektų, golfo laukų plėtojimui ar pan. Tuo tarpu urbanistinė plėtra – gyvenamosios ir pramonės zonos plėtojamos kompaktiškai prie esamų urbanizuotų teritorijų. Gyvenamosios teritorijos plečiamos pietinėje ir rytinėje miesto dalyje, pramonės teritorijos šiaurės vakarinėje miesto kryptyje. Šioje alternatyvoje perspektyvinė miesto vystymo kryptis išskiriama vakarų kryptimi – vakarų pusėje išdėstomos gyvenamųjų ir pramonės teritorijų rezervai.

Pagal šią koncepcijos alternatyvą naujos plėtos teritorijos sudaro apie 140 ha naujos plėtos teritorijų, numatomų vystyti planuojamame laikotarpyje ir apie 80 ha rezervinės plėtos gyvenamųjų ir apie 45 ha pramonės teritorijų, kurios galėtų būti vystomos vėlesniame laikotarpyje. Naujos plėtos teritorijos, numatytos vystyti planuojamame laikotarpyje, pagal urbanizuojamų teritorijų pokytį sudarytų apie 30 %, rezervinės plėtos teritorijos sudarytų apie 27 % užstatomų teritorijų padidėjimą nuo esamo užstatyto ploto.

PV Evaldas Ramanauskas

GRAFINĖ DALIS

1. K-1 Koncepcija – I-oji alternatyva, M 1:12 500
2. K-2 Koncepcija – II-oji alternatyva, M 1:12 500